

השיבה השלוש-מאות-ושבעים-ושלוש של הכנסת השמינית

יום רביעי, כ"ט טבת תשל"ז (19 ינואר 1977)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

א. שאלות ותשובות

למחנה צבא ישראלי, שבו יאנסו חיילים ישראליים.
ג. אמו ואשתו ההרה של עציר ערבי הובאו לת-
חנת המשטרה שבה היה עצור. השוטרים איימו על
העציר שאם לא יודה, יבקעו את בטן אשתו.
אבקש לדעת:

1. הנוקט היועץ המשפטי לממשלה צעדים מש-
פטיים נגד עורכת-הדין בשל דבריה המובאים לעיל ?
2. אם לאו — מדוע לא ?

3. הנוקט היועץ המשפטי לממשלה הליכים מש-
מעתיים נגד עורכת-הדין לפני בית-הדין המשמעתי
של לשכת עורכי-הדין בישראל ?
4. אם לאו — מדוע לא ?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:
לשאלה 1: לא.

לשאלה 2: לא הגיעו אל היועץ המשפטי לממשלה
ידיעות מוסמכות על דבריה המדויקים של עורכת-
הדין.

לשאלה 3: לא.

לשאלה 4: ראה תשובתי לשאלה 2.

היו"ר א. גיבלבר:
רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת בארי.

ידידה בארי (הליכוד):
כבוד השר, בעקבות שאלותי כתבה אלי עורכת-
הדין מכתב. במכתב הזה היא מאשרת את העובדות
המצויינות בשאלתה והיא מציינת שהיא מוסיפה בשם-
ה פרטים נוספים מסוג אותן עובדות. האם החומר
הזה עשוי לשנות את דעתו של היועץ המשפטי לממ-
שלה ?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:
אם חברי-הכנסת בארי יביא לי את המכתב, יחייב
הדבר בירור.

6881. דליפות לכלי התקשורת דרך מקורות
המשטרה

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום י"ב
טבת תשל"ז (2 בינואר 1977):

ביום 30 בדצמבר 1976, בטקס הענקת של תארי
דוקטור באוניברסיטת תל-אביב, גינת תופעת הש-
פיטה של חשודים ונאשמים בכלי התקשורת, חנונים,
לטענתך, לא מעט מהדלפות ממקורות המשטרה.

היו"ר א. גיבלבר:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הסעיף
הראשון שעל סדר-היום: שאלות ותשובות.

6769. בדיקת עניינה של חברת "עמידר"

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום
כ"ז בכסלו תשל"ז (19 בדצמבר 1976):

ביום 15 בדצמבר 1976 אמרת במליאת הכנסת,
בתשובה לשאלתה מס' 6418, כי היועץ המשפטי
לממשלה טרם סיים את בדיקת עניינה של חברת
"עמידר", החברה הלאומית לשיכון עולים בע"מ וכי
נעשה מאמץ לסיים הבדיקה בהקדם האפשרי.

בעניין זה מתח בית-המשפט העליון, ביום 19
ביוני 1976, ביקורת על הנהלת החברה, בקבעו כי
היא ידעה באופן כללי על מעשי הנאשם (גובר החברה
שהורשע בעבירות של גניבה וזיוף). כן הביע בית-
המשפט העליון תמיהה על שהתביעה הכללית לא
ראתה לנכון לקרוא אל דוכן העדים בבית-המשפט
המחוזי אף אחד ממנהלי החברה.

אבקש לדעת:

מה העלתה הבדיקה ?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:
הבדיקה טרם נסתיימה.

נמסר לי כי הבדיקה הסתיימה תוך חודשיים.

6771. נקיטת צעדים נגד עורכת-דין שהשמיצה
את משטרת ישראל

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ז
בכסלו תשל"ז (19 בדצמבר 1976):

עורכת-דין ירושלמית פלונית, ששמה צורף לש-
אילתה בפתק מיוחד, הופיעה בהולאנד באסיפה שערך
הוועד ההולאנדי הפלשתינאי ואף מסרה שלושה ראיו-
נות לעתונים המקומיים. בין השאר אמרה:

א. על שלושה אסירים ממזרח-ירושלים איימה
משטרת ישראל שאם לא יודו באשמה שיוחסה להם,
יאנסו את אמם.

ב. על נערה בת 22 ברמאללה איימה המשטרה
שאם לא תשתף פעולה, יפיצו עליה שמועות בקרב
ידידים וקרוביה כי אינה בתולה עוד או שיביאות

אבקש לדעת:

1. באילו מקרים, מאז מלחמת יום-הכיפורים, הד" ליפו חוגי המשטרה מידע, נכון או כוזב, לכלי התקשורת?

2. הנחקרו מקרים אלה?

3. באילו מקרים נמצאו המדלפים?

4. אילו צעדים ננקטו נגדם?

שרי-המשפטים ת. י. צדוק:

לשאלה 1: דיברתי על דליפות ולא על הדלפות. אין בידי נתונים סטטיסטיים.

לשאלה 2: לידיעתי — לא.

לשאלות 3-4: אינן מתעוררות.

הו"ר א. גיבלבר:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

בכל זאת, כבוד השר, על מה הסתמכת כאשר אמרת את אשר אמרת בטקס הענקת תארי דוקטור באוניברסיטת תל-אביב?

שרי-המשפטים ת. י. צדוק:

על התרשמותי ועל מעקב בקריאת עתונים במשך תקופה ניכרת.

6882. פירסום בדבר המשך כהונת שרים,

שעניינם תלוי ועומד בבית-המשפט

חבר-הכנסת א. רונן שאל את שר המשפטים ביום י"ב בטבת תשל"ז (2 בינואר 1977):

בעתון "הארץ" מיום 31 בדצמבר 1976 פורסם מאמרו של פרופסור א. רובינשטיין, הן בשאלת כהונתם של שרי המפלגה הדתית הלאומית והמפלגה הליברלית העצמאית.

במאמרו הנ"ל כותב פרופסור רובינשטיין, בין היתר:

"די לי אם אומר כי לעניות דעתי כל השרים — מל"ע והמפד"ל כאחד — דינם כדיון מי שהתפטר מהממשלה וכי מבחינת החוק דין המתפטר והמפטר שווה: שירותם נפסק רק כתום 48 שעות מלמעשה ההתפטרות. כיוון שראש הממשלה התפטר לפני תום מועד זה, הרי, לפחות לכאורה, נראה שכל השרים הללו ממשיכים לשרת בממשלת המעבר."

סעיף 41 של חוק בתי-המשפט, תשי"ז-1957, קובע:

(א) לא יפרסם אדם דבר על עניין התלוי ועומד בבית משפט אם יש בפירסום כדי להשפיע על מהלך המשפט או תוצאותיו...

(ב) העובר על הוראות סעיף זה — דינו מאסר שנה אחת או קנס אלפיים לירות."

לאור העובדה ששאלה המשך כהונתם של השרים הנ"ל תלויה ועומדת להכרעה בבית-המשפט העליון בשבתו כבית-דין גבוה לצדק, רצוני לשאול:

האם כבוד השר אינו סבור שבכתוב במאמר הנ"ל יש משום עבירה על סעיף 41 לחוק בתי-המשפט?

שרי-המשפטים ת. י. צדוק:

התשובה שלילית. זו גם דעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

6865. הסכם בדבר הקרנת תחרויות כדורסל בטלוויזיה

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ב בטבת תשל"ז (2 בינואר 1977):

ביום 28 בדצמבר 1976 השיבות במליאת הכנסת 'שאלתה מס' 6618 שעניינה: סיקור והקרנה של תחרויות הכדורסל בין מכבי-תל-אביב לבין אלופות צ'כוסלובאקיה וברית-המועצות באנטוורפן, בימים 15 ו-17 בינואר 1977, במסגרת המשחקים על גביע אי-רופה לאלופות בכדורסל.

תשובתך: "הנושא מורכב ומסובך ביותר. אני לומד בקפדנות את הפסיקה של בית-המשפט העליון ובכוונתי לאחר מכן להביא את הצדדים לידי הסכם בנידון."

אבקש לדעת:

1. ההצלחת להביא הצדדים להסכם בנידון?

2. אם כן — מה הם עיקריו?

3. התקרין הטלוויזיה הישראלית את התחרויות בארץ בשידור חי?

שרי-החינוך והתרבות א. ידליון:

אני מקווה שיימצא פתרון מניח את הדעת ש-אפשר שידור חי של המשחקים.

הו"ר א. גיבלבר:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

אדוני השר, מתי להערכת כבודו יימצא הפתרון?

שרי-החינוך והתרבות א. ידליון:

לפני המשחקים עצמם.

6879. ידיעה על מופע להערטלות מטעם אגודת הפטרונאים בירושלים

חבר-הכנסת ש. לורינץ שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ב בטבת תשל"ז (2 בינואר 1977):

"ידיעות אחרונות" מיום ז' בטבת תשל"ז (28 בדצמבר 1976) נתפרסמה תכנית על אגודת הסטודנטים באוניברסיטה העברית, ירושלים, בקשר להתערטלות בפומבי. מצורף בזה הקטע מהעתון.

"שידורי ישראל" הודיעו ביום ח' בטבת תשל"ז (29 בדצמבר 1976) שהתכנית לא היתה רצינית וה-פירסום בנדון היה רק כדי למכור יותר כרטיסים.

הנני מתכבד לשאול:

1. מה האמת בין שתי הגירסאות הנ"ל?
2. האם יעשה השר כל מה שביכולתו שתכניות שכאלה לא רק שלא תהיינה נתונות לביצוע במוסדות חינוך הנחמכים על-ידי הממשלה אלא גם לא תת-פרסמנה אפילו בתור בדיחה, מכיוון שעצם הפירסום

בספר "תולדות מלחמת הקוממיות", בהוצאת מער"כות, מצויין בעמוד 147 כי זו היתה טענתו של המפקד הבריטי שאמר בשעתו ש... "זאת תשובה על מעשה דיר-יאסין".

אודה לשר על תשובתו:

האם ניתנו הוראות למחיקת הפסקה מספרם של ד"ר מיכאל זיו ויעקב טורי ההופכת "טענה" ל"עובדה", שעל-פיה מלמדים בבתי-ספר?

שר-החינוך והתרבות א. ידלן:

הממונה על אישור ספרי לימוד במשרדנו פנה אל ד"ר זיו, ולאחר שהעיר את תשומת-לבו לקביעה הא-מורה, הסכים המחבר להשמיטה בהדפסה חוזרת קרו-בה של הספר.

6904. פתיחת בית-הספר לשכבות מבוססות

חבר-הכנסת ה. זידל שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ט בטבת תשל"ז (9 בינואר 1977):

בשכונת נווה-שרת בתל-אביב נתן משרד החינוך והתרבות אישור לפתוח בית-ספר יסודי אוורי לשכבות מבוססות על חשבון שני בתי-ספר עממיים בשכונות. לצורך כך תבוצע הסעה של ילדי המשפחות המבו-ססות מהשכונות לבית-הספר האזורי.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

- מדוע פועל משרד החינוך והתרבות במקרה זה נגד אינטגרציה של מערכת החינוך היסודית?
- האם מוכן כבוד השר לבדוק את המצב ולעשות לתיקונו?

שר-החינוך והתרבות א. ידלן:

לשאלה 1: אין המשרד פועל נגד אינטגרציה. לשאלה 2: המשרד בודק טענות ועד ההורים עם עיריית תל-אביב.

6906. קשיים בקליטת נוער מקאוקאז במסגרת

חינוך

חבר-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאל את שר החי-נוך והתרבות ביום י"ט בטבת תשל"ז (9 בינואר 1977):

בעתון "על המשמר" מיום 2 בינואר 1977 פורסם שלפחות 50% מהנוער שעלה בשלוש השנים האחרונות מקאוקאז אינם עובדים ואינם לומדים. כך מגלה סקר שנערך על-ידי חנה אבידור לפי הזמנת הסוכנות והמשרד לקליטת העלייה.

נוכח ההשלכות החמורות לגבי קליטת בני עדה זו, רצוני לשאול את כבוד השר:

- האם פירסום זה בעתון תואם את המציאות?
- אם כן — אילו אמצעים נקט משרד החינוך והתרבות כדי לאפשר קליטת הנערים במסגרת החי-נוכית?
- מה הן הסיבות לכך שנערים באחוז כה גבוה מקרב העלייה מקאוקאז לא נקלטו במוסדות החינוך?
- מה בדעת משרד החינוך והתרבות לעשות לפי-תרון קונסטרוקטיבי של הבעיה?

מהווה גיבול פה, הגורם חרפה לא רק לאוניברסיטה אלא לכל העם היושב בציון?

שר-החינוך והתרבות א. ידלן:

לשאלה 1: המופע לא התקיים. לפי דברי יושב-ראש הסתדרות הסטודנטים של האוניברסיטה העב-רית, אפילו הוצעה תכנית כזאת היא היתה נדחית על הסף.

לשאלה 2: תכנית זו לא פורסמה מטעם הסתדרות הסטודנטים, שהיא הסתדרות ריבונית בהחלטותיה. ברור שלא אעודד תכניות מסוג זה בין כתלי האוניברסיטאות בארץ.

6889. זכויותיהם של מורים שעבדו בחוץ-לארץ

חבר-הכנסת נ. קצב שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"ד בטבת תשל"ז (4 בינואר 1977):

ידוע לי כי משרד החינוך והתרבות מכיר במח-צית הוותק של מורים יוצאי עיראק, שלימדו בבתי-ספר יהודיים בעיראק, בחישוב משכורתם, אך אין הוא מכיר בכך לצורך חישוב זכויות הפנסיה בעת צאתם לגימלאות.

אודה לכבוד השר אם יודיעני:

- מדוע לא יכיר המשרד בזכות מורים אלה לחישוב הוותק, לצורך יציאה לגימלאות וקבלת פנסיה?
- מדוע לא יכיר המשרד גם בזכותם של אלה שלימדו לא רק בבתי-ספר יהודיים ונחשפו גם הם לסכנות בעת שלימדו בבתי-ספר ערביים?

שר-החינוך והתרבות א. ידלן:

לכל השאלות: משרד החינוך והתרבות קובע את זכויותיהם לגימלאות של עובדי ההוראה על-פי חוק שירות המדינה (גימלאות). לפי חוק זה רק עבודה במוסד חינוך מוכר או רשמי בארץ נושאת זכות לגימ-לה.

הממונה על חוק זה הוא שר האוצר.

בהתאם לחוק הנ"ל רשאי נציב שירות המדינה להורות על הגדלת תקופת שירותו של עובד, לצורך תשלום הגימלאות, על-פי תנאים וקריטריונים מיוחדים שפורסמו לצורך זה בתקשי"ר, סעיף 85.14.

בקריטריונים האמורים צויין, בין היתר, כי עבו-דה בשדה החינוך העברי בחוץ-לארץ היא קריטריון להגדלת תקופת שירותו של העובד הפורש לגימלאות. אגב, שינוי הקריטריונים אינו בסמכות משרדנו.

6891. ההתקפה על שיירת הרופאים שעלתה

להר-הצופים

חבר-הכנסת מ. בן-פורת שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ד בטבת תשל"ז (4 בינואר 1977):

בספר "דברי הימים — הזמן החדש" של ד"ר מי-כאל זיו ויעקב טורי, המשמש "ספר לימוד למוסדות החינוך העל-יסודי", כתוב בעמוד 266 באותיות קט-נות כי ההתקפה על שיירת הרופאים שעלתה להר-הצופים היתה מעשה תגמול של הערבים על ההתקפה על דיר-יאסין.

שרי-החינוך והתרבות א. ידליו :

הפירסום בעתון "על המשמר", השואב את ידיעוֹתיו מן החוברת "סקר צרכים של עולים הרריים, 1976", מאת ח. אבידור ור. צין, איננו תואם את המציאות משתי סיבות :

1) נראה שהעתונאי לקח את הנתונים מן הטבלה המסכמת שבסוף החוברת הנ"ל, ושם המספר הכולל של ילדים ונוער עולי קאווקא בגילים 0-18 במדגם הנסקר הוא 533. נפלה כאן טעות דפוס, שכן סיכום בני הגילים השננים שבאותה טבלה נותן את המספר הכולל 851.

2) העתונאי כלל באחוזים של הנערים שאינם לומדים ואינם עובדים את בני כל הגילים, מתניקות בני-יומם ואילך, וזה נכון שתניקות לא לומדים ולא עובדים.

מתקבלת איפוא תמונה שונה : בגילים 6-15, 16 נערים מתוך 439 אינם לומדים, דהיינו 3.6%; אם נכלול גם גיל גן חובה נמצא כי 29 ילדים מתוך 498 אינם לומדים, דהיינו 5.8%; בגילים 15-18, 37 נערים מתוך 138 אינם לומדים ואינם עובדים, דהיינו 26.8%; התעסקותם של 34 נערים אינה ידועה, ואלה מהווים 24%. מספרים אלה כוללים גם נערים שעלו בחודשים האחרונים, ומהם קשה לצפות שישתלבו מיד במסגרת עבודה.

אף-על-פי שהרוב המכריע של התלמידים בגיל חינוך חובה נמצאים במסגרת לימודית, יש בעיות חמורות ביותר בקליטתם הלימודית והחברתית. הגברה ניכרת של שיעורי-עזר בקבוצות קטנות כמעט לא העלתה תוצאות.

כפי שמסתבר מאותה החוברת, העולים מקאווקא משתייכים לשכבה סוציו-אקונומית ירודה ביותר. המשפחות מרובות ילדים; חלק גדול מההורים אנאלפא-ביתים; יש מספר גדול של משפחות הרוסות. כתוצאה מכך אחוז גדול מן הילדים עולי קאווקא לא הצליח עד היום להגיע לקריאה משמעותית ולשלוט בארבע פעולות הקשבות.

כדי למצוא פתרון לבעיה עורך המדען הראשי של משרדנו מחקר בקרב אוכלוסיית תלמידים זו על-מנת לנסות לאתר את קשיי הלמידה ולכוון את היחידה לקליטת תלמידים עולים בקביעת דרכי הוראה.

כן הוחלט, בשיתוף עם המזכירות הפדאגוגית, לקיים דיון מיוחד בנושא זה, בהשתתפות אנשי חינוך ופסיכולוגים מתוך המשרד ומחוצה לו. אנו מקווים שדיון זה יתרם לגיבוש רעיונות ודרכים חדשות לטייפל בתלמידים עולי קאווקא.

6909. טענה על אישור להקמת בית-ספר לשכבות מבוססות

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ט בטבת תשל"ז (9 בינואר 1977) :

ועד שכונת נווה-שרת שליד תל-אביב מוחה נגד מתן אישור להקמת בית-ספר אזורי לשכבות מבוססות תוך הבדלת ילדים מחלקי אוכלוסיה אחרים בבתי-ספר עממיים.

אני מבקש לדעת :

א. על מה מבוססת טענה זו של ועד שכונת נווה-שרת?

ב. האם רואה משרד החינוך והתרבות את הפירדת ילדי האוכלוסיה לבתי-ספר שונים כהולמת את מדיניות החינוך של מדינת ישראל?

ג. האם נוכח מחאת ועד השכונה אין המשרד מוכן לבדוק מחדש את מתן האישור הנ"ל?

שרי-החינוך והתרבות א. ידליו :

לשאלה א : אין לה על מה להתבסס. אין בדעת המשרד לאשר הקמת בית-ספר אזורי נוסף לשכבות מבוססות. המשרד אישר בקשת העירייה להוסיף ארבעה חדרי כיתות בצהלה.

לשאלה ב : לא.

לשאלה ג : משרד החינוך והתרבות בודק בשיתוף עם עיריית תל-אביב את טענות ועד השכונה.

הלל זידל (המפלגה הליברלית העצמאית) : שתי תשובות נפרדות על אותה שאילתה, שלי ושל חבר-הכנסת אפרת.

שרי-החינוך והתרבות א. ידליו :

מדוע? שאלת אם אנחנו בעד אינטגרציה. אמרתי שאנחנו בעד. לסוגיה של נווה-שרת אמרתי שהעניין בבדיקה עם עיריית תל-אביב. מה ההבדל? יכולה להיות גם טעות, אבל אני לא חושב...

6943. תכניות לימודים הקשורות לחינוך הדתי

חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בטבת תשל"ז (16 בינואר 1977) : אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. אילו תכניות וספרי לימוד הקשורים לחינוך הדתי יום האגף לתכניות לימודים במשרדו?
2. מי הם העוסקים בהכנת תכניות וספרים אלה?
3. האם סבור השר שהעוסקים בהכנת החומר הנ"ל אכן מסוגלים להביא לידי ביטוי את כל ההיבטים של היהדות הדתית?

4. האם הכינו אנשי האגף הנ"ל תכניות על אנשי הישוב הישן בירושלים?

5. אם לא — מדוע?

שרי-החינוך והתרבות א. ידליו :

לשאלה 1 : מקרא לכל שלבי החינוך; תורה שב-על-פה לכל שלבי החינוך; אורחות לחטיבת-הביניים; אורחות לחטיבה העליונה. במקצועות הבאים הופיעו תכניות משותפות, אך המטרות וכן סעיפים מיוחדים שיש להם היבטים דתיים מיוחדים נוסדו בנפרד: היסטוריה לחטיבת-הביניים; לשון לחטיבת-הביניים ול-חטיבה העליונה; ספרות לחטיבת-הביניים, רמא א'; ספרות לחטיבת-הביניים ולטעוני טיפוח.

יש פרויקטים נפרדים לבתי-הספר הממלכתיים-דתיים בהיסטוריה ובלשון עברית לכיתות ב'-ד' של בית-הספר היסודי. במקצועות המדעים, באנגלית, במקצועות העבודה והאמנויות הופיעו תכניות משותפות, אך גם בהן הובלטו האספקטים הדתיים.

לשאלה 4: הארוחה אינה מיועדת לספק את צרכיו המלאים של התלמיד אלא לשמש כהשלמה או כתוספת למזון שהילד מקבל בבית.

לדעתו של ד"ר רשף, מנהל המחלקה לתזונה במשרד הבריאות, מספק הרכב הארוחה את צרכי הילד. ייתכן שיש מקום להעשיר ולגוון את התפריט, אך ספק אם במצבנו הכלכלי היום יש לראות את הנושא בעדיפות עליונה.

6950. האחרות לאבטחת גנייילים

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בטבת תשל"ז (16 בינואר 1977):

בתשובה לשאלתה שלי אליך מיום 28 בנובמבר 1976 בדבר יעילות ביצוע החוק לאבטחת מוסדות חינוך, הן מבחינת היענות ההורים והן מהבחינה הבטחנית, השיבות כי "מוסדות הבטחון סבורים שיש להמשיך ולייעל את השמירה".

מפירסומים בעתונים אני למדה כי בביקור בשבוע החולף בקריית-גת מסרת כי "בעתיד ישוחררו הורי ילדי גני-הילדים מהשמירה וכל האחריות תוטל על הגננות. לשם כך עוברות עתה כל הגננות אימוני ירי באקדחים, ובסיומם תקבל כל גננת אקדח והיא שתהיה אחראית על השמירה בגני-הילדים."

בקשר לידיעה זו אבקש לשאול:

1. האם צוטטו דבריו כנכון?
2. אם כן — מה הביא לשינוי בעמדתך לגבי שמירת הורים בגני-הילדים, עמדה שבאה לידי ביטוי בטיעונים בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, בשעת הדיון על הארכת תחולת החוק ובתשובתך לשאלתה שלי בנדון?

3. האם חושב כבוד השר כי גננת האחראית לחינוך נוכח של 35 ילדים הנמצאים בכיתת גן — אפשר להטיל עליה גם את האחריות לאבטחתם של הילדים?

4. האם סבור השר כי רצוי וחינוכי שגננת, בשעת עבודתה עם הילדים, תשא אקדח לאבטחת שלומם?

שר-החינוך והתרבות א. ידלין:

לכל השאלות: הפירסומים על דברי בביקורי במסגרת טווחי ירי בקריית-גת לא היו מדויקים ודובר המש"ר הכחישם. הנכון הוא שאבטחת גני-הילדים תוסיף גם להבא להיות עניינם של ההורים. עם זאת שוקל המשרד הסדרים שונים שיקלו על ההורים: המשרד מכשיר את הגננות, כשם שהוא מכשיר את המורים, להפעיל כלי נשק לצורך הגנה עצמית ותיגבור השמירה.

פורסמו ספרים וחוברות מיוחדים לבתי-הספר הממלכתיים-דתיים. רשימת ספרים אלה רשומה בקאטאלוג של פירסומי האגף לתכניות לימודים. מתוך 454 פירסומים יש 297 משותפים (בעיקר מדעים, חקלאות, לשון, אמנויות), 94 מיוחדים לבית-הספר הממלכתי (60%), 63 מיוחדים לבית-הספר הממלכתי-דתי (40%). מאז פירסום דו"ח זה (15 ביולי 1976) נוספו 17 פירסומים מיוחדים לבית-הספר הממלכתי-דתי.

לשאלה 2: אנשי מדע וחינוך דתיים. בכל הפ-רויקטים המשותפים, גם בוועדות וגם בצוותים, יש חברים שמונו על דעת אגף החינוך הדתי. מפסק מיוחד מטעם אגף החינוך הדתי וכן ממונה על אישור ספרי הלימוד מטעם אגף החינוך הדתי עוברים בעזרת מומחים ויועצים על כל חומר המיועד לבית-הספר הממלכתי-דתי, בין שחובר על-ידי פרויקט ייחודי ובין שחובר על-ידי פרויקט משותף.

לשאלה 3: כן. כולם אושרו על-ידי אגף החינוך הדתי.

לשאלות 4—5: פורסם חומר לימודים על אנשי הישוב הישן לבית-הספר הממלכתי והממלכתי-דתי.

6944. "סל המזון" בבתי-הספר

חברת הכנסת י. מ. אברמוביץ שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בטבת תשל"ז (16 בינואר 1977): בעשרות בתי-ספר בארץ שבהם יש יום לימודים ארוך אוכלים התלמידים במטבח בית-הספר, המנפק מנות מזון לפי "סל מזון" שנקבע על-ידי משרד החינוך והתרבות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. כמה בתי-ספר צמודים ל"סל המזון"?
2. כמה תלמידים אוכלים במטבחים הנ"ל?
3. ממה מורכב "סל המזון" ומה ערכו הכספי?
4. האם אין כבוד השר סבור שרמת המחיה לפי "סל מזון" זה נמוכה ויש להעלותה?

שר-החינוך והתרבות א. ידלין:

לשאלה 1: כל בתי-הספר, שבהם קיים מפעל הזנה הנתמך מתקציבי משרד החינוך, כפופים ל"סל המזון" הרשמי.

לשאלה 2: כ-180,000 תלמידים.

לשאלה 3: "סל המזון" הומלץ על-ידי מנהל המחלקה לתזונה במשרד הבריאות. בהרכבו הושם דגש על הכללת אבות המזון החיוניים להתפתחות הילד. הארוחה מספקת כ-500—550 קאלוריות. עלות הארוחה מעורכנת לחודש נובמבר, היא 2 לירות (מצרכי מזון בלבד).

ב. הצעות לסדר-היום הסכם סאדאט-חוסיין

תיסוג ישראל מיהודה ושומרון תוקם בשטחי ארץ-ישראל מדינה פלשתינאית — דוברי ממשלה זו מתווכחים עדיין בינם לבין עצמם מה למסור יותר לחוסיין. פאראדוקס כזה לא נשמע כמוהו בחיים מדיניים. כאילו הממשלה הזאת הושיבה את עצמה על כוכב אחר, אין היא רואה כלל את המציאות. שם אומרים במפורש כל האויבים: שטחים אלה של ארץ-ישראל יהיו למדינה פלשתינאית. פה אומרים: אנחנו מתנגדים למדינה פלשתינאית, אנחנו נמסור את שטחי יהודה לחוסיין, ואילו חוסיין אומר: ומיד תקום בהם מדינה פלשתינאית. מפלגת העבודה נוהגת על-פי המקובל במפ"ם במשך הרבה שנים. לידידינו היקרים במפ"ם יש תיבה כזאת מצילה: "חוך". בימים עברו אמרו: תוך נאמנות לציונות החלוצית, זיקת לעולם המהפכה, ובראשה ברית-המועצות. שלושם אמרו: כמעט נפיק את המערך תוך המשך קיומו. ואילו ביחס למפלגת העבודה אומרים: תוך אי-התערבות בענייניה הפנימיים של מפלגת העבודה אנחנו מודיעים שלא נשלים עם בחירתו של מר פרס למועמד לראשות הממשלה. "חוך". עכשיו אומרת מפלגת העבודה — — —

נאיר פעיל (מוקד):

יישארו בתוך גם עם שמעון פרס.

מנחם בגין (הליכוד):

חבר-הכנסת פעיל, אתה כבר מתחיל בבוקר? בוקר טוב.

עכשיו מפלגת העבודה כאילו מחקה את מפ"ם ואומרת כך: אנחנו מתנגדים למדינה פלשתינאית. "חוך" התנגדות זו אנו מכנים למסור את יהודה ושומרון לשליטתו של חוסיין, המודיע שהוא יקים בה את המדינה הפלשתינאית. ממי אתם עושים צחוק, רבותי? אין לי אלא לומר במידה של צער שאתם עושים את עצמכם ללעג ולקלס בעיני הבריות. התעלמות כזאת מהמציאות, ואחרי עוד קוראים לעצמכם אני שים פראגמאטיים ואומרים שבהשתנות הנסיבות צריך לשנות את ההחלטות. הנסיבות, לידיכם, לא נשתנו? השליתם את עצמכם.

את התכנית הנושאת את שמו של שר החוץ הבא-תם שלוש פעמים לידיעתו של חוסיין, ומר דיין אמר מספר פעמים: וזה נכון מה שאמר — ששלוש פעמים חוסיין השיב: Totally unacceptable, לא קבילה התכנית הזאת. אין מה לדבר. אתם הוספתם לטעון: אולי יבוא יום.

אנחנו מתנגדים, אתם אומרים, לחלוטין למה שאתם קוראים מדינה שלישית. היום יש לכם עובדות נחרצות שאינן מוטלות עוד בספק. שום אשליה לא תכפר עוד עליהן, אם, חלילה, יימסרו שטחי יהודה ושומרון לשלטון זר, תקום בהם מדינה — לפי הגדרתכם, שלישית — דהיינו מדינה פלשתינאית. אתם בעצמכם אומרים שהיא תסכן את עצם קיומה של מדינת ישראל. התמוטטות מוחלטת של המדיניות המוצהרת של הממשלה בשני שטחים.

הד"ר א. גיבלבר:

חברי הכנסת, הסעיף הבא: הצעה לסדר-היום בנושא ההסכם סאדאט-חוסיין — הצעתם של חברי הכנסת מנחם בגין, יהודה בן-מאיר, מאיר פעיל ועקיבא נויף. רשות הדיבור לחבר-הכנסת בגין.

מנחם בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מורי ורבותי חברי הכנסת, באסוואן הגיעו סאדאט וחוסיין להסכם מלא: הם יתבעו נסיגה מוחלטת של ישראל לקווי 4 ביוני 1967, ובשטחי ארץ-ישראל, שעל-פי תביעתם מדינת היהודים תיטוש אותם, תקום מדינה הקרויה "פלשתינאית", שתעמוד בקשר כלשהו, על-פי הסכם הצדדים, עם ממלכת ירדן.

אני מבקש מיד להעיר, אדוני היושב-ראש, שבשימי את המושג "מדינה פלשתינאית" במרכאות כפולות אינני בא לפגוע במישהו. אנו דואגים לעמנו; איננו רוצים להעליב איש. אבל יש לומר את האמת: מימי גבלס לא היתה תעמולת כזב כה מוצלחת כמו בימינו ולא היה נסיון כזה להעמיד "פלשתינה" לזכונגד "ארץ-ישראל", ארצו של העם היהודי, כדי לזכות להקים תנאים שבהם תהיה סכנה קיומית למדינת היהודים.

בניתי, למען הניתוח ההגיוני של הבעיה, כי תביעתם של אויבינו מתגשמת. מה היה אז מצבה של מדינת היהודים? המדינה הפלשתינאית היתה ביהודה, בשומרון ובעזה, מחוברת בפרוודור אקסטרה-טריטוריאלי, מאחורי מדינה זו, שבה היו שולטים האכזריים שבאויבי העם היהודי מימי הנאצים, היתה עומדת הלגיון הערבי מזרחי לירדן: צבא טוב — יש להודות על האמת. מאחוריה היתה עומדת עיראק, כשלה-שונה 800 מובילי טאנקים. במלים אחרות: מסוגלת להעביר תוך 48 שעות אל החזית המזרחית ועד למדבר לפחות ארבע אוגדות משוריינות. דרומה — ערב הסעודית, עם הנשק המתוחכם והחדש המסופק לה גם על-ידי ארצות-הברית. צפונה — טוריה, לרבות גבול לבנון, משום שטוריה השתלתה למעשה כמעט על לב-נון כולה. ודרומה — מצרים על חילותיה. כולם קשורים ברשת אחת ותקופית נגד מדינת היהודים, שהיתה נמצא מעבר לגבעות, בנקודת אחת לא יותר מאשר 14 קילומטרים משפת הים.

האם אי פעם מאז מדינת ישראל היתה טכנה כזאת נשקפת לה? האם אי פעם היה מצבה האסטרטגי חמור כל כך?

אבל אם זאת תביעת האויבים — ואני מבקש להוסיף, אדוני היושב-ראש, את הדברים שהשמיע אמש הרודן המצרי באוני ה"ניו יורק טיימס" לאמור: גם ירושלים צריכה לעבור לריבונות ערבית, ובז'נבה לא נציע שום שלום, רק אי-לוחמה, וישראל חייבת לסגת נסיגה מוחלטת, ועוד — ואם נוכח התפתחויות כאלה לא תשקול ממשלת המיעוט שלנו מחדש את מדיניותה, היא תוכיח שהיא מוכה לחלוטין בסנורין.

בעוד שבאסוואן וגם בדמשק אומרים במפורש: אם

לבין קיום בטחוננו. הבה ונסביר לכם את האינטרס המשותף להם ולנו.

שעת כורח אבל גם שער כושר. לכן אני פונה היום למפלגה הציונית, למפלגת העבודה, ללא הבל החטיבות שבה, בדאגה עמוקה בלב, לקראת 1977: ציונים, הבה שיקלו מחדש את עמדתכם לגבי יהודה, שומרון ועזה, לגבי ארץ-ישראל. צאו וראו: יכולתי גם היום להביא ציטאטים מדברי מורכס ומנהיגים, ברל כצנלסון ויצחק טבנקין, יש יסוד להנחיה שאילו היו שומעים את נאומי של שר החוץ בוועדה המכינה של מפלגת העבודה — למסור חלק מיהודה ושומרון, והוא אפילו מוסיף: בלי שלום, בתוך הסדר-ביניים כביכול, וקראתי ולמדתי הרבה מדבריהם — הם היו מתחלחלים. אבל הרי אתם צריכים ללמוד מן המצוי. אות. אנה אתם תובילו את העם הזה? תתבשרו במלה "פשרה". היא מלה נאה מאוד. אבל מאחוריה הרי כוז והטעיה. מה אתם אומרים כאשר אתם מגיפים את הפשרה הטריטוריאלית? — חלק של שטחי ארץ-ישראל מאלה ששחררו על-ידי צבאנו ב-1967 לנו, לריבונותנו; חלק אחר נמסור לחוסיין, כלומר להקמת מדינה פלשתינאית עצמאית. כאשר הם שומרים חלק, גם הם אומרים לכם במפורש: לא קביל, לא נחתום עמכם על שום הסכם. ואתם כמו פיהם, אמנם בהש-המשכם במלה נאה כזאת, ואתם מרחיקים אפשרות של הסכם. תשקלו זאת. לא תוכלו להטעות את הציבור עוד זמן רב במלונת היפה.

אם אתם אומרים: לא ניסוג לקווי 4 ביוני 1967 — אין הסכם ב-1977. עליכם להודות בזה. זו האמת. אבל מה התוצאה המדינית? אם אתם אומרים: ועל חלק אנו כבר מוותרים — אינכם אלא מזמינים לחץ לויתורים נוספים. הרי זה אלף-בית במדיניות. מה שמחקתם בהבל פיהם כבר מחוק. הערבים אינם מקבלים זאת כדי לעשות עמכם הסכם. הם אומרים: הלי-אה, לסגת עד קווי 4 ביוני 1967. באים גורמים אחרים ואומרים שאתם לא מוכנים לוותר די הצורך, אתם אקספאנסיביסטים, אתם מתפשטים, אתם קשוחים, אתם אינכם מוכנים להסכם אמיתי. התוצאה, המסקנה — לחץ לנסיגות נוספות לאותם קווים שאתם אינכם רוצים, שאתם רואים בהם סכנה.

על כן, אדוני היושבי-ראש, אני משמיע את הקריאה הזאת ליריבי הנכבדים בספסלים אלה, מפא"י לשעבר, רפ"י לשעבר, אחדות העבודה לשעבר: שיקלו מחדש מדיניות זו. היא לא תביא לשום הסכם אלא ללחץ לויתורים כאלה שגם אתם לא תהיו מוכנים לקבל אותם על עצמכם. שיקלו מחדש.

הבה נתאחה סביב הדבר העיקרי: ארץ-ישראל, וכותנו לארץ-ישראל, וכותנו לבטחון — אין שום הפי-רדה ביניהן, וגם שמירת הסיכוי לשלום בכללו. משום שלוא תכנית ביתור הארץ ומסירת יהודה ושומרון וחלק מעזה, על-פי הצהרת האחרונה של שר החוץ, לשל-טון זר ולהקמת מדינה פלשתינאית, היתה מתגשמת על-פי המציאות — איבדנו את עצם הסיכוי לשלום. הערבים או שוב יסיקו מסקנה — וזו שאיפתם — שבבוא היום, עם ריכוזי הכוחות הכבידים שלהם ועם האפשרות לשפוך דמנו, לגרום לנו אבידות בנפש רבות, הם יגברו עלינו. עצם הסיכוי לשלום ילך אז לאיבוד על-פי המדיניות המוטעית שלכם.

אנחנו כולנו זוכרים שכאשר נחתם הסכם-הביניים השני עם מצרים — הסכם הנסיגה בלא שלום — טען ראש הממשלה שבזה הוא מכניס טריז בין מצרים לבין סוריה, בין קהיר לבין דמשק, ותמיד תהיינה מפורדות המדינות הערביות האלה. קוצר רואי כזה במדיניות. לא חלפה אלא שנה ואפשר לומר שמעולם לא היו דמשק וקהיר כל כך קרובות זו לזו ביחס לישראל, ועליהן אפשר וצריך להוסיף את ירדן, על-פי המפה שכבר ציירנו אותה.

זאת ועוד: התמוטטה לחלוטין המדיניות לגבי מסירת יהודה ושומרון לשליטתו של חוסיין, כביכול. אחרי קהיר, אחרי הוועידה באסוואן, קם אסאד בדמשק וסמך את ידו על חכנו של ההסכם הזה.

בימים אלה החלה שנת 1977. האויבים מנהלים מה שמכונה מתקפת שלום, בייחוד בארצות-הברית. אני מבקש לומר לכם, אדוני היושבי-ראש, רבותי חברי הכנסת, שזו לנו שעת כורח ושעת כושר גם יחד. נקום כולנו, מעבר לכל חילוקי הדעות, ונפעל למען מגוון הסכנה הזאת, למען מגוון אסון. שעת כורח — משום שכל אויבנו ותומכיהם חברו יחדיו ללחץ על ישראל. אבל זו גם שעת כושר.

בחודש נובמבר נפשתי עם פרופסור בויז'ינסקי, שהוא היום יושב-ראש הוועדה לבטחון לאומי בארצות-הברית, תחת נשיאותו של מר קארטר. הודעתי על תוכן דבריו באוזני לשגרירנו, והוא, כמקובל, מסר דיווח-שבון לממשלה. כעבור כמה זמן קראתי דברי פסקנות מצד שר החוץ וראש הממשלה לגבי תוכן הדברים שנמסרו אחרי השיחה עם פרופסור בויז'ינסקי, לאמור: הוא שינה את דעתו. לפני שלוש שנים פיר-סם מסמך או היה אחד מחותמיו, שבו הועלתה הדרי-שה להקמת מדינה הקרויה פלשתינאית. בחודש נובמ-בר לא אמר לי במפורש: היום אינני תומך ברעיון הזה. אני מתנגד להקמת מדינה פלשתינאית. זה לא יכול להיות מקרה. פרופסור בויז'ינסקי איננו אדם קל-דעת. לא בן-לילה, ואפילו לא במשך זמן מסוים, ישנה את דעתו. אלא באמריקה נוכחו לדעת, גם בעק-בות הסברה מסוימת, שהקמת מדינה פלשתינאית היא, כפי שאנחנו מסבירים, סכנה חמורה מאוד גם למדינת ישראל, גם לאומות החפשיות וגם לארצות-הברית. מדינה פלשתינאית תהיה בסיס סובייטי מרכזי במזרח התיכון. הם מתכוונים במזרח התיכון. תימן הדרו-מת, השער לאוקיאנוס ההודי, בידי ממשלה פרו-סובייטית. סומאלי — בידי ממשלה פרו-קומוניסטית. לוב — מחסן נשק סובייטי. נמליה לרשות הצי הסוב-ייטי בים התיכון. סוריה ועיראק — השפעה סוביי-טית, בייחוד בשטח הצבאי, כמעט מוחלט. על כל אלה, ואחרי וייטנאם ולאוס, קאמבודיה ואנגולה ומר-זאמביק, צריך עוד להוסיף בס-ס סובייטי בלבד של המזרח התיכון? הם אינם רוצים בכך. לכן באמת שינו את דעתם. ואם לפני מספר שנים חשבו על כך הרי היום הם אומרים: לא. לא מדינה פלשתינאית. הבה ונלך אל העם האמריקני, בשנת 1977, ונסביר לו את האמת: סכנה לישראל וסכנה לכם. הברירה היא אחת: אין אפשרות שלישית. או אנחנו או עראפאת, קאדומי ואבו דאוד ביהודה ושומרון. הבה ונאמר להם שארץ-ישראל זו היא ארצנו לא בכוח אלא בזכות. הבה נסביר להם את הקשר בין קיום זכותנו

בהקמת מדינה פלשתינאית עצמאית. לקומוניקאט משו-תף זה של שני ראשי מדינות ערב, שהוא בעל מש-מעו, יש גם השלכות אופראטיביות. אנו מתבשרים על ועידת פיסגה של מדינות העימות. איך אמר סא-דא? — "אני השלמתי עם אסאד תוך חמש דקות". אני מזכיר זאת לאלה בתוכנו שהחזירו לעם בכל כלי התקשורת שההישג הגדול והמרכזי של הסכם-הביניים עם מצרים היה ההצלחה ליצור חיץ בין מצרים וסוריה. וזאת לא אמרו קטלי קניא — אמרו זאת ראשי המ-דינה. את התיאוריה הזאת שמעתי יום ביום בפומבי ובוועדות הזכי סגורות שישנן.

מאיר פעיל (מוקד):

אתה הצבעת בעד או נגד הסדר-הביניים?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

הצבעתי נגד.

מאיר פעיל (מוקד):

ולא עזבת את הקואליציה. באיזה מקום הצבעת בעד משהו?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אמרו לנו שיוצרים חיץ בין מצרים וסוריה. בא סאדאט ואומר: תוך חמש דקות השלמתי עם אסאד. גם חוסיין השלים עם עראפאת, ועכשיו הולכים לוועידת פיסגה של מדינות העימות: סאדאט, אסאד, חוסיין ועראפאת.

כאשר אנו נמצאים במאבק חמור כזה, כאשר הו-לך ומתרחם מהלך כזה במדינות ערב, כאשר גם אחרו-ני המשתעשעים בתקוות שחסיין יחזור — ואני שמע-תי משר החוץ רק לפני זמן לא רב שבכלל הולכים להוציא את אש"פ מהעניין, שיש מחשבות שניות אצל סאדאט וחוסיין, ואני מתפלל איך אצלנו נבנות ונה-רסות תיאוריות יום יום כמו בנייני חול, ועל-ידי פילפוליסטיקה — — —

שרי-החוץ י. אלון:

אל תצטט אותי. דבר אתה, תאמר דעתך.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני אינני מצטט בדיוק, כי אינני יכול לצטט בדיוק. אבל אם אתה חולק עלי תוכל להגיד זאת. נדמה לי שהיתתה מחשבה כזאת, שיש מגמה —

שרי-החוץ י. אלון:

אל תצטט ממקומות שאינך יכול לדעת, כי גם אינך מדייק בציטוט.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני מדייק לפי כל יכולת ההבנה שלי. כך הבנ-תי, שיש מהלך כזה, שאולי גם סוריה ומצרים יהיו שותפות בעצם לחזרה ממהלך רבאט.

היו"ר א. גיבלבר:

זה היה בעתון, אבל זה לא נאמר בשם הממ-שלה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

זה היה בעתון. אני אומר שיש לי יסוד להניח

הסיקו מסקנה. ואם תגיעו לאותה מסקנה טובה — שזכותנו לארץ-ישראל, הבטחון הלאומי והסיכוי לשלום חד הם — נוכל לעמוד יחד וגם נצליח.

היו"ר א. גיבלבר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת בן-מאיר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם כאשר אנו נתונים בעיצומה של מערכת בחירות, אסור לנו לש-כוח את המדינה. אסור לנו להיות כה עסוקים וכה טרודים במערכות הפנימיות שלנו עד שנחלעם ממה שקורה סביבנו, כי עדיין לא הגענו אל המנוחה. אנו צריכים להיות ערים למה שקורה סביבנו, למה שמתי-רקם בארצות ערב השכנות לנו ולתגובה המתחייבת מצדנו.

קשה לתאר שדווקא בימים ובשבועות אלה, כאשר אנו עסוקים במלחמות הפנימיות שלנו, הולכות ונו-צרות מסביבנו עובדות, הולכות ונוצרות חזיתות, ואנו כאילו מתעלמים מכך ופועלים בדיוק את ההיפך ממה שהיינו צריכים לפעול.

הנה בסוף השבוע שעבר התבשרנו על מהלך מדיני חדש בעולם הערבי. עד אז היו עדיין בתוכנו אנשים — נדמה לי שגם שר החוץ נמנה עמם — שהשתע-שעו באשליה שחסיין לא השלים עדיין עם החלטות ועידת רבאט. אלה בתוכנו שכה משתוקקים להחזיר את יהודה ושומרון, לסגת מהן ולתת אותן, אלא שה-בעיה שלהם היתה שאין למי לתת אותן; אלה שאמ-רו שצריך להיפטר מיהודה ושומרון; אלה שאמרו שיהודה ושומרון הן בעיה דמוגרפית; איך אמר שר החוץ? — נהפוך לדרוס-אפריקה, נחדש פרקים במדעי המדינה בסוף המאה העשרים — אגב, המאה העשרים המצטיינת בחופש ובחירות נוסח צרפת — כל אלה אמרו — ואני שמח ששר החוץ הוא נגד מדי-נה פלשתינאית, אני שמח לפחות על כך — כל אלה אמרו: אל דאגה, חוסיין לא השלים עדיין עם הה-לטות רבאט; בסתר לבו רוצה להיות אדון על יהודה ושומרון, והוא רוצה להחזיר לעצמו מה שקרוי הגדה המערבית. לו צריך להחזיר — כך אמרו אלה — לו מוכנים לתת; אם כי דיברו אתו, והוא אמר שזה אפילו איננו בסיס למשא-ומתן.

והנה בסוף השבוע שעבר נפל דבר. ביום שאתם דנתם בוועדת המדינית, בוועדת המצע — ועוד אחרו-אומר איך דנתם, על מה הוויכוח ביניכם לעיני העו-לם כולו, לעיני העם היהודי כולו — בו ביום, באותן שעות, נפל דבר בעולם הערבי. חוסיין וסאדאט יצאו בקומוניקאט משותף. וחוסיין הודיע חד-משמעית שהוא תומך בעניין של הקמת מדינה פלשתינאית עצ-מאית, ואש"פ צריך לייצג את העניין הפלשתינאי בוועידת ז'נבה. הוא מוכן לבוא לוועידת ז'נבה כמ-דינת עימות, אבל לא כטוען ליהודה ולשומרון. ביהודה ובשומרון צריכה לקום מדינה פלשתינאית.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

ואש"פ הוא הנציג הבלעדי של הפלשתינאים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

עאת כבר אמר בעבר. הפעם הוסיף שהוא תומך

גולדה מאיר: אם תוותרו על הכל למפ"ם, מה כבר יישאר לכם כדי לוותר לערבים? במה תבואו לשלול-חן הדיונים? איך ייתכן מצב כזה? הוויכוח הוא על ויתורים או על ויתורים מרחיקי-לכת, ומופיעים עם הוויכוח הזה בפומבי. אז מי יכול לייצג את מדינת ישראל, אדוני היושב-ראש? איך אפשר להופיע כלפי חוץ? איך אפשר לנהל את המאבק הזה?

אדוני השר, לדעתי ולפי הבנתי, מול העמדה הערבית ההולכת ומתקמת, עמדה יותר ויותר עוינת; מול הדיבורים, שרק הבוקר שמעתי אותם בראדיו, על ראיון שנתן סאדאת, וכבר קשה לזכור איפה נתן את הראיון הזה — — —

ידידיה בארי (הליכוד):
ב"ניו יורק טיימס".

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
שם מדובר על אף שעל, לרבות מזרח-ירושלים. ומה שומע העולם מכאן? שהיהודים מתווכחים אם יהיו ויתורים בכל הגזרות או ויתורים מרחיקי-לכת. ושר החוץ, שהציע פעם את "תכנית אלון" אשר הוצעה לחוסיין, ושחוסין אמר שזה אפילו לא בסיס למשא-ומתן, אבל פעם שר החוץ הציע אותה לפחות למען שלום — היום הוא אומר: לא כנגד שלום אלא אפילו תמורת סיום מצב המלחמה. נדמה לי שעד היום אתם עוד צריכים לקבל חוות-דעת משפטית מה זה בדיוק סיום מצב המלחמה.

שר-החוץ י. אלון:
שוב אינך מדייק.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אני מדייק. נדמה לי שאתה הצעת שגם ביהודה ושומרון צריכים להיות ויתורים תמורת סיום מצב המלחמה, לא תמורת שלום.

שר-החוץ י. אלון:
מה שהוצע ב"תכנית אלון".

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
לא רק מה שהוצע. אדוני השר, אתה הרי מכיר יותר טוב ממני את יהודה ושומרון, אני אומר זאת במצינות. אתה יודע שאין שם הרבה. כמה כבר יש לך לוותר שם? חלק אתה רוצה לשמור ל"תכנית אלון", חלק תתן תמורת סיום מצב המלחמה. אנחנו לא עוסקים בארצות-הברית, אנחנו לא עוסקים בתת-היבשת ההודית, אנחנו עוסקים ביהודה ושומרון הקטנה. טנות האלה. כמה אתה כבר יכול לחלק אותן? ועל כל "תכנית אלון" אמר לך חוסיין שזה אפילו לא בסיס לשיחה — אז פחות מזה תתן לו בשביל סיום מצב המלחמה. מי הפארטר שלנו על מי אנחנו מדברים?

לכן, אדוני היושב-ראש, הגיעה העת, לדעתי, להפסיק את הוויכוחים העקרים בינינו. יש קונסנסוס לאומי גדול על דברים רבים. אני בעד הקונסנסוס הלאומי, אני בעד העמקתו. אבל למה, במקום להדגיש את הקונסנסוס הלאומי, אנחנו צריכים שוב להדגיש רק את הוויכוחים: ויתורים מרחיקי-לכת או לא? יש קונסנסוס לאומי על כך שאין מדינה פלש-

שר החוץ היה שותף לסברה זו. אני מסתפק בזה, זאת זכותי. יש לי יסוד להניח כך.

והנה הכל מתבשר הפוך. במה אנחנו עוסקים בימים אלה? איך אנחנו דואגים שהמדינה תופיע בשעת מאבק חמור כזה? אגב, אני מתלבט קשות מבחינה מצפונית בנושא של נסיעתו של ראש הממשלה לארצות-הברית, כי אינני יכול להגיד בפשטות שלא יסע. אינני אומר זאת. מדוע? אנחנו נמצאים במצב כזה, במאבק חמור, במהלכים מדיניים ערביים אינטנסיביים, בזמן של חילופי שלטון בארצות-הברית, כנראה לשמונה שנים — זה דבר לא פשוט, אנחנו יודעים מה משמעות הנשיאות בארצות-הברית. במקום שאנחנו נוכל להופיע, אנחנו משותקים לגמרי. קודם כל, ברגע קריטי כזה אתם יצרתם מצב שאין כתובת במדינת ישראל, אין בכלל עם מי לדבר. יצרתם ממשלה שלהלכה, לפי פסק-דין של בית-המשפט, היא ממשלה של שתי מפלגות. למעשה זו ממשלה של מפלגה אחת. יצרתם מצב שלא ידוע בכלל מי מייצג את מדינת ישראל: ראש הממשלה או שר החוץ. כלפי חוץ, שני אנשים אלה צריכים לייצג את המדינה. ומה אנחנו רואים? שניהם מופיעים בפומבי תוך מחלוקת וחילוקי דעות יסודיים ומהותיים על כל דרכה ומדיניותה של מדינת ישראל. איך זה ייתכן? אדוני שר החוץ, מה היא מדיניות הממשלה: שלך או של ראש הממשלה? האם תוכל לומר זאת לכנסת, האם תוכל לומר זאת לעם, האם תוכל לומר זאת לארצות-הברית? איך יסע ראש הממשלה לארצות-הברית? במה? האם הוא יציג את המדיניות שלו או את המדיניות של יגאל אלון או של מישהו אחר?

זה לא ויכוח בתוך מפלגה. יש מגבלות גם למה שמותר בתוך מפלגה. יש אחריות ממלכתית מסוימת. ובכן, ראש הממשלה ושר החוץ, שני אנשים שכל מלה שלהם נרשמת ונכתבת מופיעים כלפי חוץ בדעות שונות לחלוטין.

ועל מה מתווכחים במפלגת העבודה? למה הגענו? הרי כבר לא מתווכחים על ויתורים. מה הויכוח עם מפ"ם? הוויכוח הוא על ויתורים או על ויתורים מרחיקי-לכת. ואני שואל אתכם, רבתי ממפלגת העבודה: אם תוותרו למען שלמות המערך על כל יהודה ושומרון, מה ייוותר לכם כבר כדי לוותר לערבים למען השלום במזרח התיכון? איך אמרה גולדה מאיר? מי לי יותר מגולדה מאיר שאמרה שמסביב לשולחן עם הערבים היא מוכנה אולי לוותר הרבה, אבל למפ"ם — אף שעל. ובכן על מה הוויכוח שהעולם רואה כאן? מפ"ם אינה מסתפקת בזה שידובר על ויתורים, וזה כאשר הערבים חוזרים ומודיעים: רק מדינה פלשתינאית. וחוסין, המוהיקאן האחרון שתליתם בו תקוות, חוזר ואומר: להדים, מדינה פלשתינאית עצמאית, שאש"ם הוא נציגה, היא מדינת עימות יחד אתי. לעומת זה אתם כבר לא מדברים על ויתורים, שר החוץ כבר לא מסתפק בוויכוחים בכל הגזרות. אלא היות וצריכים להציל את המערך, את שלמות המערך, לכן צריכים להגיד: ויתורים מרחיקי-לכת. על זה היהודים מתווכחים, על זה היהודים מבזבזים את זמנם, להראות את קלוננו לעיני העולם כולו. על זה מדובר.

אני באמת מציג לכם את השאלה של הגברת

אלמנט חיובי ראשון: יש בינזמה זו הבעת נכונות מצד הערבים למצב מדיני של שלום או אי-לוחמה — תלוי בהתבטאות של כל אחד — תמורת נסיגה ישראלית מהשטחים המוחזקים. אלמנט חיובי שני — לפי דעתי הוא חשוב לא פחות מהראשון: הבעת נכונות לפתור את הבעיה הלאומית הפלשתינאית על-ידי הקמת מדינה משלהם בגדה המערבית וברצועת-עזה לצדה של מדינת ישראל. מדינה זו נועדה להיות, על-פי טענתם, מדינה עצמאית לחלוטין או קשורה כל-שהו לירדן, כל אחד אומר זאת אחרת. לדעתי, הפר-טים בזה הרגע אינם חשובים, כי היום אומרים כך ומחר יגידו קצת אחרת. אלמנט של פתרון פלשתינאי כזה ישנו שם.

(חבר-הכנסת א. שוסטק קורא קרי-את-ביניים)

אני מצטער, חבר-הכנסת שוסטק, אבל מסתבר שבין המנהיגים הערביים יש אנשים חכמים יותר מאשר כל מה שיש בליכוד, כמעט מאשר כל מה שיש במערך ומאשר כל מה שיש במפד"ל. אולי צריך לחפש היכן יש עוד כמה יהודים חכמים במדינה המסוגלים להתמודד אתם.

חיים קורפו (הליכוד):
למעט אחד ממוקד. איזו גדלות, איזו גדלות.

מאיר פעיל (מוקד):
אמת בדברי.

ניסיתי במתכוון לתאר את שני האלמנטים החיוביים האלה מבלי להיכנס לפרטים, כי אני חושב שאנחנו נמצאים עתה בעיצומה של אותה מתקפה או יזמה. זה לא נגמר.

התגובות בישראל מצד הגופים הפוליטיים המת-יימרים להיות חזקים הן בערך כך: תגובות ממשלת ישראל על היוזמות הערביות האלה מסתפקות בכך שהממשלה מכנה אותן בכינוי גנאי של "מתקפת שלום", ולאחר מכן היא ממשיכה לנקוט מדיניות של משיכת זמן וישיבה על המשפתיים.

שר-החוץ י. אלון:
מה פירוש משיכת זמן?

מאיר פעיל (מוקד):
לא לעשות כלום, בהנחה נואלת שהזמן יפעל איך שהוא לטובתנו, בעזרת השם, אומרים סיסמונת קטנה לכאן וסיסמונת קטנה לכאן, אבל מחזיקים בכל נתח, לא מפתחים שום יזמה, ממתינים. לכך אני קורא "ישיבה על המשפתיים".

תגובות האופוזיציה הליכודאית-מפד"לאית, ששמע-נו אותן עשיו מפני שני דוברים חשובים ורבי עוצ-מה מילולית, גורסות להשיב לאו מוחלט על כל היוזמות הערביות.

יש אסכולה חדשה נוספת בישראל: התגובות של האסכולה הליבראלית המדשדשת בד"ש — אלה לא מגיבים שום דבר. מה זה מעניין אותם בכלל?

חיים לנדאו (הליכוד):
הם אינם פה.

תינאית; יש קונסנסוס לאומי על כך שאין חזרה לגבולות 4 ביוני; יש קונסנסוס לאומי בנוגע לירי-שלים; יש קונסנסוס לאומי שלא יורדים מרמת-הגולן; יש קונסנסוס לאומי שצריך את שארם-א-שייך ורצף מאילת; יש קונסנסוס לאומי שיש מקום לפשרה טריטוריאלית בסיני, שיש מקום למשאומתן בצפון. כל הדברים האלה קיימים. מדוע לא נצא לעולם עם הקונסנסוס הלאומי שלנו? מדוע החיטוט הבלתי-פוסק דווקא באותו דבר שיש עליו חילוקי דעות, שכל הוויכוח עליו הוא בינינו ואין לנו פארטנר לווי-כוח הזה?

העולם מנצל את כל הוויכוחים והחולשה שאנחנו מראים כלפי חוץ כדי להגיד: כנראה היהודים עק-שנים. אם שר החוץ אומר שמדיניות ראש הממשלה לא טוביל לשלום, מה יגיד קארטר לראש הממשלה, אדוני שר החוץ? הוא יצטט את שר החוץ האומר שה-מדיניות של ממשלת ישראל מונעת את השלום. האם כך אנחנו יכולים להתמודד בהסברה בעולם עם מדיניות ערב?

אני מציע שנחדל מזה, שנataחד על מה שאנחנו צריכים להתאחד, על זכותנו להיות כאן, על הקונ-סנסוס הלאומי. יבוא יום המשאומתן — נדבר. כש-הערבים יהיו מוכנים לדבר אתנו על שלום במינימום המקובל, ואז תעמוד לוויכוח השאלה איפה לוותר בשומרון — נתווכח. זה ויכוח. יכריע העם בווי-כוח הזה. אבל למה לנו היום להשמיט את כל הבסיס של מדינת ישראל ולהציג את המדינה הזאת עירום ועריה כלפי הגויים? למה לנו לעשות את הדבר הזה? אני פונה לממשלה, אני פונה אל שרי הממשלה: מתוך אחריות ממלכתית מינימאלית, חידלו מזה. ובמ-קום זאת הבה נופיע בעולם קצת יותר מלוכדים. אל נופיע כאילו הוויכוח בינינו הוא אם הוותיתרים הם מרחיקי-לכת, קצת או הרבה, אלא נופיע בעולם גם עם התביעות והטענות והעמדות המוצדקות שלנו כעם יהודי שזכאי לחזור למולדתו ולהקים את מדינת ישראל בארץ-ישראל.

ד"ר א. גיבלבר:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אני בא להציע לכנסת לדון על מסמך, על הסכם, על מנשר סאדאט-חוסין מהשבוע שעבר, בעיקר משום שאני חושב שמגשר זה או הסכם זה הוא השלב האחרון ביי-נתיים — ודאי לא השלב הסופי — של מה שמכנים אצלנו בלעג "מתקפת השלום הערבית" או "מתקפת שלום ערבית", בלי להבין כמה טוב שכבר הגענו לכך שעורכים עלינו מתקפת שלום.

בשבועות האחרונים מקיים העולם הערבי יזמה מדינית נמרצת, לפי דעתי, מכוונת יוזמה זו ישרי-רות כלפי מה מעצמות — אולם בעיקר כלפי אר-צות-הברית — כדי לגייס לחצי ארצות-הברית והמע-צמות האחרות על מדינת ישראל. זו המטרה העיקרית. יזמה מדינית זו — מי שינתח אותה בחכמה על כל פרטיה, ימצא בחובה שני אלמנטים חיוביים, שכל מנ-היגות מדינית נבונה, אילו היתה לנו, היתה מנצלת אותם לטובתנו.

מאיר פעיל (מוקד):

חשוב לא מה קורה כאן אלא מה קורה בציבור. והרי הם טוענים שהם האלטרנטיבה, והנה הם עומדים ומחכים.

חיים לנדאו (הליכוד):

הם מחכים לך, מחכים לכל מלה היוצאת מפיו. מרגליות ממש; הצד הבידורי נפלא.

ידידיה בארי (הליכוד):

"מחכים לגודו".

מאיר פעיל (מוקד):

אתה רואה, חברי-הכנסת לנדאו, במושב האחרון של בכנסת אתה זוכה אפילו לבידור. זו הרי הכנסת האחרונה שאתה מכהן בה.

חיים לנדאו (הליכוד):

ברוך השם שלא אראה אותך בכנסת הבאה.

מאיר פעיל (מוקד):

אתה רואה — יש לך לפחות נחת.

במצב עניינים זה הועברה היוזמה לשינוי המצב המדיני בין ערב וישראל והופקדה עליידי ממשלת ישראל בידי ממשלת ארצות-הברית. לכן זועק הליכוד שראש ממשלתנו לא יסע, רחמנא ליצלן, וושינגטונה. שם המוקד. אולם אין ביכולתו של הליכוד למנוע את סיורו של שר החוץ האמריקני החדש, סירוס ואנס — ודאי ימצאו לו גם כינויי גנאי אם יתחיל ללחוץ — למורת התיכון בפרבור-מאוס השנה. הייתי רוצה לראות איך אנשי הליכוד שוכבים על כבש המטוס בשדה-התעופה ולא נותנים לו לרדת בצעקות: אין לך מה לדבר עם רבין, אין לך מה לדבר עם אלון, הם רק ממשלת מעבר — דבר אתנו, אנו האלטרנאטיבה, אנו יחד עם ד"ש. כולכם תלכו אצל האמריקנים ותשמעו את דבריהם. ואני אומר לכם: בגלל המערך ובגלל הליכוד והמפד"ל לא אנו המחליטים אלא מישהו אחר הוא המחליט בשבילנו. כשיושבים על המשפחים ואין עושים דבר או משיבים בשלילה מוחלטת על כל יזמה, העניינים ממשיכים להתגלגל ומישהו אחר הוא המחליט בשבילך.

לא זו הדרך למדיניות ישראלית עצמאית. לא זו הדרך. לפי עניות דעתי, ישראל חייבת להחזיר לעצמה מיד, עוד בחקופת ממשלת המעבר, את היוזמה המדינית, עליידי אימוץ תכנית מדינית משלנו — אני מתכוון משל ישראל — עליידי הסעיפים הבאים: (א) הפסקה מיידיה של גירוש המשפחות הערביות והרס הבתים ברובע היהודי של העיר העתיקה בירושלים משום סיבות פוליטיות ובלי שום שיקול אחר. אני חושב שאפילו אלה החרדים לארץ-ישראל השלמה צריכים להבין שמעשי השטות וההבל שעושה בממשלתנו עכשיו בעיר העתיקה, ברובע היהודי, מביאים לנו נזק פוליטי בל יסוּר.

(ב) הצעת השטחים המוחזקים שנכבשו במלחמת ששת-הימים תמורת הסכמי שלום חוזיים ופירוק השטחים.

(ג) הבעת נכונות להקמת מדינה פלשתינאית בשטח יהודה ושומרון וברצועת עזה, לצדה של מדינת ישראל.

ידידיה בארי (הליכוד):

(א) אל תשכח את הפרוודור.

מאיר פעיל (מוקד):

אני לא רוצה לשכוח שום דבר.

ידידיה בארי (הליכוד):

(ב) אתה מציע מדינה עצמאית פלשתינאית מפוֹרֶת רות? הרי אתה מדבר על פירוק השטחים ועל מדינה פלשתינאית.

מאיר פעיל (מוקד):

אני אסביר לך. במסגרת ההסכמים שאני מציע שיעשו יהיה סעיף אחד או שניים של הגבלת הכוחות הצבאיים. אגב, דבר דומה עשו ארבע המעצמות ב־1955 כאשר פינו את אוסטרית.

ידידיה בארי (הליכוד):

אבל אתה דיברת על פירוק השטחים.

מאיר פעיל (מוקד):

אני אומר לך מה הפירוש שלי לרעיון הפירוק בעניין הקונקרטי הנוגע למדינה הפלשתינאית.

(ד) באותה תכנית מדינית שאני מציע לישראל — הסכמה להשתתף בוועידת ז'נבה, גם אם תהיה בה משלחת פלשתינאית שבה ייכלל נציג אש"פ. שלום עושים עם אויבים, לא עם ידידים, ואת זה צריך להבין מי שעוסק בפוליטיקה. זאת עלינו לדעת. אם קשה לכמה ישראלים לנסוע לז'נבה אם יהיו שם אנשי אש"פ — יש לי אליהם הצעה: נעביר את הוועידה מז'נבה לבאזל, ואז אולי יהיה להם יותר קל.

(ה) הסעיף האחרון במתקפת השלום שאני מציע לעשות: הסכמה שניציגים פלשתינאיים מן השטחים המוחזקים — ואפילו מירושלים המזרחית — ישתתפו במועצה הפלשתינאית של אש"פ. אני חושב שזה אינטרס עליון של ישראל. אנשים אלה יהיו גורם ממתן שם, ובאמצעות מהלך זה נשיג הישג פוליטי כפול: גם נגביר את כוחנו הפוליטי ומעמדנו הפוליטי בעולם וגם נעזור אוֹבֵיִקְטִיבִית לשנות את עמדת אש"פ ולהפכה לעמדה שפויה יותר בכל התדיינות בעתיד.

אני חרד מאוד שאם לא נצא בזימה פוליטית דומה לזו שהצעתי סופנו שניאנס עליידי הגדולים, והי אונס יהיה ויתורים דראסטיים בשטחים המוחזקים תמורת אי-שלום: זה מה שיהיה אם הגדולים ילחצו עלינו. מה שרק יכול להיות הוא, שלפני שנוותר תהיה עוד מלחמה. מאחר שאני חרד מאוד שאם לא תבוא יזמה ישראלית סופנו שניאלץ לוותר על זושטחים המוחזקים בלחץ המעצמות ולא נקבל שלום — זאת, לפני או בעקבות שפיכות דמים עליידי מלחמות — אני חושב שהכנסת צריכה לקיים דיון מדיני בנושא זה כדי למצוא את הבעיה, בחקוּוה שסוף סוף, אפילו בכנסת הזאת, תשתלט התבונה על הרגשות והלאומנות וסופנו שנוכל להוציא יחדיו את מדינת ישראל מהבוץ הפוליטי, שבועותינו נקלעה המדינה אליו. זו הסיבה שזה כמה שבועות אני מפציר ביושב ראש הכנסת ובסגניו לקיים, בכל עילה שהיא, דיון

כנה לתת עמדות טובות יותר לאויב לקראת מלחמה נוספת. השלום יאפשר גם פשרות, אבל בהעדר שלום — שום נסיגה, שום החלשת עמדה ויצירת מצב של עדיפות לאויב. ובנושא הפלשתינאי עמדה ברורה לתלוטין: בין הים לבין המדבר אין מקום למדינה נוספת. יש מקום לשלום בין ישראל לבין מדינה אחת ממזרח לה. ואילו בשטח — הרבה יותר פעילות, הרבה יותר עירנות מכפי שאולי גילינו ערב הבחירות הקודמות והופתענו כפי שהופתענו, בל יחזור המצב שהיה אז בשטח גם בימים אלה.

אדוני היושב-ראש, אני מסכם את פעילותי בכ- נסת השמינית — אמש בחוק הפנסיונרים, היום בנו- שא יחסי חוץ —

יבוא בן-אהרן (המערך):
האם זה נאום הפרידה שלך?

עקיבא נוף (המרכז החפשי):
— ואחרי-הצהרונים בהגשת מסקנות בנושא בדי- קת הביקורת בתעשייה האווירית, אני חש סיפוק רב בכך שההתייחסות המסכמת שלי בכנסת היא בנושאים של צדק סוציאלי, של שלום ובטחון ושל טוהר המי- וות במינהל הציבורי.

היו"ר א. גיבלבר:
רשות הדיבור לשר החוץ, לתשובה.

שר-החוץ י. אלון:
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לאחר כל מה שני- אמר עליי בעלי ההצעות אני רואה צורך, ראש לכל, לחזור ולהדגיש שלוש עמדות יסוד במדיניותה של ישראל: האחת — אנו מתנגדים ונוסיף להתנגד התי- נגדות נמרצת לרעיון הנפל, לרעיון המסוכן, בדבר הקמתה של מדינה שלישית בין ישראל לבין ירדן.

מאיר פעיל (מוקד):
חכה, האמריקאים יגידו לך.

שר-החוץ י. אלון:
בצד ישראל, בין הים למדבר, יש מקום רק למדי- דינה ערבית אחת, ירדנית-פלשתינאית.

מאיר פעיל (מוקד):
חכה, סירוס ואנס יגיד לך מה הוא רוצה. אני לא יודע מה הוא יגיד, אבל אני לא רוצה לחכות לך.

היו"ר א. גיבלבר:
חברי-הכנסת פעיל, שמת לב שלא הפריעו לך? אני הגינותי עליך ואני מבקש לא להפריע.

שר-החוץ י. אלון:
חברי-הכנסת פעיל, כיוון שאני חבר כנסת ותיק ממך —

מאיר פעיל (מוקד):
מודה.

שר-החוץ י. אלון:
— תרשה לי לומר לך שתגובות היסטוריות אינן מסייעות להבהרת עמדות.

פוליטי. אני חושב שבימים קשים אלה מי שמנסה להתעלם מה שמתרחש סביבנו עושה משגה מן הדרגה הגבוהה ביותר.

היו"ר א. גיבלבר:
רשות הדיבור באותו נושא לחברי-הכנסת נוף.

עקיבא נוף (המרכז החפשי):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש הסבורים שהנושא הפלשתינאי הוא לב הבעיה של יחסי יש- ראל-ערב; יש הסבורים כי אינו אלא אחיזת עיניים, תכסיס תעמולתי של מדינות ערב בסיכסוך עם יש- ראל. אבל אלה ואלה מכירים בכך שהנושא הזה הוא חלק מן הבעיה, חלק פחות חשוב או חלק יותר חשוב, אבל זהו חלק בלבד מן הבעיה הכוללת. וה- שאלה העומדת לפנינו וההמלצה שלנו — לאלה החוש- בים שיש אפשרות להגיע לשלום וחיוני להגיע לשלום — היא כי הליכה לשלום, הסכם שלום או הסדר שלום צריכים להיות כוללים ולא בדרך של נסיון להטילא פתרון אחד ועוד אחד ואחר, אלא בדרך של נסיון לשנות את כל המבנה כולו ממערך מלחמתי למערך של שלום. כל מאמץ שנשקיע בפתרון חלק מן הבעיה או בפתרון בעיה זו או זו מתוך המכלול הקודם כמוהו כהורמת מאמצים לחבית שאין לה תחתית: נושאים חזשים יעלו, נושאים אחרים יתעצמו, הבעיה כולה תעמוד. הלא עוד ב-1947 סירבו ערביי ארץ-ישראל לקבל את הפתרון שהיום, כביכול, מקובל עליהם. הלא עצם הנושא הזה, הנושא הפלשתינאי, עבר שינוי, עבר התעצמות. כל עוד קיים הסיכסוך, נושאים אחרים יעלו. אי-פתרון הסיכסוך או פתרון חלקי של הסיכסוך לא יפתרו דבר.

הנושא שלפנינו אינו הנושא של הגדרה עצמית. הנושא שלפנינו, הנושא הפלשתינאי, שהיה לזו ההס- כם בין סאדאת לבין חוסיין, נושא זה אינו הנושא של הגדרה עצמית אלא הוא נושא של שינוי משטר במדינה הערבית היחידה שבה הפלשתינאים הם רוב. השאלה היא שאלה של הפיכת המשטר. ואם צריך שמדינת ישראל תסייע לרוב הפלשתינאי לגרום לכך שהמלך החג'אזי ישוב למקומו והרוב בירדן ימצא את ביטויו ואת הגדרתו, ייתכן שמדינת ישראל, באמצעים מדיניים או אחרים, צריכה לעשות זאת. אבל אין כאן כל עיקר בעיה של הגדרה עצמית, ודאי ודאי שלא למען מטרתו של המלך מחג'אז צריכה ישראל לוותר על זכויותיה או על בטחונה.

ועל איוז מדינה מדברים אלה המציעים לנו מדי- נה פלשתינאית? — מדינה בת 5,000 קילומטרים רב- עים ללא כל מקור כלכלי, לא פיס ולא אנושי בהש- קעות ובמיומנות; מדינה שבמקרה הטוב ביותר, מבחינת אלה מכאן מבית שמציעים דבר זה, ישלט בה עראפאת, ובמקרה הסביר יותר ישלטו בה ג'בריל, חוואתמה וחבש; מדינה שתהיה האירדנטית ביותר; מדינה, שעל-פי הצהרת מנהיגיה, לא תסתפק במה שיש ולא תהיה פתרון אלא פתיחת פתח חודש עם יתר- כוח, עם יתר-תנופה, לבעיה נוספת. לכן, אדוני היו- שב-ראש, חובתה של הכנסת, חובתה של ממשלת ש- ראל, לקבוע היום מדיניות אשר תאמר: אנחנו, יש- ראל, נכונים לשלום, שלום אשר תמורתו אנחנו מו- כנים גם לפשרות; אבל בהעדר שלום אין ישראל מו-

חיים לנדאו (הליכוד):
אני שמעתי, לכן אני מדבר.

שר-החוזין י. אלון:
אם כן, תקשיב לרגע. הסיפה שלך לא רק שהיתה מיותרת אלא היא גם מטעה את הציבור, וחבל שאתה ממלא תפקיד שלילי בזה, נוסף על עמדותיך הבר-ססיות השליליות.

העמדה השלישית — ישראל תעמוד על כך שב-הסכמי השלום שתחתום יהיו להם גבולות בני-הגנה השונים מהקווים של הסכמי שביתת הנשק מ-1949. אני יכול להבטיח לבית ולהרגיע את חששותיהם של חברי-הכנסת בגין, בן-מאיר ונוף כי עמדותיה אלה של ישראל ידועות היטב לכל מי שצריך לדעת אותן — לרבות, כמובן, מדינות ערב. ואני משוכנע כי לא זו בלבד שמדיניותה של ישראל מתנהלת לפי עמדות אלה אלא שגם הגורמים האחרים הנוגעים בסיכסוך יודעים יפה כי עליהם להתחשב בהן, ואינני מתפעל מהודעות קיצוניות של מנהיגים ערביים, העתידות לפעול כבומרנג נגדם.

כבוד היושב-ראש, ההודעה המשותפת, שנתפרס-מה בתום ביקורו של המלך חוסיין במצרים, איננה, כמובן, אלא חוליה אחת בשרשרת ההתפתחויות המת-חוללות באחרונה במחנה הערבי. בחינה מדוקדקת של הודעה זו על רקע ההתפתחויות הרלבנטיות מעי-דה כי משמעותה הרבה פחות חותכת, הרבה פחות חד-משמעית, מן ההערכות שמעריכים אותה בעלי ההצ-עות. מטעמים מובנים לא אוכל, כמובן, להיכנס לניתוחים ולווערכות משלי במליאה הפומבית של הבית. אבל אפשר, למשל, להצביע על כמה וכמה עובדות שאינן מתיישבות עם התמונה שתיארו כאן בעלי ההצעות, כי הם חיים אך ורק מכותירות העתונות. לדוגמה, עובדת ביקורו של השייד ג'עברי בעמאן וההודעות הפומביות שהוא מסר שם בביקור זה בירדן עצמה, ובעקבותיו כאן, בעיר שבח הוא חי.

אינני אומר כי הסכנה שתיארו כאן חברי-הכנסת בגין, בן-מאיר ונוף כלל איננה קיימת. היא קיימת, קיימת ועוד איך, ואנו ערים לה. אך האמת חייבת להיאמר כי לא רק אותה ניתן להסיק מההתפתחויות האחרונות במחנה הערבי לגבי הסוגיה הפלשתינאית. קשה מאוד, לדוגמה, למצוא ביסוס עובדתי לטענה כאילו החלישה ירדן באחרונה את זיקתה לגדה המע-רבית — אם חברי הכנסת הללו כל כך רוצים בה — או שהפתיתה את פעולתה בכיוון זה. בלא פחות הצלחה אוכל להוכיח את ההיפך.

האמת היא כי המציאות הרבה יותר מורכבת, הרבה פחות חדה וחלקה ממה שתואר כאן על-ידי קודמי. אין זו תמונה הניתנת לתיאור בצבעי שחור-לבן. מדי-ניות החותרת לשלום ובטחון מצווה אפוא לעקוב בהת-מדה אחרי ההתפתחויות המתחוללות בעולם הערבי — בלי להתעלם מן הסכנות הגלומות בהתפתחויות אלה, אך גם מבלי לאטום את הדעת מן הסיכויים שאולי טמונים בהן. את זאת בדיוק עושה ממשלת ישראל. מכל מקום, חברי הכנסת, אם יש מדיניות הע-לולה להביא עלינו, יותר מכל אחרת, את הפורענות שתיארו לפנינו חברי-הכנסת בגין, בן-מאיר ונוף, הרי זו דווקא המדיניות המומלצת עלייכם. עמדה

מאיר פעיל (מוקד):
תהיה לך בעיה היסטורית להסביר את-הכך איך אתה נכנע לאמריקאים.

שר-החוזין י. אלון:
אתה יודע מי נוטה יותר לכניעה למרכזים ורים — גינך לביני, בכל אופן.

מאיר פעיל (מוקד):
אבל אתה לא יודע.

היו"ר א. גיבלבר:
חבר-הכנסת פעיל, יש גבול לחופש קריאות-הביניים שלך. אני מבקש ממך: תפסיק.

שר-החוזין י. אלון:
עכשיו עת לרגיעה, לא לפעילות. עכשיו הפעי-לות שלי.

כיוון שקריאת-הביניים שיבשה את השמיעה של כמה חברי כנסת, אני אחזור: האחת — אנו מתנג-דים ונוסיף להתנגד התנגדות נמרצת לרעיון הנפל, לרעיון המסוכן, בדבר הקמתה של מדינה שלישית בין ישראל לבין ירדן. בצד ישראל, בין הים למדבר, יש מקום רק למדינה ערבית אחת, ירדנית-פלשתינאית, שהגבולות עמה ייקבעו במשא-ומתן חפשי על השלום.

העמדה השנייה — אנו שוללים ונוסיף לשלול שלי-לה מוחלטת את אירגון הטרור הקרוי "אש"פ", אשר חרת על דגלו באמנת היסוד שלו את השמדתה של ישראל. אין אירגון מרצחים זה מייצג את הציבור הפלשתינאי, ולא נישא וניתן אתו בשום מקום ובשום צורה.

חיים לנדאו (הליכוד):
ואם יקבל ייפוי כוח איוה שהוא...
(חבר-הכנסת י. בן מאיר קורא קרי-את-ביניים)

שר-החוזין י. אלון:
העמדה השלישית — ישראל תעמוד על כך —

חיים לנדאו (הליכוד):
הרי הוא יוצר לו מלכות.

היו"ר א. גיבלבר:
חבר-הכנסת לנדאו, הישיבה אינה מתקיימת לשם שיחה בינך לבין חברי-הכנסת בן-מאיר.

שר-החוזין י. אלון:
הפעם אני מבין את התרגשותך.

(חבר-הכנסת ח. לנדאו קורא קרי-את-ביניים)

בסדר, ההערה שלך מיותרת כפליים, כי נוסף לסיפה — —

(חבר-הכנסת ח. לנדאו קורא קרי-את-ביניים)

חבר-הכנסת לנדאו, אתה מוכן לשמוע או רק לדבר?

חוברת י"ג, ישיבה שע"ג

— הצעות לסדר-היום (אלון, בן-מאיר, לנדאו, בארי, שובל, קורפו, פעיל, זיידל, גיבלבר, בגין, הורביץ, בן-אהרן) —

נוקשה של "אף שעל" היא דרך בטוחה לבודד את ישראל.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
מי הציע את העמדה הזאת, אדוני שר החוץ?
מי הציע את העמדה הנוקשה של "אף שעל"? למה
אתה שם בפינו דבר לא נכון כדי שאויבי ישראל
ישתמשו בזה נגדנו?

חיים לנדאו (הליכוד):
כי זה נוח למערכת בחירות.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
למה אתה עושה זאת, אדוני שר החוץ, כשאתה
יודע שזה לא נכון?

שר-החוץ י. אלון:
רשמתי לפני את קריאת-הביניים של חבר-הכנסת
בן-מאיר, שממנה ניתן ללמוד שהוא מוכן לפשרה טרי-
טוריאליה ביהודה ובשומרון.

חיים לנדאו (הליכוד):
לא, הוא איננו נכון.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אתה יודע שאינני נכון לזה, ואתה יודע שזאת
לא הכוונה ואיננה יודע מה הכוונה של מה שאתה
אומר עכשיו.

(חבר-הכנסת מ. ידיד קורא קריאת-
ביניים)

שר-החוץ י. אלון:
אם כך הדבר, חבר-הכנסת בן-מאיר, קריאת-הבי-
ניים הקודמת שלך אינה רלבאנטית.

ידידיה בארי (הליכוד):
אבל, אדוני שר החוץ, אתה — משלטון חוסיין
ביהודה ושומרון וברצועת עזה אינך חושש?

שר-החוץ י. אלון:
אני את דעתי אומר תמיד בגלוי וללא תכסי-
סים.

חיים לנדאו (הליכוד):
אתה מביע יותר מדי דעות מדי שבוע. זו הצרה.

שר-החוץ י. אלון:
אני אומר מה שאני צריך לומר.

היו"ר א. גיבלבר:
חברי הכנסת, אבקש לא להפריע. יש רצף של
קריאות-ביניים, וקריאות-ביניים הן רק ברשות היו-
שבראש.

ולמן שובל (הליכוד):
הוא לא ילד מפונק. מה הפינק הזה?

היו"ר א. גיבלבר:
התקנון אומר שקריאות-ביניים הן רק ברשות
היושבראש.

חיים קורפו (הליכוד):
היכן כתוב שקריאות-ביניים הן רק ברשות היושבר-
ראש?

היו"ר א. גיבלבר:
בתקנון.

מאיר פעיל (מוקד):
אדוני היושבר-ראש, אז תרשה.

שר-החוץ י. אלון:
אינני מתנגד לקריאות-ביניים. תקראו כמה שאתם
רוצים.

הלל זיידל (המפלגה הליברלית העצמאית):
קריאות-הביניים הן נגד היושבר-ראש.

היו"ר א. גיבלבר:
שום דבר איננו נגד היושבר-ראש.

מנחם בגין (הליכוד):
קריאות-הביניים הן לא ברשות אלא בהסכמה.

שר-החוץ י. אלון:
בהחלט, ובלבד שקריאות-הביניים תהיה קצרה.

היו"ר א. גיבלבר:
כשהוא איננו מסכים, צריך להפסיק.

שר-החוץ י. אלון:
לנואם מותר לקרוא קריאות-ביניים או אסור?
מותר?

היו"ר א. גיבלבר:
כן, כן.

חיים קורפו (הליכוד):
אם הוא מצליח.

שר-החוץ י. אלון:
די קשה בתזמורת הזאת.
עמדה קשוחה של "אף שעל" היא דרך בטוחה
לבודד את ישראל מעל כל ידידותיה בעולם —

יגאל הורביץ (הליכוד):
תגיד לסאדאת.

שר-החוץ י. אלון:
— להעמיד אותנו יחידים מול קואליציה כל-
עולמית לוחצת.

(חבר-הכנסת י. בן-אהרן קורא קרי-
את-ביניים)

מנחם בגין (הליכוד):
הוא אינו מוכן לסגת אף שעל אחד מנהר היר-
דן. כך אומר אלון.

יצחק בן-אהרן (המערך):
אני נגד כל אלה שהם בעד "אף שעל". בשתי
הגדות יש כאלה.

— הצעות לסדר-היום (גיבלבר, אלון, לבני, לנדאו, בן-מאיר, בארי, שריד, גרופר, בגין) —

היו"ר א. גיבלבר :

ידידיה בארי (הליכוד) :
חבר-הכנסת פעיל, תתפלא כיצד ניתן להסביר אם רוצים להסביר ויודעים כיצד להסביר.

חברי הכנסת, אנא תנו חוץ להצעות את דבריו.

שר-החץ י. אלון :

אני אבקש מחברי לסייע לא לעזור לי הפעם. שתיתקם תעזור לי יותר.

איתן לבני (הליכוד) :

מאיון סיעה, אחדות העבודה או המערך ?

שר-החץ י. אלון :

את כל בעיותיך אתה כבר פתרת, צדיק ?

(ק ר י א ה : הערה חכמה מאוד.)

יוסי שריד (המערך) :
אולי תגלה לנו כמה שמות של ראשי ממשלה שהסביר להם את עמדתנו והם תומכים בנו ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
חבר-הכנסת שריד, אני הסברתי לאנשים בלא פחות הצלחה משמסביר משרד החוץ.

מאיר פעיל (מוקד) :
כך זה נראה, ניסית למכור "לוקשים".

יוסי שריד (המערך) :
אגיד לך מדוע : משום שכאשר אתם נמצאים בחוץ-לארץ אתם מדברים בדיוק כמונו. רק בארץ אתם גיבורים גדולים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
חבר-הכנסת שריד, בכל זאת אנחנו בחוץ-לארץ לא משמיצים את המדינה כפי שעושים אחרים.

מאיר פעיל (מוקד) :
כששומעים אותך פה, זו ההשמצה הכי גדולה של המדינה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
חבר-הכנסת פעיל, אנחנו גם לא נפגשים עם אש"פ ופתח, עם רוצחים וטרוריסטים.

פסח גרופר (הליכוד) :
איך מזג האוויר בפאריס ?

שר-החץ י. אלון :
אדוני היושב-ראש, העובדה כי בישראל מכהנת ית-סיף לכהן עוד חודשים אחדים ממשלת מעבר לא השביתה את הפעילות המדינית הנוגעת לאזורנו. הממ"ש שלה היתה חוטאת לתפקידה חטא חמור אילו היתה מכריזה על שבתון ומשאירה את הזירה רק לגורמים העוינים. עד שתוקם ממשלה חדשה נמשך לפעול לפי מיטב האינטרסים של ישראל כממשלה לכל דבר. עם זאת אני יכול להבטיח לחבר-הכנסת בגין את מה שדומני כי הוא ממילא יודע יפה, לאמור : הממשלה פועלת ותוסיף לפעול בהתאם למדיניות שנקבעה בש-עתה, לפני שהממשלה הפכה לממשלת מעבר וזכתה לאישור הכנסת, עוד לפני שהגיש ראש הממשלה את התפטרותו. לא חרגנו ולא נחרגו ממדיניות זו — גם לגבי הקטעים שחבר-הכנסת בגין, בן-מאיר, פעיל ונוף מסכימים להם וגם לגבי הקטעים שהם חולקים עליהם. אין צריך לומר כי אם וכאשר יהיה עלינו —

מנחם בגין (הליכוד) :
הבנתי שאתה חלקת על מדיניות הממשלה הזאת בוועדה המכינה. העיר לך השר גלילי.

לא אומר כי מובטחת דרך קלה ופשוטה למדיניות המקובלת על כל ממשלות ישראל מאז מלחמת ששת-הימים, מדיניות שתמציתה היא : נכונות לפשרה טריטוריאלית למען שלום שיעניק גבולות בניה-הגנה לישראל. גם כדי להשיג יעד זה יהיה עלינו לעמוד במאבקים לא קלים, לא פשוטים ולא קצרים. אבל אלה יהיו מאבקים על יעד ריאלי. מאבקים עם תוחלת, מאבקים שאפשר לשכנע בהם ידידים, מאבקים שלא יקוממו נגדנו את העולם כולו.

העובדה שמנהיגים ערביים נוקטים עמדה של "אף שעל" איננה סיבה לכך שאנחנו נלמד מהם ונלך בעקבותיהם. אדרבה, יטלו הם על עצמם את האחריות הבלעדית להעדר התקדמות לשלום אם זאת באמת תהיה עמדתם גם בעתיד. אל נחלק אתם במדיניות חסרת חזון ובלתי-נבונה כזאת.

חיים לנדאו (הליכוד) :

בסופו של דבר יהיה חזוןך מדינה משני עברי הירקון.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אדוני שר החוץ, עם כל הכבוד, אני מציע שה-הסברה הישראלית תדגיש קצת בחוץ-לארץ שעמדת "אף שעל" היא עמדה לא של מפלגות בישראל אלא של הערבים. לוא הייתם טורחים פחות בפוליטיקה פנימית והייתם מדגישים יותר את המדיניות של "אף שעל" — היתה הסברה טובה יותר למדינת ישראל.

מאיר פעיל (מוקד) :

חבר-הכנסת בן-מאיר, איך אפשר להסתיר את עמדתך שלך, שגם היא "אף שעל", ואתה מדבר עברית ואנגלית ברורות מאוד ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
בחלק האחרון של דבריך אתה צודק. בשאר — לא.

לא כל מה שניתן לומר אפשר לעשות מעל בימת הכנסת. יהיו ודאי סעיפים שנדון בהם בוועדת החוץ והבטחון. אבל אני מסכים לדיון במליאה על עצם ההצעות, גם כאשר אינני מסכים לרוב הדברים שנאמרו על-ידי קודמי.

היו"ר א. גיבלבר :
רשות הדיבור לחברי-הכנסת לבנבראון.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע לא לכ"ל בסדר-יומה של הכנסת את הצעותיהם של חברי הכנסת מנחם בגין וחברי-הכנסת יהודה בן-מאיר. לא בגלל זה שאני חושב שאין צורך לקיים במליאת הכנסת דיון על מדיניות הממשלה להשגת שלום באזור אלא משום שאני מתנגד לנוסח ולעמדות שחברי הכנסת הללו הביאו לפנינו.

כל פעם שנשמעת הכרזה בזכות קיומו וזכויותיו של העם הערבי הפלשתינאי, לרבות זכותו להגדרה עצמית, באיזה שהוא מקום בעולם — בעצרת האו"ם, בארצות השכנות, בארצות אירופה — מזעיקים חברי הכנסת מהליכוד והנציים במפד"ל את הכנסת כדי להביע בהודמנות זו את דעותיהם הנציות בנושא זה, את התנגדותם לנטיגה מהשטחים הכבושים, את התנגדותם להכיר בזכויותיו הלגיטימיות של העם הערבי הפלשתינאי.

מדיניות זו, חברי הכנסת, מובילה למלחמה חדשה. היא גם מנוגדת להתפתחות באזור ובעולם, כאשר יום מתברר שהבעיה הפלשתינאית היא היא הנקודה המרכזית במאבק הישראלי-ערבי. כל הנסיגות להתעלם מבעיה זו לא יועילו. ראש הממשלה ושרים אחרים הזכירו לא פעם שלא זו הבעיה המרכזית; הב"עיה המרכזית היא כי נציגי מדינות ערב לא רוצים להכיר בקיומה של מדינת ישראל — אף-על-פי שמדי פעם בפעם חוזרות ההצהרות מצד נציגי מדינות ערב שהם מוכנים לחתום על חוזה שלום עם ישראל, מורכבים כללית לועידת ז'נבה, מכירים בישראל כבעוכבה קיימת. למרות זאת מתעלמים ורוצים להתעלם מזכויותיו הצודקות של העם הערבי הפלשתינאי.

גם הנסיגות שנעשו על-ידי כוחות אימפריאליסטיים, בעזרת ריאקציונרים ערביים ובעזרת ישראל, לחי-סולו הפיסי של העם הערבי הפלשתינאי לא הועילו ולא הצליחו להסיר את הבעיה מסדר-היום, כי אי-אפשר לחסל עם הנאבק לעצמאותו, לשיחורו, לזכויותיו לחיות כעם במדינתו.

הבעיה של העם הערבי הפלשתינאי ממשכה להיות במרכז ההתעניינות של עשרת האו"ם כבעיה מרכזית לפתרון הסיכסוך במזרח התיכון. לצערי, הכרזותיו של ראש ממשלת ישראל וגם ההכרזות שהושמעו היום על ידי שר החוץ לא שונות מבחינה עקרונית מעמדתו של הליכוד ומעמדת המפד"ל. וזאת בשאלה המרכזית: בהכרה בזכויותיו של העם הפלשתינאי, שזו הבעיה העיקרית כדי להשיג שלום. בעניין זה — אותן עמדות.

כל זמן שלא יכירו בזכויות הצודקות של העם הערבי הפלשתינאי למדינה עצמאית משלו לצד מדינת ישראל, כל זמן שלא יסכימו לנטיגה מכל השטחים

שרי-החוץ י. אלון :

אני נאמן למדיניות הממשלה ולמצע המפלגה והמערך שאותם אני מייצג.

אין צורך לומר כי אם וכאשר יהיה עלינו לקבל התחייבות מדינית חדשה כלשהי, חבר שנראה בעיני מוטל בספק, ייעשה הדבר לפי כל הנוהלים המתורגמים, לרבות והבאת העניין לפני הכנסת.

ולמן שובל (הליכוד) :

ומה עם העם? עליך להביא זאת לפני העם.

מנחם בגין (הליכוד) :

בהסכם הקואליציוני שלכם נאמר שעליכם להביא זאת לפני העם בבחירות חדשות.

שרי-המשפטים ח. י. צדוק :

אתה חתום על ההסכם הקואליציוני?

ידידיה בארי (הליכוד) :

שר החוץ כבר הבהיר שהסכם קואליציוני איננו עשרת הדיברות.

מנחם בגין (הליכוד) :

השר חולק על המדיניות הקודמת אם הוא אומר: "לפני הכנסת".

יצחק בן-אהרן (המערך) :

חברי-הכנסת בגין, אין בירורים במפלגה שלך?

ה"ר א. גיבלבר :

אבקש לתת לשר החוץ לנאום את נאומו.

שרי-החוץ י. אלון :

לא, אינני מבקש לתת לי לנאום את נאומי אלא לסיים את נאומי.

יגאל הורביץ (הליכוד) :

תסיים כבר.

יצחק בן-אהרן (המערך) :

זוהי גסות רוח מאין דוגמתה. זו לא פוליטיקה — זו סתם גסות רוח.

יגאל הורביץ (הליכוד) :

נבוא ללמוד אצלך, העדיו מגבעת-חיים.

שרי-החוץ י. אלון :

אני רואה שחברי-הכנסת הורביץ כועס. אינני יודע למה.

מנחם בגין (הליכוד) :

ואתה לא כועס?

שרי-החוץ י. אלון :

לא, אינני כועס. אתה שאלת שאלה, ואני אשיב לך אם תקשיב לי. אם במרוצת הזמן הקצרה שנותרה עד לבחירות תעלה בעיה, שעליה התחייבה הממשלה ללכת לבחירות, היא תציג אותה לפני הבוחרים. היא לא תיצור שום עובדה כזאת לפני שהבחירות תתקיימנה.

מכל מקום, רציתי לומר בסיום דברי שאמנם

עקרונות, בגבולות מוכרים ובטוחים; של הכרה בז' כויות כל העמים והמדינות באזור לקיום עצמאי-ריבוני. בלי זה לא נשיג את השלום ונחזק את הימין. לכן אני מציע שלא לכלול את ההצעות האלה בסדר-היום של הכנסת.

היו"ר א. גיבלבר:

נצביע האם לכלול את הצעות חברי הכנסת בסדר-היום של הכנסת או לא לכלול אותן.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת

— רוב

— מיעוט

נגד

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
 אני מבקש להפריד בין ההצעות ולהצביע לחוד על ההצעות של חברי-הכנסת בגין ובן-מאיר.

היו"ר א. גיבלבר:

אצביע בנפרד.

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול בסדר-היום את הנושא

שהועלה על-ידי חברי-הכנסת מ. בגין וי.

בן-מאיר — מיעוט

היו"ר א. גיבלבר:

על הכללת הנושא בסדר-היום של הכנסת כבר הצבענו.

מאיר פעיל (מוקד):

מה על שתי ההצעות האחרות? האם כולן הועברו לדיון? זה חשוב לי לדעת.

היו"ר א. גיבלבר:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה לכלול את הנושא שהועלה על-ידי חברי-הכנסת בגין, בן-מאיר, פעיל ונוף בסדר-היום של הכנסת.

הצבעה

ההצעה לכלול בסדר-היום את הנושא שהועלה

על-ידי חברי-הכנסת מ. בגין, י. בן-מאיר,

מ. פעיל וע. נוף נתקבלה.

ג. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק הביטוח הלאומי (תיקון), תשל"ז—1976 *

הזאת תבוצע על-ידי המוסד לביטוח לאומי. היא לא תפגע בשום צורה שהיא באותם המבוטחים בקופות הפנסיה הקיימות, ושום זכות מזכויותיהם לא תיפגע.

כתוצאה מקבלת החוק על פנסיה ממלכתית לא יישאר אדם עובד בישראל שלא ייהנה מביטוח פנסיה ממלכתית אם באמצעות הפנסיה הממלכתית או, אם היה מבוטח קודם בצורה מתאימה, באמצעות הביטוח הקודם שלו. כך תיעשה מהפכה חיונית בחיי האדם העובד בישראל. יתוקן עוול סוציאלי שאין לו שיעור. היום יש כ-350 אלף עובדים, מהם רבע מיל-יון עצמאיים ו-100 אלף שכירים, שאין להם שום בי-

שנכבשו ביוני 1967 — אי-אפשר יהיה להשיג שלום באזור שלנו.

לא רק בעולם אלא גם בישראל נשמעים כבר קולות, נשמעות עמדות ריאליסטיות המכירות בזכות העם הערבי הפלשתינאי.

אצטט מספר שורות שפירסם העיתונאי אליהו אגרס בעתון "דבר", שהוא עתון חצי-ממשלתי או ממשלתי. הוא כותב: "כאשר יגשו המסכחים לעבר את המצע של מפלגת העבודה לבחירות הקרובות, יצטרכו לש-ווח לבגד עיניהם את הנחת היסוד, כי ברגע שהסכמנו לפתרון של חלוקת הארץ — השלמנו עם העובדה שאין לפתור את בעיית שני העמים היושבים בארץ-ישראל במסגרת מדינית אחת. פירוש הדבר, זכור-נות להסכמה מצדנו למדינה פלשתינאית. אין הפלש-תינאים זקוקים לאישורנו כדי שירגישו את עצמם כעם ויהיו מוכרים כעם. כל הטעיון שלנו בנושא זה אינו מובן בעולם ואינו מקובל. שום גורם אחראי בעולם אינו מתייחס ברצינות לטענותינו כי בעיית הפלשתינאים צריכה להיפתר במדינות ערב האחרות. הם לא מסכימים לכך — וזה מספיק כדי לדחות את ההצעות שלנו בנושא זה. המפתח לשלום עם ישראל הוא בידי הפלשתינאים. בלי הסכם אתם לא יהיה הסכם עם מדינות ערב. מפלגת העבודה תצטרך להגיד לבוחר כי אם היא תזכה באמונו, תהיה ממשלת ישראל הבאה מוכנה ללכת ל'נבה או לכל מקום אחר בלי תנאים מוקדמים ולדבר על הכל."

זו דעה שהתפרסמה ב"דבר". זו דעה של רבים בתוך המערך, זו דעה ריאליסטית, זו דעה מקובלת בעולם כולו, וזו הדרך היחידה שתוביל לשלום צודק.

חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, חברי המערך, אם תלכו לבחירות, אפילו לפי ההצעה שהושמעה היום מפי שר החוץ, לא רק שלא תזכו באמונו של העם אלא גם תחזקו את הליכוד, וזו סכנה ממשית ריאלית לעליית כוחות — אם לא דרך הליכוד, בציר-רות אחרות — ריאקציוניים-פאשיסטיים שיפגעו גם בדמוקראטיה וגם בכל סיכוי להשגת שלום.

לכן אנחנו מציעים חזית שלום של כל אלה המורכבים להיות על בסיס של הסדר שלום צודק לפי

היו"ר א. גיבלבר:

אנו עוברים לסעיף הבא: חוק הביטוח הלאומי (תיקון), תשל"ז—1976 — הצעת חוק של חברי-הכנסת ארידור. רשות הדיבור לחבר-הכנסת ארידור.

יורם ארידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סיעת הליכוד מבקשת בזה את אישור בית-המחוקקים לקבלת חוק פנסיה ממלכתית לכל עובד בישראל, פנסיה שתופעל באמצעות המוסד לביטוח לאומי ותקיף את כל האזרחים העובדים בישראל אשר אינם נהנים היום מביטוח פנסיה מקיפה או מביטוח בעל היקף דומה. הפנסיה

פעות האינפלציוניות, מאחר שהוא נעשה בהתחשב ביחס שבין שכרו של הפנסיונר בכל תקופה שהיא ובין השכר הממוצע באותה תקופה. לפיכך יבטל היחס הזה את ההשפעות האינפלציוניות.

אנחנו ננהיג קצב צבירה אחד של זכויות הפנסיה, ובוה נבטל את העיוותים הכרוכים בקצב הצבירה המוגבר בעשר השנים הראשונות — קצב צבירה שקיים היום בשורה של תחומים והוא בבחינת עידוד שלילי לצעירים להצטרף לקרן פנסיה או עידוד לאנשים לעזוב את קרן הפנסיה.

החוק הזה מבטיח אפשרות לעבור מהסדרי פנסיה תקציבית להסדרי פנסיה ממלכתית, ללא כל עומס נוסף על המבוטח ובהתאם לבחירתו החפשית. לגבי אלה שאין להם זכויות פנסיה, אך יש להם זכויות לפיצויי פיטורין שלא מומשו, יזכה אותם החוק, במ-קום הזכויות לפיצויי הפיטורין, בזכויות פנסיה מלאות לגבי התקופה שבגינה הם צברו את הזכויות לפיצויי פיטורין. אלה הנמצאים היום בפנסיה מקיפה לא ייזנקו.

החוק יאפשר גמישות בשנה או בגיל שבו תיעשה היציאה לפנסיה. העקרון הבסיסי הוא גיל 65 לגבר וגיל 60 לאשה. אני ער לכך שיש בנושא זה דעות שונות. ניתן לברר את הנושא הזה מחדש בוועדה.

החוק יאפשר גם גמישות בחישוב ההכנסה הקרבת בחוק הפנסיה, עד כמה שתהיה לכך הצדקה מצד אותה ולא פיקטיבית. הוא יפתור את בעיית הצמדת הזכויות לעובד ולמבוטח ממקום למקום וממפעל למפעל על ויסייע בפתרון בניידות העובדים, שכן אחד המכשולים העיקריים לגבי ניידות עובדים הוא עניין אבדן זכויות הפנסיה או פגיעה בהן.

הדרך המוצעת, אדוני היושבראש, היא באמצעות המוסד לביטוח לאומי. המוסד לביטוח לאומי בעינינו הוא המכשיר המרכזי למימוש חוקים סוציאליים, מנוף לקידמה חברתית. קרנות הפנסיה הקיימות אינן מסוגלות להבטיח את עתידן שלהן ובוודאי לא את עתיד מבוטחיהן. יועץ שר העבודה, מר אמיר, כתב בעניין זה לפני חודשים אחדים: "איננו רחוקים ממצב שבו יהיה איוון בין ההכנסות וההוצאות השוטפות ונתקרב לנקודה שבה תעלינה ההוצאות לתש-לום פנסיות על ההכנסות מדמי ביטוח שוטפים".

ועוד הוא כתב: "המערכת הוולונטארית והמוסדית של הביטוח הפנסיוני, על כל הישגיה, הגיעה למצב שבו היא מיצתה את יכולתה להתקדם מכוח עצמה ולשפר את המערכת הפנסיונית". הווי אומר, הגענו במערכת הפנסיונית הנוכחית למבוי סתום, והגיע הזמן לפרוץ את המבוי הזה על-ידי חוק פנסיה ממלכתית.

על המדינה יהיה לדאוג בכל מקרה לאלה שנשארים בקרנות הקיימות, לבל תיפגענה זכויותיהן כתוצאה מהמצב הלא תקין של הקרנות. אולם לגבי אלה שאינם מבוטחים כלל או אינם מבוטחים בביטוח פנסיוני אין דרך אלא לפנסיה ממלכתית אשר תלך ותקיף בשלבים את כל המצטרפים למעגל העבודה. בשלב הראשון יקיף החוק הזה מיד בין חצי-מיליון לשלוש-רבעי מיליון עובדים שאינם מבוטחים כלל או שביטוחם אינו ברמה מספקת. בבת-אחת יפתור חוק זה את בעיית עתידם לעת זיקנתם של מרבית אורחי ישראל. כל היתר יובטח באמצעות מערכת הפנסיה

טוח פנסיה; ויש עוד 300 אלף עובדים שביטוח הפנסיה שלהם אינו נאות, אינו מספיק, מאחר שהוא אינו פותר מקרים של מוות ונכות של העובדים לפני הגיעם לגיל פנסיה.

חיים קורפו (הליכוד): איפה יש כל כך הרבה עובדים במדינה?

מאיר פעיל (מוקד): הרבה אובדים.

יורם ארידור (הליכוד):

הצעת החוק באה לפתור מצוקתם של יותר מחצי-מיליון עובדים על-ידי ביטוח פנסיה ממלכתית. היא מבוססת על העקרונות הבאים, ואמנה אותם אחד אחד: (1) הבטחת עתידם של כל האזרחים העובדים ביש-ראל ובני משפחותיהם באמצעות ביטוח פנסיה שיוצא על-ידי המדינה.

(2) לא ייוותר בישראל אדם עובד שישאר ללא פנסיה מלאה או ללא ביטוח בהיקף דומה בקופת גמל.

(3) ביטוח זה יהא חובה על כל אזרח שאינו נהנה מביטוח פנסיה מקיפה בקרנות הפנסיה השונות או שאינו מבוטח בהיקף דומה בקופת גמל.

(4) אלה המבוטחים באופן חלקי ישלימו את ביי-טוחם להיקף מלא בביטוח הממלכתי או בקרן או בקופה שבה הם מבוטחים.

(5) עובדים נהנים כבר היום מביטוח "פנסיה מקיפה" יישארו במסגרת ביטוחם הקיים.

(6) מי שכבר מבוטח באופן מלא בקרן פנסיה מקיפה או בקופת גמל עם חשבון ביטוח פנסיה לא יפסיד שום זכויות.

(7) במשך הזמן ילך ויצטמצם באופן טבעי מספר המבוטחים בקרנות הפנסיה ובקופות הגמל. באופן זה ייווצר תהליך הדרגתי של העברת כל הביטוח המקיף לידי המדינה, בהתאם למקובל במדינות המתקדמות.

(8) לגבי קבוצות אוכלוסיה מיוחדות — ובהן במיוחד הקשישים והעולם החדשים, שלא יצברו את תקופת ההכשרה הקבועה בחוק — יש אפשרות לסיר-דורים מיוחדים. על-ידי כך יימנע מצב — — —

בניציון קשת (הליכוד):

מדוע שלא יהיה מעוגן בחוק?

יורם ארידור (הליכוד):

החוק מאפשר את ההסדרים המיוחדים. יש סעיף מיוחד שאני מציע. על-ידי כך יימנע מצב שבו 200,000 שכירים חיים על סף עוני, זקוקים לתמיכת סעד ומקבלים אותה, מאחר שהם לא היו מבוטחים בפנסיה כל שהיא. על-ידי קבלת החוק נמנע הצטרפות מאות אלפים לזקנים האלה ואף נדאג לזקנים היום בהסדרים מיוחדים.

החוק מבוסס על פנסיה למבוטח, לשאירים וגם לנכים. שיעור הפנסיה המאקסימאלי יהיה 70% מה-שכר הממוצע של הפנסיונר, לא פחות מרצפה מסו-ימת ולא מעל תקרה מסוימת בין שני התחומים האלה. חישוב השכר נעשה בצורה שמבטלת את ההש-

שרי-העבודה מ. ברעם :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עצם הגשת החוק הזה על-ידי סיעה אחת בכנסת — מבלי לבחון מה הם ההיבטים המשפטיים-כלכליים-חברתיים, וכשהחוק איננו מלווה בהערכות אקטואריות — מצביעה פשוט על חר-סר אחריות. לפי מיטב ידיעתי אין הרבה פארלאמנטים בעולם המאפשרים בכלל נוהג כזה, שחבר כנסת יכול לעלות על הבימה, להציע הצעת חוק שתחייב את המדינה, מבלי שזה יהיה מלווה בהוכחה כלשהי, אפילו אומדנית, במה הדבר קשור. לפי דעתי תצטרך הכנסת התשיעית לתת את הדעת על כך גם מבחינת התקנון.

אבל אני רוצה להגיד דבר אחד: כשדובר כאן חברה-הכנסת ארידור, היתה לי הרגשה שאני נמצא בא-סיפה פומבית. הסתכלו, מה אפשר לעשות במדינה הזאת: פנסיה לכל, רטרואקטיבית, לזקנים, לצעירים, לקשישים, לחולים, לנכרים — כולם. וזה לא יעלה אגורה אחת למדינה. אילו רציתי להיות קצת... הייתי אומר: אדרבה, אבל, חברה-הכנסת ארידור, בניח שהכנסת תקבל היום את החוק בקריאה טרומית. הרי הכנסת השמינית כבר לא תחוקק את החוק הזה. כל הרבולוציה הזאת שאתה מדבר עליה לא תחול בכנסת השמינית. אולי תחכה עם היוזמה הזאת לכנסת ה-11 שיעית? שם אולי תהיה באמת בעל-בית, כך לפחות אתה רוצה, ותבטיח באמת הכל לכל העם היהודי. אני, בשם ממשלת ישראל, לא יכול להתחייב על כך. יהיה זה חוסר אחריות מצדי, חוסר אחריות אלמנ-טארית מצדי, אם אוכל לעשות זאת.

כי על מה מדובר? ראו מה מביאים לנו: חוק פנסיה — שאני מחייב זאת, ועוד אדבר על כך. ואיפה זה קיים? זה קיים במדינה שמכסה בקושי 60% מהצרכים שלה, שבמשך 29 שנים היו לה חמש מל-חמות, שאיננה מצליחה לאון את התקציב שלה בלי עזרה מבחוץ. וגם שם לא כתוב כל מה שאתה כותב. איזה חוק פנסיה כללית מבטיח 70%? יש הרבה מדינות כאלה?

אני אומר איפוא: מה פה העניין? חושבים, בוד-קים. אתה מבקש ממני, משום שזה לקראת בחי-רות, שאני אצטרף לתעמולה הזאת? אין שום ערך לכך מחוץ לתעמולה. מה תעשה הוועדה ההיא בחוק שלך? היא תצטרך לעשות, לפחות, את המבחנים הראשונים.

חיים לנדאו (הליכוד) :

בשביל "אגד" ול"שיכון עובדים" יש לכם מאות מיליוני לירות בכל שנה. יש לזה? מניין זה בא?

שרי-העבודה מ. ברעם :

חברה-הכנסת לנדאו, אתה כאן "ספץ" לענייני מדי-ניות חוץ. אני אף פעם לא מתווכח אתך על ענייני מדיניות חוץ. אבל בזה אתה לא מבין. מותר לי?

חיים לנדאו (הליכוד) :

תרשה לי שאלה: ל"אגד" ול"שיכון עובדים" יש מדי שנה מאות מיליוני לירות — — —

שרי-העבודה מ. ברעם :

באמת תפסיק את זה.

המקיפה הקיימת. הבטחה זו תמומן בכספי המבוט-חים, העובדים, המעסיקים והעצמאיים, בהתאם לתע-ריפים המקובלים.

באשר לביטוח פנסיה מקיפה: היא לא תעלה לאוצר המדינה אפילו לירה אחת נוספת, מפני שה-מבוטחים הם המשלמים את הביטוח, כמו שמקובל היום בפנסיה מקיפה, כמו שמקובל במוסד לביטוח לאומי. היא תרחיב את מעגל המצטרפים לביטוח הכללי, ולפי-כך היא תצטרך למעגל המצטרפים מאות אלפי אנשים מבוטחים שלא הצטרפו לביטוח הזה עד היום — זאת, בין היתר, בגלל העיוותים שישנם בתכניות הפנסיה הקיימות, העיוותים שאינם מעודדים צעירים להצטרף לתכניות הפנסיה.

לכן אני קובע שכתוצאה מהצטרפות הצעירים למעגל המבוטחים לא רק שלא ייווצר גרעון בתק-ציב של המוסד לביטוח לאומי אלא ייווצר עודף הכ-נסות בתקציב של המוסד לביטוח לאומי, ותהיה אפי-שרות ריאלית להורדת נטל התשלומים הכרוכים בבי-טוח פנסיוני המוטל היום על האוכלוסיה. בצורה זו יש אפשרות מימון. למדינה זה לא יעלה כלום; את עתידם של המבוטחים זה יבטיח; ועוד תהיה אפשרות ריאלית להורדת הנטל הקיים היום.

החוק הישראלי, אדוני היושב-ראש, יצטרף בכך לחוקים דומים המנהיגים חובת ביטוח פנסיה כל-לית, כמו אלה הקיימים בשוודיה, באנגליה, בפיני-לנד, בקאנאדה, בנורבגיה, ואשר רובם נחקקו בשי-נות השישים. בישראל התעכבה חקיקת חוק ביטוח פנסיה, אף-על-פי שרבים תומכים ברעיון זה, כמו, למשל, חברה-הכנסת זיירל, שעשה רבות למענו. ועדות ממשלתיות יושבות על המדוכה בנושא זה במשך שנים והן אינן מסוגלות לסכם ולסיים את עבודתן. ייתכן שעבודתן מרובה. אבל אסור לנו לחכות עד שקא-טאסטרופה אנושית תכפה את חקיקת החוק הזה.

המצב הקיים הוא בלתי-נסבל ואף ילך ויחמיר. קרנות הפנסיה לא תוכלנה לעמוד בהתחייבויותיהן. מבוטחים חדשים לא ייתוספו לקרנות הפנסיה שבשי-כור יספיק לאיוון ההכנסות וההוצאות בעתיד. כתוצ-אה מכך, אם לא יהיה שינוי מהיר, לא נוכל לד-אוג להבטחת העתיד. אי-אפשר לחכות לחוק פנסיה עד שכולנו נגיע לגיל הפנסיה.

הליכוד, בהגישו בפעם הראשונה בתולדות כל הכנסות בישראל הצעת חוק פנסיה ממלכתית, מוכיח בזה מה הוא יכול להציע ולהגשים גם בלי עזרת היועצים הממשלתיים של שר העבודה בכוחותיו שלו.

הצעת החוק שאני מגיש היום באה לפתור את בעייתם של כל העובדים בישראל שאינם מבוטחים היום בצורה משביעת רצון. היא באה למלא חלל ריק בתחום החקיקה הסוציאלית. היא מבחינה שלב בתכ-נית כוללת של חקיקה סוציאלית המופעלת באמצעות המוסד לביטוח לאומי, תכנית שתבטיח בטחון סוציאלי מלא בישראל. היא מבשרת מהפכה חיובית בחייהם ובעתידם של אזרחים רבים. אם תתקבל הצעת חוק זו היא תורגש מיד באופן חיובי אצל כל אזרחי יש-ראל, כבר עכשיו. אך השלכותיה יחולו על הדור הבא, על הדורות הבאים.

היוזר א. גיבלבר :

רשות הדיבור לשר העבודה, לתשובה.

— הצעות חוק של חברי כנסת (ברעם, שובל, אליעד, קורפו, קשת, אברמוב, ארידור) —

חיים קורפו (הליכוד):
אתה מכרין על זה.

שרי-העבודה מ. ברעם:
אני בודק את זה.

בניציון קשת (הליכוד):
זה כבר ברור.

חיים קורפו (הליכוד):
או תפסיק לעבוד על החוק. תחסוך כסף.

שרי-העבודה מ. ברעם:
חבר-הכנסת ארידור כבר בדק. הוא הבטיח דכל
לכולם: לזקנים, לקשישים, לחולים, רטוראקטיבית —
לכולם. הוא מבטיח לכל אחד פנסיה. הוא מבטיח
הכל...

חיים קורפו (הליכוד):
או תגיד את זה בוועדה.

שרי-העבודה מ. ברעם:
אני רוצה להגיד זאת כאן, לא בוועדה. הכנסת
זאת לא אסיפה פומבית. זאת כנסת.

חיים קורפו (הליכוד):
ברגע שאתה אומר שאתה מכין הצעה דומה —
הנה עושה את זה.

שרי-העבודה מ. ברעם:
אני חולק על הצעתו של חבר-הכנסת ארידור גם
לגופו של עניין. מה שמציע חבר-הכנסת ארידור הוא
קודם כל חיסול הביטוח במסגרות של קרנות הגמל
הקיימות.

חיים קורפו (הליכוד):
הוא אמר שבפירוש לא.

שרי-העבודה מ. ברעם:
אני אומר מה שהוא מציע ולא מה שהוא אומר.

חיים קורפו (הליכוד):
מה שכתוב בחוק.

שרי-העבודה מ. ברעם:
זה לא כתוב בחוק. מה שכתוב הוא להקפיא את
הזכויות ולהלאים את ההמשך. זו הלאמה. בלי גידול,
שום קופת פנסיה לא תוכל להתקיים. לפי מיטב הר-
גשתי, חברי הכנסת, החוק המוצע על-ידי חבר-הכנסת
ארידור לא נבחן, לא נבדק, והוא מיועד רק למטרות
תעמולה. אני מציע לבית — מתוך התחייבות שצוות
שלנו עומד ופועל ברגע זה עם המעסיקים, עם ההס-
תדרות, ויש לו מגע גם עם העובדים — להסיר את
הצעתו של חבר-הכנסת ארידור מסדרי-יומה של הכנסת.

הי"ר ש. ז. אברמוב:
חבר-הכנסת ארידור, אם רצונך להשיב זכותך
להשיב.

יורם ארידור (הליכוד):
אני מוותר.

הצעת חוק זו — מישוה אצלך מעלה על הדעת שזה
עשרות מיליונים, אפילו עשרות מיליארדים? הביטוח
הלאומי בעצמו משלם השנה רק לקשישים למעלה מ-2
מיליארד לירות. איך זה לא יעלה למדינה כסף? איך
זה שאין בזה שום דבר מבחינה אקטוארית? זהו
חוסר אחריות לבוא בהצעה זאת.

זלמן שובל (הליכוד):
איפה היתה האחריות שלכם בעניין חוק ביטוח
רכב?

שרי-העבודה מ. ברעם:
אני באמת רוצה להגיד לך: אולי תלמד מזה לא
להצביע בעד ארידור.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אדוני השר, אפשר עוד לתקן את זה. זהו ביזבוז
גדול, ללא צורך.

שרי-העבודה מ. ברעם:
אני מסכים.

הצורך בפנסיה מקיפה לכל התעורר מזמן במשק
ובחברה הישראלית. לשם הכנת חוק פנסיה מינתי
לפני כשנתיים צוות במשרד העבודה ובמוסד לביטוח
לאומי, להכנת החוק, ואני רוצה להגיד לכם שזאת
עבודה גדולה.

אביא, למשל, דוגמה: איך פותר חבר-הכנסת
ארידור את הזכויות של המבוטחים — 450 אלף? "אין
קליניקייט". זה דבר קל-ערך? אומרים לנו פשוט: קר-
נות הפנסיה יקפאו את הזכויות. אם לקרנות הפנסיה
ועוד אגיד משהו בהמשך לכך — לא יהיה גידול,
איך יכול, מבחינה אקטוארית על-פי החוק, להתקיים
חוק פנסיה? הצורך בפנסיה נובע מגורמים חברתיים-
כלכליים והוא קיים לשם הגברת ניידות בכוח הע-
בודה. החוק שמשרד העבודה עוסק בהכנתו בא לשרת,
בין השאר, את המטרות הבאות:

הבטחת עתידם של כל העובדים והמפרנסים ביש-
ראל, לרבות העצמאיים ובני משפחותיהם, באמצעות
פנסיה מקיפה שתבטיח את הרובד השני להכנסתם —

חיים קורפו (הליכוד):
לכך לא יצטרכו כסף?

שרי-העבודה מ. ברעם:
כן. אבל אביא הצעה. ייתכן שלא אביא הצעה
על 70%.

חיים קורפו (הליכוד):
או בוועדה גם הוא יהיה מוכן לרדת ל-60%.

שרי-העבודה מ. ברעם:
אני מציע היום הצעת חוק פנסיה?

חיים קורפו (הליכוד):
אתה אומר שהמשרד עובד עליה.

שרי-העבודה מ. ברעם:
אם יתברר שזה צריך לעלות 100 מיליארד —
לא אביא הצעה כזאת.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

לפנינו שתי הצעות: האחת — הצעתו של חבר הכנסת ארידור להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון), תשל"ו—1976, לוועדה; והשנייה — להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. אני מעמיד אותן להצבעה.

הצבעה

42 —	החוק לוועדה
39 —	בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום
2 —	נמנעים
	ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון), תשל"ו—1976, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

מאיר פעיל (מוקד):

אני מבקש לנמק את הימנעות סיעתי מהצבעה.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הדיבור לחבר הכנסת פעיל, להנמקת הימנעות סיעתו מהצבעה.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב-ראש, חברים במערך ובסיעת הליברלים העצמאיים, שרק אליהם יש טעם לדבר בעניין זה, מפני שההסתדרות יקרה להם. נמנעתי מהצבעה ולא הצטרפתי לסיעת הליכוד בדבר חוק פנסיה ממלכית, ת"ת, אף-על-פי שעקרונותי אני חושב כי הגיע הזמן ליישם את הרעיון הזה בישראל. אני חושב שהימנעותי לכן צריכה לבוא מן ההסתדרות ומצד אלה השולטים בה. לא הצטרפתי להצעת הליכוד, מפני שגם אני חושב שה"תרגיל" שהם עשו היום הוא "תרגיל" של דמאגוגיה, של בחירות, כדי למצוא חן בעיני מי שהם רוצים למצוא חן. נמנעתי מהצבעה כדי לבקש את רשות הדיבור על-מנת לפנות אל חברים השולטים גם במדינה, בינתיים, וגם בהסתדרות, בינתיים, ואני פונה אליכם במלוא ההברות שרק אפשר: אלה שיצרו את ההסתדרות, אלה שהקימו את קרנות הפנסיה, אלה אשר דאגו לכך שרבים וטובים — אם לא רובו של מעמד העובדים בישראל — זכו לביטוח פנסיה של גימלאות לעת מחלה ולעת זיקנה, הבה ננקוט יומה בכיוון זה של שיפור תנאים סוציאליים, של העברת הפנסיה למעמד של פנסיה ממלכתית כדי שכל אדם בישראל, גם שכיר ואפילו לא שכיר, ימצא את עצמו, על-פי חוק, מבוטח ביטוח פנסיה מלא בשיטה אחידה ופשוטה. אני חרד לומר שאנשי מפלגת העבודה ומפ"ם עדיין לא אזורו עוז להציע את ההצעה הזאת משום מערכת אינטרסים כלכליים מושקעים, והיא מכיידה על מצפוני.

אני חושב שאנחנו התיישבנו על קרנות הפנסיה בהסתדרות. התיישבנו על המוסדות שאירגנו לעצמנו ויש לנו קושי פסיכולוגי להעביר אותם לרשות ממלכתית, אם כי ברור שלוא ההסתדרות לא היתה עושה מה שעשתה, מאז 1920 עד ימינו אלה, לא היה איש יכול אפילו לחלום על ביטוח פנסיה ממלכתית. ההסתדרות היא הסיבה העיקרית לכך שאפשר לדבר על הנושא הזה היום. אני אומר: הבה לא נמתין לאלה

אשר באמצעים דמאגוגיים מנפנפים בקידמה סוציאלית בשעה שאין הם ראויים לה. הבה נעשה זאת, ואפילו ייפגעו אינטרסים מושקעים קטנוניים של קרנות הפנסיה וקרנות אחרות, הנמצאים עדיין בתוך הג'אירות ההסתדרותיות.

אני מציע שתבחרים ממפלגת העבודה ומפ"ם יקחו עניין זה לתשומת-לבם, ואם המערך יאמץ את הרעיון של פנסיה ממלכתית כסיסמת בחירות, הוא יעשה בכך הרבה. אם לא יעשה זאת, יהיה גורם אחר אשר יעשה זאת — מוקד.

כואב לי שחבר הכנסת ארידור יכול להופיע כאן ולדבר בדמאגוגיה סוציאליסטית כנגד אחרים. מי אשם בכך? אתה, חבר הכנסת ברעם, אתה וחבריך שאין לכם הכוח להרים עניין זה. אילו הצעתם אתם הצעה כזאת, אילו היה לך ולחבריך הכוח להתמודד עם הבעיה הזאת — היינו פותרים הרבה דברים מומן.

אני מבקש מחברי המערך ומפ"ם לזווג הצעה ברוח זו ולהוכיח שההסתדרות מסוגלת לתרום תרומה ממלכתית, ואל נשאיר עניין זה לדמאגוגים אשר ינסו להרוס את ההסתדרות ואת מפלגות הפועלים בכל מיני סיסמאות.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):

גם אני מבקש לנמק את הימנעותי סיעתי מהצבעה.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הדיבור לחבר הכנסת ורדיגר, להנמקת הימנעות סיעתו מהצבעה.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עקרונית אני בעד חוק פנסיה ממלכתית. זה מובן מאליו. ואינני חושב שיש בבית הזה מישור המייצג את הציבור, המייצג את העם, שיכול להתנגד לחוק פנסיה ממלכתית. אבל יש לפני דברים עקרוניים יותר. בימים האחרונים אני מתריע כפעם בפעם — גם אתמול מעל במת הכנסת החרעתי — נגד הצעת חוק התרת הפלית שעומדת להגיע לשולחן הכנסת בשבוע הבא או בעוד שבועיים.

הלל זיידל (המפלגה הליברלית העצמאית): מה זה שייך לחוק הפנסיה?

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):

אני מצטער מאוד שחברים שהם באופוזיציה לממשלה — חלק מהם, וחלק נכבד, שותפים להצעת חוק זו. וכאשר פנו אלינו נציגי הליכוד וביקשו את תמיכתנו בחוק הפנסיה הממלכתית, ביקשתי לקשור את הדבר בתבטחה לחייב את חבריהם להצביע נגד חוק ההפלות. נאמר לי: אם כך לא נצביע יחד אתכם נגד חוק ההפלות — — —

מנחם יריד (הליכוד):

זה לא לטובת העניין.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):

אני מצטער מאוד שכך מתייחסים לנושא לאומי דתי ממדרגה ראשונה, עם כל הכבוד.

לכן נמנענו מהצבעה.

חוברת י"ג, ישיבה שע"ג

— הצעות חוק של חברי כנסת (אברמוב, שחל, צדוק, ש. תמיר) —

2. חוק הנוטריונים (תיקון), תשל"ז—1977 *

הו"ר ש. ז. אברמוב:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת החוק הבאה:
חוק הנוטריונים, תשל"ז—1976 — הצעתו של חבר-
הכנסת שחל. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שחל.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. לפני מספר שבועות נתקבל חוק הנוטריונים, תשל"ז—1976. לאחר עיון בנוסח החוק הסתבר, שסעיף מסוים בו עלול לפגוע פגיעה חמורה בציבור עורכי-הדין, שהם עורכי-דין ותיקים ובה בשעה עולים חדשים. סעיף זה ניתן לתקנו על-ידי שינוי כלשהו שקל לאמצו, ומשוכנעני שלא יהיה שנוי במחלוקת.

עם קבלת החוק האמור יהיה ציבור הנזקקים לשירותים משפטיים בכלל, וציבור עורכי-הדין בפרט, תלוי במידה רבה בשירותיו של נוטריון כמשמעותו בחוק. לדוגמה, סעיף 20 לחוק קובע כי ייפוי כוח כללי וייפוי כוח בענייני מקרקעין, הטעונים רישום, לא יהיו בנייתוקף אלא אם נערכו או אומתו על-ידי נוטריון. נקל לראות מה מידת התלות שייצור החוק האמור בין עורכי-הדין, במלאכתם היומיומית, לבין הנוטריונים.

סעיף 2 לחוק, הקובע באילו תנאים כשיר אדם להיות נוטריון, לוקה בנוקשות יתרה. הסעיף קובע, בין השאר, כי על-מנת להיות נוטריון נזקק אדם ל-15 שנה, לפחות, של עיסוק במקצוע עריכת-דין בישראל; או כתנאי חלופי — במקרה של עורכי-דין עולים חדשים — עיסוק בעריכת-דין 10 שנים, לפחות — מהן שנתיים, לפחות, בישראל, בתנאי שהבקשה לרשיון הוגשה תוך 5 שנים מיום העלייה ארצה. סעיף זה אינו מביא בחשבון מקרים שבהם עורכי-דין עולים חדשים ממלאים בכל את תנאי סעיף 2, אך למרות זאת נבצר מהם ליהנות מהוראותיו, שכן 5 השנים מיום עלייתם ארצה חלפו לפני היכנס החוק לתקפו, שנה מיום פירסומו, כלומר ביום 11 ביוני 1977. מדובר איפוא באנשים שנפגעו על-ידי העיתוי המקרי לחלוטין של כניסת חוק זה לתקפו, ואשר אלמלא עיתוי זה היו ממלאים בכל את התנאים המקרימים הנדרשים לתפקיד נוטריון.

לכן מוצע לקבוע, כי התנאי האמור של הגשת בקשה לרשיון תוך 5 שנים מיום העלייה יתוקן באופן שייאמר, כי הגשת הבקשה לרשיון צריכה להיעשות תוך 5 שנים מהיום שבו עלה המבקש, או תוך 12 חודש מיום היכנסו של החוק לתוקף, לפי המאוחר מבין שני המועדים.

הוראה כזאת לא תסתור את רוח החוק מצד אחד, ומצד שני תקל על עורכי-דין ותיקים, אשר איתרע מזלם והם עלו ארצה למעלה מ-5 שנים לפני מועד היכנס חוק זה לתקפו.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש אישור הכנסת להעביר הצעת חוק זו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מסכים להעביר הצעת החוק לוועדה.

אני ממליץ שהוועדה, בטרם תחליט, תשמע את נציגי עורכי-הדין.

הו"ר ש. ז. אברמוב:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת בלבד — להעביר הצעת החוק, שהוגשה על-ידי חבר-הכנסת שחל, לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני מעמיד להצבעה הצעה זו.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר הצעת החוק

לדיון מוקדם בוועדת החוקה,

חוק ומשפט

נגד

— רוב

— איז

ההצעה להעביר הצעת חוק הנוטריונים, תשל"ז

—1976, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק

ומשפט נתקבלה.

3. חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 6), תשל"ה—1975 **

הו"ר ש. ז. אברמוב:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת החוק הבאה:
חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 6), תשל"ה—1976 —
הצעתם של חברי-הכנסת שולמית אלון, יגאל הור-
ביץ ושמואל תמיר. יביא את הצעת החוק חבר-
הכנסת שמואל תמיר.

שמעאל תמיר (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק

* נספחות.

** נספחות.

המובאת על-ידי לבית היום באה לבטל את חוק גזל הקולות, הידוע כתיקון מס' 4 לחוק הבחירות, שלפיו כ-50,000 קול עלולים לעבור לידי מפלגות שהמצביעים לא בחרו בהן. זהו חוק בלתי-שוויוני, בלתי-ליבראלי, בלתי-צודק, הנושא את שמותיהם של חברי-הכנסת בדר וחברי כנסת אחרים מהמערך, אשר הס-עיר בשעתו את המדינה כולה ואת הבית הזה בשל העוולה החמורה והזלזול בעקרונות היסוד המונחים ביסודו.

המערכ היא חידה פוליטית שפתרונה איננו נהיר לציבור הבוחרים. מפלגת האופוזיציה אינה נוהגת בדרך כלל לתמוך בהצעה הבאה לחוק בעיקר את מפלגת השלטון. בהפוך הוא, היא עושה כל מה שהיא יכולה כדי להחליש את היריב ולמנוע ממנו יתרונות פוליטיים. אך העובדה היא שבמקרה זה פועל גח"ל באור שן לא ראציונאלי, אולי משום שהמטרה העיקרית שלו היא המאבק במרכז החפשי. בחיים הפוליטיים יש תופעות לרוב של עיקום השכל הישר והגיון.

חברי הכנסת, זאת היתה גם דעתו של "הארץ", זו היתה דעתם של כל העתונים, זו היתה דעתם של מאות ואלפים שכתבו מכתבים למערכות והביעו את התקוממותם בדרכים שונות. אבל החוק ההוא עבר בקלות גח"ל והמערכ, או מפלגת העבודה, מול התנגדות נסערת של כל חלקי הבית האחרים.

אדוני היושב-ראש, אילו היתה לעם הזה חוקת יסוד היה החוק מתרסק ולא היה מחזיק מעמד שעה אחת. כי כיצד רוצים מפלגת העבודה וגח"ל לנהל מערכת בחירות שצריכה להיחשב דמוקרטית והוגנת? תחילה בשתלטנות על משאבים כלכליים ועל קולות בעירות פיתוח, במושבים נידחים, ועל אנשים התלויים ברישומות ההיסטוריות גם במרכזי הישוב העירוניים הגדולים. אם אלה אינם מספיקים בא חוק האפליה של המימון, המבטיח הון תועפות לרשימה שהיתה פעם גדולה ומצמצם ומכווץ ומונע מימון מקביל מרשימות חדשות או מרשימות שהיו קטנות. אם בכך לא די בא המימון באמצעות הסכנות היהודית, שנועד לכאורה למטרות קונסטרוקטיביות, ומוסיף הון תועפות למפלגות ההיסטוריות. אם בכל אלה לא די באה חלוקה שרירותית, חלוקת עוול של זמן הטלוויזיה וזמן הראדיו חמש שעות למועמדים מרשימה אחת, עשר דקות למועמדים מרשימה אחרת, ואם בכל אלה עוד לא מוצה הנוסיון לעוות את רצון הבוחר, למנוע התמודדות הוגנת, למנוע מתן סיכוי שווה — בא החוק של בדר ושותפיו על-מנת לגדול קולות בפועל, כדי 4—5 מאב דאטים, ולזכות בשלטון בדרך פסולה, אנטי-דמוקראטית ובבלתי-מוסרית.

זהו המאבק, מאבק שנמשך שנים בין הקואליציה האמיתית של מפלגת העבודה וגח"ל מזה לבין האופוזיציה של הכוחות הנאבקים בקואליציה הזאת אשר אמנם החלה שוקעת, אמנם החלה מתפוררת, אמנם החלה מפגינה את סימני שקיעתה והתפוררותה לעיני כל, אבל עוד מנסה להיאחז בחוקים שרירותיים מכוח רוב זמני בכנסת כדי להנציח את עצמה בבית הזה ובשלטון בישראל.

אדוני היושב-ראש, הגשתי את הצעת התיקון ללא שום אינטרס מפלגתי או סיעתי. הגשתי את ההצעה הזאת שעה שחברי ואני במרכז החפשי נמנינו עם הליכוד, זמן קצר לאחר הקמתו. עשינו כן משום שחשבנו שהחוק אינו צודק, אף כי נמנינו אז עם סיעה גדולה. אני מביא את ההצעה הזאת לבית בימים שבהם כוונתי — ותקוותי שאכן כך יקרה — להימנות תוך חודשים לא רבים עם סיעה שאני מאמין שתהיה סיעה גדולה. וכשאני בא לכאן היום להיאבק על זכותו של הסיעות הקטנות, הסיעות שלחמו ולוחמות נגד החוק השרירותי והבלתי-צודק הזה, אני בא בשם העקרונות

חברי הכנסת, מדובר בחלוקת עודפי הקולות לא-חר חלוקתם של כ"114—115 מאנדאטים. בעבר קבע החוק שעודפים אלה יחולקו באופן יחסי לרשימות המתמודדות, וכל רשימה שקיבלה עודף גדול יותר תיהנה ראשונה ממאנדאט נוסף. אך החוק הידוע כ"חוק בדר ושותפיו" קבע שהרשימות הגדולות יקבלו את העודפים, אף-על-פי שהקולות ניתנו לרשימות קטנות יותר.

כל המאתימאטיקאים, ללא יוצא מן הכלל, כל המומחים, חרצו דינם על חוק זה, שהוא היום אחז מחוקי המדינה. קבוצה של פרופסורים למאתימאטיקה באוניברסיטה בדקה את המשמעות הממשית של הפעלת החוק בנתונים הנוכחיים בישראל. בחוות-דעתם קבעו הפרופסורים בין היתר:

"כאורחים אנשי מדע, שאינם נמנים עם שום מפלגה, אנו מתקוממים נגד הצעת החוק, באשר בנתונים הקיימים בישראל היא פוגעת באופן בולט בעקרונות היסוד של שוויון בין קול לקול (כאמור, המדובר בהצעת חוק שבינתיים היתה לחוק ממש). עלינו להטעים כי הפגמים הבולטים-נמנים בכל שיטה של חלוקת עודפים, לרבות השיטה הקיימת עתה בישראל, הם שוליים לעומת העיוות המגמתי והבולט שיווצר על-פי הצעת החוק, על-פי תיקון מס' 4 לחוק הבחירות.

בשיטה זו, כל קול שיינתן לטובת סיעה גדולה ישקול יותר מקול שיינתן לסיעה בינונית או קטנה. כך יסולף רצונם של רבבות בוחרים שיצביעו בתום לב בהתאם למצפונם לרשימה מסוימת, ומכוח החוק יעבור קולם בניגוד לרצונם למפלגה אחרת. אם יתקבל איפוא החוק לא תייצג הכנסת הבאה נאמנה את רצון העם."

על חוות-הדעת חתומים: פרופסור בנימין וייס, פרופסור למאתימאטיקה, ירושלים; פרופסור עזריאל לוי, פרופסור למאתימאטיקה, ירושלים; פרופסור שמר אל קניאל, פרופסור למאתימאטיקה, ירושלים; ד"ר מיכאל שמשוני, חוקר בכיר במאתימאטיקה שימושית, רחובות.

לא המומחים בלבד קבעו את העולה ואת אי-הצדק המוחלט ביסודו של החוק הזה. כתב פארלאמן טארי המקובל על רוב חברי הבית, אם לא על כולם, כאיש אובייקטיבי והוגן, יהושע ביצור מ"מעריב", תיאר ברשימה שלו את מה שהיה מונח ביסוד החוק ואלה דבריו: "המערכ וגח"ל שותפים ברצון לקצץ את כנפי הסיעות הקטנות כדי לשלוט לבד בזירה הפארלאמנטארית ולהיפטר מהטרדנים. הכנסת נושמת במידה רבה בזכות הסיעות הקטנות המשוחררות מכבי לי שלטון יציב" או "אופוזיציה מהוגנת" ויכולות לפעול כאוות נפשן. ויש לומר בפה מלא כי הן מנצלות את כל האפשרויות הפארלאמנטאריות עד תום, ואף מעבר לזה. הן אינן נותנות מנוח לשלטון בהצעות לסדר-היום הרודפות הצעות חוק, מבול של שאילתות דוקרניות והעות איראמון בנושאים מסעירים, ובתוך כך מצטיינים חבריהן בהתמדה בנוכחות בישיבות המליאה. כמעט כל חבר כנסת של הסיעות הקטנות פעיל שבעתים מרוב חברי הסיעות הגדולות. על כך יצא הקצף. זהו הרקע. האמיתי לתיקון מספר 4 לחוק.

ובמאמר מערכת אומר "מעריב": "נכונותו של גח"ל לתמוך בהצעת חוק העתידה להנות בעיקר את

אני מציע לבית לקבל את הצעת החוק ולהעבירה לדיון בוועדה.

שלא ייתכן לקיים בספר החוקים שלנו חוק עוול, חוק גזל, שמקומו לא יכירנו בכפיפה אחת עם חוקיה של מדינת ישראל.

4. חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 6), תשל"ז—1976 *

הד"ר ש. ז. אברמוב:

בעד מאנדאט 12,424 קולות, בעוד של"ע שילמה בעד מאנדאט 14,140 קולות.

זלמן שזבל (הליכוד):

המערכ תמיד משלם יותר.

יהודה שער (המפלגה הליברלית העצמאית): כן כן, אבל שיקבל רק לפי מה שהוא משלם. אבל הפעם הוא קיבל אפילו יותר מאשר שילם. הוא שילם פחות וקיבל יותר.

יתר על כן, המערכ, שלא היה לו בכלל עודף, קיבל מאנדאט נוסף. לעומת זאת, רבבות קולות עזר דפים של יתר הרשימות ירדו לטמיון. אינני חושב שאפשר להצדיק דבר זה.

חברי הכנסת, ידוע יפה מאוד, כשמדברים על חלוקת מאנדאטים לפי השיטה היחסית, כמו לפי כל שיטה, יש בכך פגמים מסוימים. אבל אין ספק שה שיטה הזאת, כפי שהיתה בתקפה במשך שנים רבות, היא השיטה הצודקת ביותר, הפשוטה ביותר, ההגיונית ביותר והמוסרית ביותר. ברצוני לצטט מה שנאמר על ידי אחד מהמומחים בנושא זה, ד"ר אברהם ב'זה מאוניברסיטת תל-אביב, שכתב בעתון "הארץ" לפני שנתקבל תיקון זה.

הוא אמר כך: "לגבי הציבור הרחב, אשר אינו מעמיד בראש מאוויי אינטרס מפלגתי צר של מפלגה כלשהי, חשוב העקרון של ייצוג 'נכון' יותר מן השאלה שמא יטו מספר מאנדאטים לכאן או לכאן." והוא ממשיך: "בקשר לדיון הנוכחי חשוב להוסיף עובדה חשובה: ניתן להוכיח ששיטת 'העודפים הגדולים' הנהוגה היום אכן מביאה למינימום את הקרית טריון של סך-כל הסטיות על-פני כל הבוחרים בין מדד הייצוג של הבוחר ומדד הייצוג הממוצע, כפי שתואר לעיל. אולם בעוד השיטה הנוכחית מספקת שני קריטריונים סבירים, לא ידוע על שום קריטריון אותו מביאה למינימום שיטת ד'הונט המוצעת כאלטרנטיבה." בכל פעם שמוזכרת כאן "השיטה הנוכחית" — הכוונה, כמובן, לשיטה הקודמת.

חברי הכנסת, אני רוצה לציין שבדיון שנערך בכנסת הקודמת בנושא זה נאמר על ידי אחד מאלה שהציעו את התיקון הזה, בגילוי לב — אני מצטט מחוברת י"ב, מהמושב הרביעי של הכנסת השביעית, עמוד 1058: "חברי הכנסת, איש לא הכחיש שהשיטה המוצעת על-ידנו פוגעת בסיעות הקטנות. הסביר זאת חבר-הכנסת דבר, הודה בזה חבר-הכנסת צדוק והסביר זאת עכשיו חבר-הכנסת אביוהר".

פירוש הדבר, אלה שהצביעו בעד התיקון הזה, תיקון מס' 4, ידעו במפורש למה הכוונה. הכוונה היא

אנו עוברים להצעת חוק בנושא דומה: חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 6), תשל"ז—1976 — הצעתו של חבר-הכנסת שער. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שער.

יהודה שער (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש ויכוח גדול על שינוי שיטת הבחירות. יש כאלה המחייבים מעבר לשיטת בחירות אזוריות, אבל בהזדמנות חגיגית זו רוצים גם לסלף את התוצאות. אנחנו מחייבים מעבר לשיטה האזורית בלי שוד קולות. אבל מה שעשה תיקון מס' 4 להוק הבחירות לכנסת זה הדבר הגרוע ביותר — זהו שוד קולות בלי שינוי השיטה.

חברי הכנסת, אני עוד יכול להבין את הוויכוח הגדול אם אנחנו צריכים לקיים בחירות יחסיות כשהארץ כולה היא אזור אחד, או שיש צורך לחלק את הארץ לאזורים שונים כדי להדק את הקשר בין הבוחר והנבחר. אנו בהחלט חושבים שיש צורך לחלק את המדינה לאזורים, שיש צורך שהבוחר יידע במי הוא בוחר ושהנבחר יידע למי הוא חייב למסור דין וחשבון. אנו בהחלט משוכנעים שאפשר לעבור לשיטה אזורית בלי לסלף את התוצאות, היות ומוסכם אליבא דכולם שיש צורך ברשימה ארצית, והעודפים יצטרפו לרשימה הארצית הזאת. אבל מה שנעשה בכנסת הקודמת היה שהוצעה שיטה אחרת של חלוקת המאנדאטים, שהיא, למעשה, משאירה את השיטה היחסית הקיימת בתקפה, אבל היא רק שודדת וגוזלת קולות ומאנדאטים מהסיעות הקטנות.

לדבר הזה לא רק שאין הצדקה ואין הגיון אלא יש בזה — הייתי אומר — גזל לאור היום, או יותר נכון לאור אותו ליל עלטה ב-3 באפריל 1973, כשי גייסו את הכנסת ללילה שלם כדי להעביר חוק בלתי-צודק ובלתי-מוסרי זה.

חברי הכנסת, אני רוצה לקוות שכעת, כשאנו נמצאים ערב הבחירות לכנסת התשיעית, רבים מאלה שהצביעו בעד התיקון הזה בכנסת הקודמת ואחרי כן הודו במפורש שהם מצטערים על כך — חזרו בהם ויצביעו בעד חזרה לשיטה הקודמת.

ברצוני להדגים את ההבדל שנוצר על-ידי הנהגת השיטה החדשה של חלוקת עודפים או חלוקת מאנדאטים בכנסת הזאת. לפי תוצאות הבחירות לכנסת השמינית קיבל המערכ 621 קולות, ולמעשה לא היה לו כל עודף מעל ל-50 מאנדאטים. אבל לפי השיטה החדשה הוא קיבל, ללא כל עודף, מאנדאט נוסף. הליכוד, שהיה לו עודף קטן מאוד, קיבל גם הוא מאנדאט נוסף. לעומת זאת, שני המאנדאטים האלה נלקחו משתי סיעות: ל"ע ומוקד. יצא שהמערכ שילם

— הצעות חוק של חברי כנסת (שערי, אברמוב, פעיל, אנקוריון, זיידל, אולמרט) —

אחד אולמרט (הליכוד):

הרושם הוא שחברי הכנסת אנקוריון מתגעגע לאור תה ישיבה.

ארי אנקוריון (המערך):

ההצעות הנוכחיות הן חד חיוור לאותו מאבק איתן — אני אומר זאת ברצינות — שניהלו חברי הסיעות הקטנות בכנסת הקודמת.

חברי הכנסת, מי שמנסה להציג את סעיף 81(ד) הקיים כדבר חורג, אודיווי, משהו לשמחה, כפי שנאמר כאן על-ידי החברים שדיברו לפני, בלתי-מוטרי — חברי הכנסת שערי אמר שזה גזל לאור היום וכדור — מה —

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני חוזר ואומר זאת.

ארי אנקוריון (המערך):

— שהוא מעין המצאת שטנים של חברי הכנסת בדר ועופר, המיוחדת רק לישראל — מי שמנסה כך להציג את הדברים, מתעלם ביוזעין מהעובדה החותכת שזו השיטה המקובלת ברוב המכריע של הפארלאמנטים בארצות המערב, שנהוגה בהם שיטת הבחירות היחסית, כגון: בלגיה, אוסטריה, פינלנד, שבדיה, נורבגיה, איטליה ושווייץ. ואם מותר כך לומר, אנו היינו החריג מהשיטה המקובלת, החל בבחירות לכנסת השנייה וכלה בבחירות לכנסת השביעית, כיוון שלכנסת המכוננת — הכנסת הראשונה — הלכנו בשיטה הנהוגה אצלנו עכשיו; והדוגמה לאותה שיטה שמציעים המציעים היום היא מדינת לוקסמבורג.

חברי הכנסת, מכיוון שהמציעים מזכירים טענות מלומדים ומסתמכים עליהן, לא יהיה זה מן המיותר לצטט דברי מלומדים נודעים אחדים בשטן המשפט הקונסטיטוציוני בעולם. פרופסור לואיס דיגי (Duguit) הצרפתי, הנודע בחקר המשפט הקונסטיטוציוני, כתב בספרו על המשפט הקונסטיטוציוני: "התוצאה של הנסיון הבלגי היתה לחוק את היציבות הפנימית של המפלגות ויחד עם זאת למתן את חריפות המאבקים הבין-מפלגתיים". והפרופסורים ז'וזף ברטלמי (Joseph Barthélemy) ופול דואז (Paul Duez) כתבו דבר רים כמלהמרים, שמתאימים גם לעמדת מציעי ההצעות דהיום על השיטה שעליה הם ממליצים. הם כותבים כדלקמן: "השיטה — היינו, שיטת העודפים הגדולה ביותר המומלצת על-ידי המציעים היום — פונה לרגש הרחמנות ופוגעת בצדק. היא נותנת יותר מדי לאלה שלא קיבלו די הצורך בחלוקה ראשונה ל מאנדאטים באמצעות המודד, בלי להביא בחשבון אם רוחב הלב אינו פועל מעבר לכל קנה-מידה סביר לטובתם של אלה ולרעתם של אחרים."

(חברי הכנסת י. שערי קורא קריאת ביניים)

חברי הכנסת שערי, אל תתווכח עם ציטטה. אני קורא בהמשך הציטטה של שני הפרופסורים: "שיטה זו טומנת בחובה מרחב לשרירות ומשיגה לעתים תור צאות עלובות ביותר. הסטיות הולכות ומצטברות, בלי שיהיה כל בטחון שהן יאוננו ויקזו אלה את אלה."

לגזול קולות ומאנדאטים מהסיעות הקטנות והבינוניות ולהוסיף אותם לסיעות הגדולות. עצוב מאוד לראות איך שתי סיעות, שברוב הדברים דעותיהן חלוקות ולא פעם הן מנהלות מלחמה גדולה אחת נגד השנייה, נתנו ידן לגזול הזה. ראינו גם בהצבעה היום בכנסת שלפני עמים הצעות או חוקים יכולים להתקבל ברוב של קול אחד או שניים. פירוש הדבר, שאם גוזלים אפילו מספר קטן של מאנדאטים מסיעות קטנות אפשר לעתים לשנות דברים באופן יסודי. אנו עומדים עתה לפני הכרעות חשובות וגורליות בעניינים מדיניים, בעניינים כלכליים, בענייני משטר, בעניינים הקשורים לביטחון הסוציאלי, ועוד ועוד. האם אנו נחליט ונקבל את ההחלטות האלה על-יסוד שיטה מסולפת, בלתי-צודקת, של חלוקת מאנדאטים? האם אנו נוכל להצדיק אם יתקבלו ההצעות ברוב של קול או שניים, כשברור מראש שאם נלך לבחירות האלה והשיטה הזאת תמשיך להתקיים, יהיו סיעות שיקבלו מספר מאנדאטים — לא ברור כמה — על חשבון סיעות אחרות?

חברי הכנסת, בכנסת הקודמת נעשתה טעות — ורבים מודים שזו היתה טעות, כי השיטה העיקרית לא שונתה; שונתה רק חלוקת המאנדאטים — אפשר להתווכח על כל שיטה, ולכל אחת יש הגיון משלה, יש לה יתרונות ויש לה חסרונות. אבל כאן מדובר בקיום אותה שיטה, אך בסילוף התוצאות, בגזול המודע — בגלוי, במצח נחושה — של מאנדאטים מאחרים. אין להוסיף בכנסת הזאת חטא על פשע ולהמשיך לקיים שיטה שכולנו, אני מקווה, מצטערים על כך שנתקב — לה בכנסת הקודמת. אני רוצה לקוות, חברי הכנסת, שהרוב בבית יתן את דעתו לעולל שנעשה בכנסת הקודמת ויתקן כעת את המעוות.

הד"ר ז. אברמוב:
רשות הדיבור לחברי הכנסת אנקוריון, להצעה.

מאיר פעיל (מוקד):
שמעתי שהוא מסכים...

ארי אנקוריון (המערך):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת שמואל תמיר ויהודה שערי מחזירים את הכנסת לוויכוח הגדול שהיה בכנסת הקודמת על הנושא. הידוע ברבים בשם "תי-קון בדר-עופר".

הלל זיידל (המפלגה הליברלית העצמאית):
זו ההצעה שבביל אלה שלא היו חברים בכנסת הקודמת.

ארי אנקוריון (המערך):
ואכן היה ויכוח גדול וקשה מסביב לעניין זה. חברי הכנסת עופר, זכרנו לברכה, וחברי הכנסת בדר, ייבדל לחיים ארוכים — בהיותם סגני יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית בשעתם — הם שיוזמו את התיקון לחוק הבחירות בעניין חלוקת המאנדאטים, שנתקבל בכנסת השביעית.

לחברי הכנסת שהיו גם בכנסת הקודמת זכורה בוודאי אותה ישיבה אריכתא, שהחלה בשעת מנחה והסתיימה אחרי לילה ארוך של מלחמת מאסף בשעת שחרית למחרת היום.

לפי השיטה הישנה, שעליה ממליצים חברי-הכנסת שמואל תמיר וחברי-הכנסת יהודה שערי, היה המערך מקבל רק 50 במקום 51 מאנדאטים. אבל אז היה משלם בעד כל מאנדאט 12,423 קולות; חל טעם היה מקבל רק 38 במקום 39 מאנדאטים, כפי שקיבל, והיה משלם בעד כל מאנדאט 12,455 קולות; לפי השיטה הישנה, ל"ע פלוס ר"צ, שהיו קשורות בהסכם, היו מקבלות 8 מאנדאטים במקום 7, כפי שהן קיבלו, אבל היה יוצא שהן שילמו בעד כל מאנדאט 10,197 קולות; ומוקד היה מקבל שני מאנדאטים במקום אחד, והיה יוצא ששילם רק 11,073 קולות למאנדאט.

מאיר פעיל (מוקד):

ואז היתה הכנסת נראית הרבה יותר טוב.

ארי אנקוריון (המערך):

כלומר, לפי שיטה זו היו ל"ע-ר"צ משלמות בעד מאנדאט ב-2,226 קולות פחות מהמערך, וב-2,258 קולות פחות מהליכוד; ומוקד היה משלם ב-1,350 קולות פחות מהמערך וב-1,382 קולות פחות מהליכוד. ברור איפוא שצדק אבסולוטי אי-אפשר להשיג כאן, והשאלה היא מה הוא הצדק היחסי הגדול ביותר. לדעתי אין ספק שהשיטה שקיבלה הכנסת השביעית, לאחר דיון ממושך ומפורט, היא השיטה הצודקת ביותר.

לכן הגני מציע להסיר את שתי הצעות החוק מס' דר-היום, ולמען הסדר עלי להוסיף שכדי להעביר את ההצעות הללו — אני מקווה שלא יודקו לזה — דרושים 61 קולות.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת שמואל תמיר, לתשובה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, חברי-הכנסת אנקוריון ניסה כמיטב יכולתו להעלות נימוק משכנע אחד להצדקת חוק גול הקולות מיסודם של חברי-הכנסת בדר ושותפיו. הוא לא הצליח, משום שהוא לא נתן מענה לנקודה המכרעת — נטילת רבבות קולות של אזרחים שרשמו מפורשות מה הוא רצונם האלקטוראלי וקבעו: ברצוננו להיות מיוצגים — עליידי רשימה פלוגית. ונגד רצונם של הבוחרים יועברו קולות אלה לרשימות אחרות, בדרך שרירותית מכוח חוק מלאכותי. על כך הוא לא נתן מענה וזהו הגול שאין להשלים אותו.

חיים קורפו (הליכוד):

חברי-הכנסת תמיר, מה זה שונה משלושה חברי כנסת, שנבחרו בסיעה מסוימת והם יוצאים ממנה כאמצע כהונתם?

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אשיב לך גם על כך.

לפיכך, חברי הכנסת, חוק זה, תיקון מס' 4, נשאר חוק פסול, שבמסגרת של חוקת יסוד מקומו לא יכירנו. רק בהעדר חוקת יסוד, לישראל יכול היה החוק לעבור ולהישאר בתוקף.

אני יודע, אני ער לכך, שיש בבית הזה היום, במתכונתו הנוכחית, רוב לקיום החוק. הלא זוהי הקוֹאליציה האומללה, האמיתית, המונחת ביסוד המשטר

חברי הכנסת, מה הם ההבדלים בין שתי השיטות שחתכנו ביניהן בשעתו ושעלינו להתייחס אליהן הן היום? — שיטת העודף הגדולה ביותר, שחברי הכנסת ממליצים עליה, מחלקת מאנדאטים לפי מודד שלם, ואת יתרת המאנדאטים היא נותנת לבעלי העודפים הגדולים ביותר, והרי זו ממש זכייה בהגדרלה מקרית. מצד שני, שיטת הפרופסור הבלגי ויקטור ד'הונט (Victor d'Hondt) מאוניברסיטת גנט נוהגת לפי la règle de la plus forte moyenne, כלומר, הכלל של הממוצע החזק או הגדול ביותר. רשום של דבר, שבעוד ששיטת העודף הגדול ביותר מחלקת את יתרת המאנדאטים בין בעלי העודפים הגדולים ביותר — וזו יכולה להיות קטנה בהרבה ממספר הקולות הדרוש למאנדאט שלם — הרי שיטת הממוצע הגדול ביותר דואגת לכך שרשימה, שמשלמת את המחיר הגבוה ביותר בעד כל מאנדאט בממוצע, תקבל מאנדאט או מאנדאטים מן היתרה כשהממוצע שלה נשען על כלל המאנדאטים שקיבלה, לרבות מן היתרה.

כדי להדגים את ההבדלים ארשה לעצמי להשתמש בשתי דוגמאות שהביאו בכנסת הקודמת פרופסור קלינגהופר וחברי-הכנסת צדוק, כפי שהיה אז, מן הבחירות לכנסת השביעית, ואנסה להסביר את ההבדלים גם בתוצאות הבחירות. האחרונות לכנסת השמינית. פרופסור קלינגהופר הביא דוגמה מהבחירות לכנסת השביעית, ואני מצטט אותו: "בבחירות אלו קיבלה הרשימה ש' — אם אינני טועה היתה זו רשימת 'הער' לם הוזה" — 50% מכלל המאנדאטים שלה על יסוד 11,274 קולות למאנדאט, ו-50% מהמאנדאטים שלה קיבלה על יסוד 5,119 קולות למאנדאט. אם זה היה צודק ודמוקראטי, אם זה היה על-פי עקרון השוויון, הרי סיעת גח"ל, לפי אותו קנה-מידה, היתה משלמת בעד 50% מהמאנדאטים שלה 146,562 קולות, ובעד 50% קולות — 72,527 קולות. כלומר, המאנדאטים שלה לא היו צריכים לעלות לה יותר מאשר 219,089 קולות; אולם היא קיבלה 77,205 קולות נוספים. הלחלוקה כזאת ייקרא שוויון וצדק?" שואל חברי-הכנסת קלינגהופר.

וחברי-הכנסת צדוק הביא דוגמה אחרת מהבחירות לכנסת השביעית: הרשימה הממלכתית ע"מ קיבלה 42,654 קולות, וזאת תמורת 4 מאנדאטים; רשימת המרכז החפשי קיבלה 16,393 קולות ו-2 מאנדאטים. ואמר אז חברי-הכנסת צדוק: אילו היו מופיעות בידך ומקבלות סך-הכל של 59,407 היו זוכות ב-5 מאנדאטים בלבד במקום 6 שהן קיבלו. כלומר, הצטברות הקולות ברשימה אחת יש בה אלמנט מעניש כלפי פיצול הקולות ברשימות שונות, ולזה קוראים צדק.

רבתי חברי הכנסת, בבחירות לכנסת השמינית היה המודד הכללי 12,424 קולות. לאחר שחולקו המאנדאטים לפי זה נשארו עוד 3 מאנדאטים לחלוקה. ולפי השיטה שאנחנו קיבלנו, שיטת ד'הונט, קיבלה אמת, המערך, 2 מאנדאטים נוספים, כשהממוצע שלה בעד כל מאנדאט היה 12,180 קולות; וחל טעם, מה שהיום הליכוד, קיבל מאנדאט נוסף, כשהממוצע שלו בעד כל מאנדאט היה 11,832. כלומר המערך שילם בעד כל מאנדאט ב-350 קולות יותר ממה ששילם חל טעם.

— הצעות חוק של חברי כנסת (ש. תמיר, פעיל, שמעוני, קרגמן, לנדאו, אברמוב, שריד, שערי) —

המאבק בסגנון גאות, בתחושת אחריות, ברוח של אורחי מדינה החרדים לעצם קיומה ובאמונה עמוקה שאנחנו נכנסים לעידן של שינוי משטר, של סגנון פוליטי חדש ושל מדינת ישראל מתחדשת. תודה רבה.

מאיר פעיל (מוקד):
יחיו הטייחים.

חביב שמעוני (המערך):
חברי הכנסת תמיר, בינינו לבין עצמנו, היית זקוק לארכיאולוגיה כדי למצוא משהו חדש.

חיים לנדאו (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, על-פי הדין היהודי צריך מי-שהו לומר עכשיו קדיש אחרי המרכז החפשי.

היו"ר ש. ז. אברמוב:
על-פי התקנון, רשות הדיבור לחברי הכנסת שערי.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
רחמנות על חברי הכנסת לנדאו. אתה הסמל של המשטר הישן.

יוסי שריד (המערך):
חברי הכנסת תמיר, אתה 35 שנה בפוליטיקה היש-ראלית ואתה עדיין שינוי, ריבונות-של-עולם.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
ואתה כל כך צעיר בפוליטיקה הארץ-ישראלית וכבר נתיישנת ונתאבנת?

מאיר פעיל (מוקד):
אתה צריך שינוי כמו כל ה"ממסדניקים" האלה שהלכו שם ל"שינוי" ולתנועה דמוקרטית, כביכול. תביט עליהם, הם יושבים אחריו. שום חידוש אין שם. הכל ישן.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
חברי הכנסת פעיל, מדוע אתה כל כך עצבני? יש לך סיבות טובות לכך.

ישראל קרגמן (המערך):
חברי הכנסת שערי, אתה הנואם האחרון, אתה צריך לברך.

היו"ר ש. ז. אברמוב:
חברי הכנסת, אף-על-פי שלחברי הכנסת שערי אין הודעה אישית, ראוי לשמוע אותו בשקט. רשות הדי-בור לחברי הכנסת שערי.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע רא-שית כל שחברי הכנסת קרגמן יציע שינוי התקנון. אני לא יכול לפעול בניגוד לתקנון.

(קריאה: זה נאום התפטרות?)

אני רוצה להעיר הערה ראשונה לחברי הכנסת אני קוריון. חברי הכנסת אנקוריון עשה חשבון: כמה קולות, לפי השיטה הקודמת, היה צריך לשלם המערך בעד מאנדאט וכמה ל"ע. הוא מגיע למסקנה של"ע, לפי

הישן הקיים בישראל, הקואליציה של המערך וגח"ל. אבל אנחנו ממלאים את חובתנו — אנחנו נציגי סיר-עות שונות בבית שאני בא לומר את דברן — ונציע את ביטול החוק. אני משוכנע שלא ירחק היום ובכנסת התשיעית תיווצר חזית חדשה ושונה, שבין יתר ה"ר-פורמות שתביא לעם תביא את ביטולו של חוק גזל הקולות.

לבסוף, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, יורשה לי לסיים במלה אישית, אישית ותנועתית, בשם חברי המרכז החפשי בכנסת ובשמי אני. מכוח הסכם בין התנועה הדמוקרטית לשינוי לבין המרכז החפשי מת-פטרים היום מן הכנסת חברי הכנסת של המרכז החפ-שי — והם שלושה במספר, ואני בתוכם — בתקווה שהכוח המשותף והמאוחד שהתמוזג בשבוע שעבר יבוא לבית הזה בעוד חודשים מספר בכוח מוגבר —

מאיר פעיל (מוקד):
— — — שאין לו טעם וריח.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
שתהא לו השפעה מכרעת על פני המדינה —

חביב שמעוני (המערך):
היית זקוק לארכיאולוגיה כדי למצוא משהו חדש.
(קריאה: אל יתהלל חוגר כמפתח.)

מאיר פעיל (מוקד):
בשביל מה? כדי לטייח. לטוח את העיניים.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
חברי הכנסת פעיל, תירגע. אתה תצטרך לחיות במציאות המשתנה והמתחדשת הזאת.

מאיר פעיל (מוקד):
המציאות הזאת לא תשנה כלום. לא יהיה שום שינוי. זהו טיח אחד גדול.

ישראל קרגמן (המערך):
בנאום האחרון אין מפריעים.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
לא נאום אחרון, נאום של אתנחתא עד לנאומים הבאים שבהם ניפגש ונמשיך את המאבק ברוח פאר-לאמנטארית ובסגנון והוגן.

לפיכך, מכוח הסכם זה שקיבלנו על עצמנו, המר-כו החפשי וחבריו מפסיקים את פעולתם הפארלאמנ-טארית בשלב זה. יושב-ראש הכנסת יקבל תוך דקות מספר את כתבי ההתפטרות שלנו.

יגאל הורביץ (הליכוד):
אל תגיד לנו זאת, אין לנו כוח לבשורות.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
אני רוצה לומר לחברי הבית, לאלה שאתם כ"י-גנתי שנים לא מעטות, לאלה שאתם אני מקווה, מכוח רצון בוחרים בתוך התנועה המאוחדת ובעם, לכהן יחד בשנים הבאות — אני רוצה לומר לחברי הבית שמכאן ואילך, בחודשים הקרובים, במערכה הגורלית והכבדה על גורלה ועל דמותה של מדינת ישראל, ננהל את

חוברת י"ג, ישיבה שע"ג

— הצעות חוק של חברי כנסת (שערי, קשת, אברמוב, בגין, ש. תמיר, רונן, פעיל, בן-מאיר, מלמד) —

האם הם מסכימים להצביע על שתי ההצעות יחד, ולא על כל אחת בנפרד ?

שמואל תמיר (המרכז החפשי) :
כן.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית) :
כן.

היו"ר ש. ז. אברמוב :

נצביע על שתי ההצעות שהועלו עליידי חברי הכנסת תמיר ושערי.

(ק ר י א ה : איפה חברי הכנסת המר ?)

אליעזר רונן (המערך) :
איפה רפאל ?

מאיר פעיל (מוקד) :
יחד עם זבולון.

היו"ר ש. ז. אברמוב :
מידה מינימאלית של ריסון עצמי לא מזיקה אפילו בכנסת.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעות החוק

לדיון מוקדם בוועדה — 26

בעד ההצעה להסיר את הצעות החוק

מסדרי-היום — 49

ההצעה להסיר מסדרי-היום את חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 6), תשל"ה—1976, של חברי הכנסת ש. תמיר ואת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 6), תשל"ה—1976, של חברי הכנסת י. שערי נחקקה.

השיטה הקודמת, היתה צריכה לשלם פחות קולות בעד מאנדאט מאשר המערך. אבל חברי הכנסת אנקוריון מתעלם מכך שלפי השיטה הנוכחית — ואני הדגשתי זאת — שילם המערך רק 12,424 קולות בעד מאנדאט ; ל"ע — 14,140 קולות בעד מאנדאט.

בן-ציון קשת (הליכוד) :
לכן קיבלתם שני שרים.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית) :
אני רוצה לשאול אותך : המערך קיבל מאנדאט ללא כל עודף — וזה בסדר. איזה מוסר כפול הוא ? למה אתה פוסל סטייה כאשר היא לרעת המערך, ולעומת זאת אתה אומר שמוחר לקחת מהקנטים ? מפני שאתם גדולים, ואתם הליכוד מחליטים, ויש לכם רוב. לכן אתם יכולים לקחת.

הערה שנייה לחברי הכנסת שמואל תמיר : אנחנו בהחלט מחייבים שינוי שיטת הבחירות ומעבר לשיטת בחירות אזוריות. אנחנו התנגדנו — ואתנו התנגדו סיעות רבות בכנסת הקודמת — לתיקון מס' 4, שביטא גזל של קולות וסילוף של תוצאות. ואני רוצה להזהיר את כל אלה הרוצים בשינוי שיטת הבחירות — גם אנחנו רוצים גם לעבור לשיטה האזורית — לא לתת יד לשיטה של גזל עוד יותר גדול, שסלף את תוצאות הבחירות דווקא בתקופה שדברים עקרוניים רבים עומדים על סדר-היום ועומדים להכרעה בכנסת הבאה.

היו"ר ש. ז. אברמוב :
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

מנחם בגין (הליכוד) :
איפה השרים קול והאונזר ? למה הם לא יושבים על כסאותיהם ?

היו"ר ש. ז. אברמוב :
אני רוצה לשאול את חברי הכנסת תמיר ושערי :

5. חוק מילווה בטחון תשכ"ז—1967 (תיקון); חוק המילווה לבטחון המדינה תשכ"ח—1968 (תיקון); חוק המילווה לבטחון המדינה תשכ"ט—1969 (תיקון); חוק מילווה בטחון תש"ל—1970 (תיקון); חוק מילווה בטחון תשל"א—1971 (תיקון); חוק מילווה בטחון תשל"ב—1972 (תיקון); חוק מילווה בטחון תשל"ג—1973 (תיקון); חוק מילווה מלחמה תשל"ד—1973 (תיקון); חוק מילווה מלחמה ומימון רכש תשל"ה—1975 (תיקון), תשל"ו—1975 *

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
מה על מפ"ם ? זה מעניין מאוד.

היו"ר ש. ז. אברמוב :

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית) :
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מגיש תשע הצעות חוק שבאות לתקן, לפי הבנתי, אבסורד גדול שקיים היום במציאות הכלכלית שלנו. יום יום אנחנו עדים לכך שניתן אשראי מוכון לענפים שונים בתע"י, שיה, בחקלאות ובענפים אחרים. האשראי הזה ניתן

אנחנו עוברים לדון בהצעת חוק מילווה בטחון (תיקון), תשכ"ז—1967 — תשל"ו—1976 — הצעתו של חברי הכנסת מלמד. רשות הדיבור לחברי הכנסת מלמד.

כל מנגנון מיוחד, שיועד לסקטור ספציפי, עלול מטבע הדברים להתפשט על סקטורים אחרים. רצוי להימנע איפוא מיצירת תקדימים מסוג זה.

אני מציע להסיר הצעה זו מעל סדר-היום.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

ברצונך לענות, חבר-הכנסת מלמד?

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):
כן.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מלמד, לתשובה.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כל, הצעתי מכונות לענפים אשר מקבלים היום אשראי מכוון.

שנית, אין הצעתי סותרת את המדיניות המוניטארית, באשר אני משאיר לשיקול-דעתו של שר האוצר לקבוע בתקנות אילו הם הענפים הזכאים להטבות. אין זה סותר את המדיניות הכלכלית מכוון שעד כמה שאנחנו מעוניינים היום לצמצם את הנוזלות במשק, הרי הפדיון יתקזז על-ידי אותם הכספים שמשחררים אותם לצרכי אשראי. לכן אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדה.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת — להעביר את הצעות החוק שהוגשו על-ידי חברי הכנסת מלמד לוועדה; והצעה שנייה — להסירן מסדר-היום. אנחנו נעבור להצבעה.

ה הצ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעות החוק לוועדה

33 —

בעד ההצעה להסיר את הצעות החוק מסדר-היום

30 —

ההצעה להעביר את הצעות חוק מילווה בטחון (תיקון), תשכ"ז—1967 — תשל"ז—1976, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

ארי אנקוריון (המערך):

היושב-ראש, אני מבקש למנות עוד פעם.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

חבר-הכנסת אנקוריון, הייתי מעמיד שוב פעם להצבעה, אבל אחרי שהכרתי על תוצאות ההצבעה, לא נתבקשתי למנות עוד פעם.

ארי אנקוריון (המערך):

ביקשנו מהמוזכר למנות שוב מיד אחרי ההצבעה.

בתנאים נוחים ומסובסדים, והעניין מוצדק, כי כך אפשר להרים ולעודד ענפי ייצור.

יחד עם זאת מתברר שלפעמים מחזיקים אותם בעלי מפעלים איגרות ממשלחיות מסוג מילווה חו"ר, בה, מ'מון רכש וכדומה. ממשלת ישראל, בגלל האינפלוציה הקיימת, משלמת בעד האיגרות ריבית של 40% לשנה, בערך, והנה, בעל האיגרת הזאת פונה לממשלה ומבקש, בצדק, אשראי מכוון למימון מפעלו. הוא מקבל את המימון הזה בתנאים שהם חצי, שליש ואפילו רבע ממה שהממשלה משלמת לו בעד האיגרות שלו. ובכן, יוצא שבמקום להגיד לבעל האיגרות, למחזיק האיגרות, שכיוון שהוא זקוק לאשראי של איקס מיליוני לירות, תפדה לו הממשלה קודם כל את האיגרות שלו היקרות מאוד, ואשר בש"כילן הממשלה משלמת חמורה פאנטאסטית של 40%, ואז הוא יהיה זקוק לאשראי קטן יותר, ואולי אפילו ימלא פדיון זה את כל מבוקשו — נותנים לו אשראי וול מסובסד ומשלמים לו גם בעד האיגרות 40% ומעלה. זה אבסורד שאין הדעת סובלתו.

אליעזר רונן (המערך):

נכון, נכון מאוד.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

מה אני מציע? אני מציע שתניחן סמכות לשר האוצר, בענפים מסויימים שמדינת ישראל מעודדת ומממנת בתנאים נוחים, לצוות שקודם כל יפרו את האיגרות שבידי מבקש האשראי. אין שר האוצר חייב לפדות את האיגרות לפני זמן, והוא לא יוכל, גם אם ישתמש בזכות זו, לעשות זאת בכל מפעל בצורה אינדיבידואלית. צריך להכין תקנות וקריטריונים. אני מציע להעביר את הצעות החוק שלי לוועדת הכספים כדי להכין אותן לקריאה ראשונה.

היו"ר ש. ז. אברמוב:

רשות הדיבור לשר האוצר, לתשובה.

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, פליאה היא על חבר-הכנסת מלמד על ההצעה החפופה שהוא העלה לגבי חוק מילווה בטחון. חוק מילווה ביטחון הוטל על כל האוכלוסיה למיטוי חירום במסגרת המיטוי השיר. במידת האפשר יש להימנע ממחן הטבות כל-שהן לסקטור כלשהו, לפי המדיניות שלנו. לגבי מפעלים נזקקים יש מנגנון, המופעל על-ידי בנק ישראל, למתן אשראי כנגד תעודות מילווה מעסיקים, ומילווה זה ניתן לתקופה קצרה. בלבד, אין כל הצדקה להנהגת הסדר דומה למילווה שמלכתחילה הוטל לתקופה ארוכה. אמנם נכון כי המדיניות המוניטארית עלולה לגרום למצוקת אשראי במשק; ואולם מצוקה זו היא פועל יוצא של יעדי המדיניות המוניטארית ואין מקום ליצירת מכשירים שינטרלו את המדיניות הזאת הנקוטה בידינו. ההצעה של חבר-הכנסת מלמד תגרום לניטרול המדיניות המוניטארית הנקוטה בידינו.

6. חוק זכויות הזוג הצעיר, תשל"ה—1975 *

האמת ניתנת להיאמר שהמוצרים שפירטנו אותם כמוצרים המזכים בפטור ממסי עקיפין הם מוצרים עמימיים ביותר. מערכת פשוטה של ריהוט. מקרר בתפוסה של 11 קוב. למי מאתנו יש בביתו כיום מקרר מסוג זה? אצל רובנו המקררים בתפוסה יותר גדולה. יש הצעה לפטור מקלט טלוויזיה שחור-לבן, לא צב-עוני.

אהרן יריב (המערך):
ומכונה לשטיפת כלים.

יחזקאל פלומין (הליכוד):
לא. אני מדבר על אותם דברים אלמנטאריים, לא שוטף כלים ולא אולדסמוביל. הדברים רציניים מכדי שנעשה אותם לחוקא ואיטלולא.

אליעזר רונן (המערך):
זוגות צעירים לא צריכים טלוויזיה.

יחזקאל פלומין (הליכוד):
אני חושב שהיום טלוויזיה — אינני מדבר על צבועיית אלא על טלוויזיה רגילה — היא חלק אינ-טגרלי של מערכת החיים של זוג בישראל.

ארי אנקוריון (המערך):
מטפלת לילד גם כן?

יחזקאל פלומין (הליכוד):
אני יכול להוסיף גם את כל כתבי ברל, אם אתה רוצה.

אליעזר רונן (המערך):
לזוג צעיר יותר טוב בלי טלוויזיה.

יחזקאל פלומין (הליכוד):
בהפסקות.

אני חושב שמתוך אותם 22,500, חלק גדול מהמשפחות — בין אם הן נעזרות על-ידי הורים ובין אם צברו חסכוניות בתקופות שלפני הנישואים — ירצו בוודאי לרכוש לעצמן מוצרים באיכות וברמה יותר גבוהה, כך שממילא לא יהיו זכאיות להחזר המס שאנו מציינים.

לכן נראה לי שאנחנו מדברים באוכלוסיה של לא יותר מ-10 עד 15 אלף זוגות לשנה, במקרה המקסימאלי, כשהעלות הכספית, הביטוי הכספי, של הצעתנו מסתכמת בסדר גודל של 6,960 לירות לזוג — במקרה שינצלו את כל ההטבות הניתנות על-ידי הרשימה שלנו. עכשיו בואו נראה על מה אנחנו מדברים. סטור דנט באוניברסיטה מקבל סובסידיה מקופת המדינה בסדר גודל של כ-15 אלף לירות לשנה. זוג סטודנטים שלומד ארבע שנים באוניברסיטה מקבל סובסידיה מקופת המדינה כ-120 אלף לירות, כתנאי שהוא לומד רק ארבע שנים. זוג שמקבל דיור מהמדינה, ממשרד השיכון במסגרת תכנית לזוגות צעירים או סוג דומה, מקבל סיבסוד בחישוב מהוון של 55 אלף לירות. אנחנו

היו"ר ש. ז. אברמוב:

אנחנו נעבור עכשיו לדון בהצעת חוק זכויות הזוג הצעיר, תשל"ה—1975 — מטעם חברי-הכנסת משה נסים ויחזקאל פלומין. רשות הדיבור לחברי-הכנסת פלומין.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק, שחברי-הכנסת נסים ואנוכי מגישים לכנסת בשעה זו לפני הכנסת, באה לתת את האפשרות לסייע לזוגות צעירים להקים משק בית בישראל.

מועד הורתה של הצעת חוק זו הוא עוד לפני שהוגש חוק מס ערך מוסף בשנת 1975. הגינו את הרעיון נוכח האווירה ששררה באותם הימים, כאשר לעתים תכופות נשמעו טרונות וטענות מצד זוגות צעירים על קיפוחם, לעומת ההטבות הניתנות לעו"לם חדשים. מי שזוכר את האווירה של התמרמרות והתמרמרות שכנגד — של הזוגות הצעירים שטענו כנגד קיפוח ואפליה ושל העולם החדשים שנתקלו לעתים בעוינות מצד אנשים צעירים ילידי הארץ — מי שהיה מודע וער לאותה אווירה, יכול היה רק לתמוה מדוע לא היתה זו הממשלה שבאה בהצעה מסתם ההצעה שאנחנו מביאים.

והנה, בחודש מאי 1975 העלה שר האוצר הצעת חוק מס ערך מוסף, ובמסגרת הצעת חוק זו קובע שר האוצר, ואני מצטט מתוך דברי הכנסת: "יש מסים עקיפים אחדים, ובראשם מס הקנייה, אשר מיו"רים לביטול חלקי או מלא. שינויים אלה במערכת המסים העקיפים יהיו פונקציה של שיעור המס שייקבע וצרכי המשק כאחד, כשינונה מס ערך מוסף."

ובאותו נושא אומר שר האוצר: "... אין אנו מתכוונים לבטל שיעורי המסים העקיפים הקיימים היום על מוצרי מותרות." ואולם לגבי יתר המוצרים אכן ואכן היתה כוונה של שר האוצר לבטל את מס הקנייה.

דברים אלה נאמרו בחודש מאי 1975. נקפה מאז שנה וחצי ומאומה לא נעשה. נוכח חומרת המצב, לאחר שהמתנו עד בוש למימוש הבטחתו של שר האוצר ולא נענינו, לא מצאנו דרך אלא להעלות מח"דש את הצעת החוק.

ואני רוצה לענות מראש לטענה שתושמע כאן ודאי על-ידי שר האוצר. בדקנו את הנושא. ב-1973 נישאו בארץ 29,347 זוגות; ב-1974 — 32,458 זוגות; ב-1975 — 32,335 זוגות. מתוכם עד גיל 35, שהוא הגיל המזכה בהטבות לפי החוק המוצע על ידינו — 26,342 זוגות.

אני חושב שנכון יהיה לעשות גם אלימינציה של אותם מקרי נישואים שבהם נישאו לא רווק עם רווקה, אלא רווק, אלמן או גרוש עם רווקה, אלמנה או גרושה. יש אז להניח שלפחות חלק מאביורי משק הבית מצוי באותו תא משפחתי שהתפרק. כך אנחנו מגיעים למספר של כ-22 אלף זוגות, אשר תיאורטית יהיו זכאים להטבות לפי החוק הזה.

— הצעות חוק של חברי כנסת (פלומין, רונן, יוספטל, אברמוב, רבינוביץ, נסים, זכין) —

ה'ד"ר ש. ז. אברמוב :

רשות הדיבור לשר האוצר, לתשובה.

שר-האוצר י. רבינוביץ :

אדוני הוישב-ראש, כנסת נכבדה, ובכן, הגיעו השעות היפות להבטחת מכל הבא ליד, לכל.

משה נסים (הליכוד) :

ראית מתי הוצעה ההצעה לסדר-היום? ראית את התאריך?

שר-האוצר י. רבינוביץ :

ללא כל אחריות, ללא התחשבות ביכולת, ללא כל חשבון. הגיעה השעה של הרכיבה הטובה על כל הגלים.

רב זכין (המערך) :

ועוד לעשות את זה לפלומין.

שר-האוצר י. רבינוביץ :

צר לי על חבר-הכנסת פלומין, שהוא איש חש-בון.

אני מתנגד לכל ההצעה, משום שלדעתי מי שמ-ציע לאוצר — וחבר-הכנסת פלומין חייב אולי יותר ממישהו אחר להבין זאת — לוותר על הכנסות ממסים, חייב להציע קודם כל מקור אחר להכנסות.

קבלת ההצעה של מר פלומין פירושה הפסד שנתי של 150 מיליון לירות לפחות. אבל נוסף לכך, לפי החשבונות שלנו — ואי-אפשר לזרוק כאן מספרים מהשרוול — נוסף לכך יהיה צורך להחזיר, לפי הצעת החוק שלך, סכום נוסף של כשלושת-רבעי מיליארד לירות לזוגות שנישאו בחמש השנים האחרונות. ואתה, בקלות כזאת, עולה ומציע.

אני רוצה לומר שההצעה לוקה גם בהיבט הסוצי-אלי, כי איננה מבחינה במצב הכלכלי של הזכאים לקבל את ההקלה ממסים, ובוודאי אין היא משווה קבוצה זו לקבוצות אוכלוסיה אחרות אשר נזקקות יותר לעזרה.

יש ההצעה תמריץ שהוא שלילי, כי הוא מעודד רכישה מזוירות של מוצרים או החלפת ציוד קיים ללא כל צורך.

ולבסוף, ההצעה סותרת את המגמה שנוקט האוצר בשנים האחרונות: ביטול אפליות במסים תוך הרחבת בסיס המס.

אינני מוצא מקום להצעה זו, ואני מציע להסיר את ההצעה מעל סדר-היום של הכנסת.

ה'ד"ר ש. ז. אברמוב :

ברצונך להשיב, חבר-הכנסת פלומין?

ה'חוקא פלומין (הליכוד) :

כן, אדוני הוישב-ראש.

ה'ד"ר ש. ז. אברמוב :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פלומין.

ה'חוקא פלומין (הליכוד) :

אדוני הוישב-ראש, תמהני על שר האוצר אילו חשבונות עשו לו עוזריו — ואני רוצה לומר זאת

מדברים כאן איפוא על הטבה שמבחינה כספית היא שולית. כשמדובר בהטבות בסדר גודל של 120 ועוד 50 אלף, הרי כשאנחנו מדברים על עוד 6,900 לירות — אני חושב, רבותי, שסדר הגודל הוא שולי. אבל יחד עם זה — — —

(חבר-הכנסת א. רונן קורא קרי-את-ביניים)

אין לזה ערך כל כך גדול מבחינה כספית. אמר-תי זאת, חבר-הכנסת רונן. הערך כאן חשוב לשם מניעת רגש האפליה והקיפוח בין זוגות צעירים ובין עולים חדשים. וזה היה הראציו של החוק שלנו. ואילו קראת את דברי ההסבר להצעת החוק, היית רואה שזה הראציו להצעה.

אליעזר רונן (המערך) :

אנחנו באמת לא ראציונאליים.

י'חוקא פלומין (הליכוד) :

ייתכן. אמת, איננו משופעים היום בעלייה חדשה. אבל אולי נבדוק, רבותי, אולי מישו מאתנו יבדוק ויראה מדוע חלק גדול מהעולים אינם נוהרים לארץ? אולי גרמה לכך אותה אווירה של עוינות, אותה אווירה של קיפוח, כאשר צעירים הטיחו לא אחת דב-רים באוני עולים? לבשתנו, איננו מצדיקים אותם, אבל זאת מציאות, זאת עובדה שאנחנו גרמנו לה, שתרמה לא במעט לכך שעולים אינם ממהרים לעלות לארץ, ש-70% מהעולים מברית-המועצות נושרים בווי-נה. אולי זה תורם לכך?

פנמה יוספטל (המערך) :

מבלי להתחשב בהכנסה?

י'חוקא פלומין (הליכוד) :

אינני חושב ש-7,000 לירות אומרות להם הרבה. שום זוג צעיר לא היגר מארץ בגלל 7,000 לירות. אני מסכים אתך, חבר-הכנסת יוספטל. אבל יש כאן הצ-טברות של יחס, מצבור של רגשות של חוסר שביעות רצון, של הרגשה כאילו אין התייחסות לבעיות של זוגות צעירים, אף-על-פי שאני מסכים אתך שזה לא נכון.

הסובסידיה בשיכון, הסובסידיה בלימודים, גדולה יותר. אבל יש לפעמים דברים קטנים שהם הקש שש-בר את גב הגמל. ואם אנחנו אומרים שאנחנו באים להציע את ההצעה הזאת — מחירה של ההצעה הזאת הוא שמינית מההפסד שנגרם לאוצר המדינה כתוצאה מהרפורמה בשוק ההון: שמינית — האם על זה נלך לעשות חשבון?

רבותי, אינני רוצה להאריך בדברים. ההצעה שא-נו מציעים, לצערי הרב, לא היינו צריכים להציע אותה; זאת היתה צריכה להיות הצעת האוצר. והיות ושר האוצר לא עמד, לדאבוני, בהבטחה לבטל באורח מש-מעתי את מסי הקנייה, דבר שהיה מונע מאתנו את הצורך להעלות מחירי את הצעת החוק הזאת — לא נותרה לנו ברירה אלא להעלות את הצעת החוק הזאת. ואני מבקש, אדוני הוישב-ראש, להצביע על הצעת החוק הזאת. הייתי מבקש להעבירה לוועדת הכספים כדי להכינה לקריאה ראשונה.

לזכותו, כי אני מניח שלא הוא עשה את החישוב. אם הצעת החוק שלי תעלה מיליארד ורבע לירות, כיצד זה בעד חמש שנים, יצטרכו להחזיר שלושת רבעי מיליארד לירות? לפי אותה מאתימאטיקה —

אליעזר רונן (המערך):

הוא אמר 150 מיליון.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

מיליארד ורבע.

אדוני שר האוצר, אתה יכול ליישב?

אליעזר רונן (המערך):

150 מיליון לירות.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

זה בדיוק מה שאמרתי. אם זה 150 מיליון — זה בדיוק הסכום שאני נקבת.

(חברת הכנסת ח. גרוסמן קוראת קריאת ביניים)

משק המדינה הפסיד מהרפורמה בשוק ההון שה- אוצר נאלץ לעשות כתוצאה מן הלחצים שלכם —

יצחק גולן (המפלגה הליברלית העצמאית):
אתם מציעים להתחיל לחלק כסף מהמימון הממלכתי. זה יהיה הכי טוב. אתם רק מציעים לחלק לכל אחד.

7. חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 2), תשל"ז—1976 *

דחיתם את הפעלת הרפורמה לגבי קבוצת הלחץ של החקלאים ביותר משנה ורבע?

מועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):
לכן אתה בא להרחיב את זה? לכן אתה בא להרחיב את העניין?

יחזקאל פלומין (הליכוד):

חבר-הכנסת מואב, שמע את דברי עד הסוף.

מועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):
זה מפליא שדווקא אתה מביא את הצעת החוק הזאת.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

תתפלא, ואני עושה זאת בלב שלם ובנפש חפצה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
חבר-הכנסת פלומין, ההצעה שלך היא פגיעה ברפורמה. אתה צודק ביחס לביקורת על חברת החשמל, אבל אין הצדקה לחסל את הרפורמה.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

יש לי זכות, אולי יותר מכל חבר כנסת אחר, לדבר על הרפורמה. אני חושב, בלי צניעות יתרה, שאני תרמתי כאן לא פחות מכל חבר כנסת אחר.

(חבר-הכנסת י. גולן קורא קריאת ביניים)

היו"ר ש. ז. אברמוב:

הכנסת תעבור לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 2), תשל"ז—1976, של קבוצת חברי כנסת. ינמק את ההצעה חבר-הכנסת פלומין.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מוסכם על הכל שמדינתנו חייבת להיות מבוססת על אשיות מדינה משפט. נדמה לי שעקרון זה חייב להנחות גם את המדינה וגם את ציבור אזרחיה. ואולם מה נעשה לממשלה אשר גורסת עקרון זה כלפי אזרחיה אבל איננה יודעת ליישם אותו כלפי עצמה?

אנחנו מדברים הרבה על הצורך ברפורמה במי-סוי, על הצורך לשמור את חוקיה ועל הצורך לכבד את ההלכות שכנסת זו קבעה. ואולם, אם נסקור מה עשתה הממשלה לרפורמה במרוצת השנה — שנה וחצי האחרונות, נעלה מספר ממצאים מעניינים מאוד.

הממשלה תובעת את ביצוע הרפורמה מאזרחיה, אבל היא נרתעת לעשות זאת כאשר היא עומדת מול גופי לחץ. הייתי מעוניין לשמוע משר האוצר מה למשל, הצליח שר האוצר להשיג בעניין ביצוע הרפורמה בקרב עובדי חברת החשמל, כאשר הוא התחייב לפני ועדת הכספים, התחייבות שזמנה עבר זה מכבר, שהרפורמה תיושם בחברת החשמל? מה הוא הצליח לעשות לגבי עובדי "אל על"? מדוע, אדוני השר,

— הצעות חוק של חברי כנסת (בן-מאיר, פלומין, שריד, אמיר, אביעד יפה, אברמוב, גרוסמן, אפרת) —

על כל מלה שבו. הביקורת שלך מוצדקת, אבל הצעת החוק שלך איננה מוצדקת.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

קודם תשמע מה שיש לי לומר, ותוכל לבקר אותי אחרי שתשמע.

אני מוכן לפצות את הכנסת על ההפרש בזמן.

יעקב זיאק אמיר (המערך):
זו קלות-דעת.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

אני חוזר על אותה עמדה שהבעתי מכבר. אני חונכתי על עקרון ושיטה שחוק צריך לכבד משני הצדדים, שחוק צריך להטיל בצורה שאפשר ליישם אותה ושאינו מטילין על הציבור גזירה שאיננו יכול לעמוד בה.

יעידו עלי חברי, חברי-הכנסת גולן ואפרת וכל אלה שעכשיו זועקים חמס כלפי, שאני הייתי בין אלה שנתנו יד וקראו לניהול חשבונות, ואני לא בוש לבוא ולומר: טעיתי. יש דברים שאנחנו קבענו בשעתו ואנחנו חייבים להיות אמיצים ולומר שהם אינם ישימים.

(חבר-הכנסת י. גולן קורא קריאת-ביניים)

יוסי שריד (המערך):

כל ההבדל הוא בזמן שלפני הבחירות. אתה לא טעית, חברי-הכנסת פלומין, אתה צדקת או. פשוט התקרבת לבחירות, זה הכל.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

חבר-הכנסת שריד, יעיד שר האוצר שאת ההצעה שלי הבאתי אל שר האוצר והצעתי לו שהם יציעו זאת לפני שביטח הסוחרים, אבל נתקלתי בסירוב. אתיח את זה בנו. הם לא יכחישו זאת. אנחנו עשינו את הדבר מתוך חרדה לגורמנו, מכיוון שאנחנו יצאנו מהנחה שאם 100 אלף איש לא מנהלים ספרים — זה גומר את הרפורמה, והם לא יוכלו לנהל ספרים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אל תיבהל משביתת המסחר.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

רבותי, אינני מוכן לקבל את הגירסה שבאים ואומרים לנו אנשי מינהל הכנסות המדינה: רבותי, נגד אלה אנחנו לא נפעיל את החוק. זה לא. זה לא ייתכן. לא ייתכן שאדמיניסטרציה תחליט את מי כן תעמיד לדין ואת מי לא. זה לא ילך במדינת משפט.

(קריאה: זה נכון.)

או תעשו חוק שאפשר לעמוד בו, שאפשר לבצע אותו, ואל תחייבו מוכר עתונים לרוץ עם קופה רושמת ותגידו לי שזה חוק טוב.

אני מציע שלפני שאתם מותחים ביקורת תראו אילו חוקים חוקקנו.

דרך אגב, ההוראות של ניהול חשבונות — לא הכנסת אישרה אותן. זו החלטה מינהלית שלוועדת

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

חבר-הכנסת פלומין, לרפורמה תרמו רבים. כל אחד בוועדה תרם לה. ההצעה שלך באה להרוס את הרפורמה, היא באה לאפשר אי-שלום מס אמיתי. אני מציע לך לחזור בכך.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

תשמע אותה, ואחרי-כך תגיב עליה.

(חבר-הכנסת י. בן-מאיר קורא קריאת-ביניים)

יוסי שריד (המערך):

חבר-הכנסת בן-מאיר, תן לו לגמור.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

מנהלים את המדינה על-ידי אנארכיה, לצערי.

חייקה גרוסמן (המערך):

עברתם את הגבול.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

הבעיה במדינת ישראל היא פחות ניהול חשבונות ולא עודף, ולא צריך להגן בתירוצים שונים על אלה שלא רוצים לשלם מס אמת.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

חבר-הכנסת בן מאיר — — —

ד"ר ש. ז. אברמוב:

חבר-הכנסת פלומין, אבקשך להפסיק עד אשר תיגבעה הרוחות. חברי הכנסת, גם אם דעתו של חבר-הכנסת פלומין פוגעת ברפורמה לדעת חברי, אני בעד זה שלחבר-הכנסת פלומין תהיה רשות הדיבור.

אביעד יפה (המערך):

זו תהיה רפורמה בכנסת.

חייקה גרוסמן (המערך):

חבר-הכנסת פלומין, האם אתה חושב שהירקנים אינם יכולים לקרוא ולכתוב, בני עדות המזרח?

יחזקאל פלומין (הליכוד):

באיזו צורה הממשלה הזאת מבצעת את החוק, כשרק היום אני קורא בעתון שאיגוד המסחר, בחסות מפא"י, טוען כלפי האוצר שפקידי האוצר אינם מבצעים את הרפורמה? אני בא ושואל דבר אחד: רבותי, האם הרפורמה היא רק כלפי האוצר או שהיא צריכה לחול גם כלפי המדינה? אני רוצה לבוא ולומר: אין זו רבותא — — —

אהרן אפרת (המערך):

אתה עושה "אחורה פנה" מכל עמדתך בזמן הרפורמה.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

חבר-הכנסת אפרת, שתהיה לך סבלנות ותשמע את דברי עד הסוף. אני ערב לכך שאיש מכם לא קרא את הצעת החוק. מה אתם מותחים ביקורת על דברים שאתם לא מתמצאים בהם?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני קראתי את החוק במלואו. אני קראתי אותו

יחזקאל פלומין (הליכוד):

אם תלמד אותי שיטה שעל-פיה מוכר העתונים יוכל לנהל ספר פדיון יומי ולרשום בו כל 1.30 לירות, אסיר את ההצעה שלי.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

כל אדם שיש לו עסק, ללא יוצא מן הכלל, יכול לנהל חשבונות; אחרת — שלא יהיה לו עסק.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

לא הצענו ביטול גיהול חשבונות. הצענו רישום פדיון יומי, וזוהי גם ההצעה של איגוד החשבונאים, שהוא הגוף המטפל באלה — לא לשכת רואי-החשבון המטפלת בלווייתנים. איגוד החשבונאים מטפל במוכי הגורל, באלה שאינם יכולים לנהל חשבונות, ואף הוא ממליץ על רישום פדיון יומי.

היות והיושבראש מאותת לי שזמני תם, אבקש, אדוני היושב-ראש, להעמיד להצבעה את הצעתי: להעביר את הצעת החוק של חברי ושלי לוועדת הכספים, להכנתה לקריאה ראשונה.

היורד פ. שינמן:

רשות הדיבור לשר האוצר, לתשובה.

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, המרצע יוצא מן השק, חברי-הכנסת פלומין. אנחנו הנהגנו שתי רפורמות. ועיקרן של הרפורמות איננו רק ברפורמה לגבי השכירים, איננו רק בשיעורי המס הנמוכים שהנהגנו; עיקרן של רפורמות הוא בזה שבפעם הראשונה חייבנו כ־200,000 עצמאיים לנהל חשבונות ולסתום את הפרצות של העלמות מס. ואתה, חברי הכנסת פלומין, סוטה מהעיקר שקיבלנו בכנסת כדי לסתום את הפרצות ואתה עולה על דרך של עידוד העלמות מס.

רבתי חברי הכנסת, לדעת, גיהול חשבונות על-ידי כל הענפים במשק, לרבות המסחר הקמעונאי, הוא מכשיר חיוני לגביית מס אמת — לא רק במסגרת מס ערך מוסף אלא גם במסגרת מס הכנסה. ללא גיהול ספרים לצרכי שני המסים כאחד נצטרך לחזור למשטר של מקח וממכר וקביעת ההכנסה לפי תחשיבים, שיטה שזנחנו אותה. ביטול חובת גיהול ספריים הוא פגיעה חמורה ברפורמה במס הכנסה, ולגבי ציבור העצמאיים חובה זו היא תנאי בל יעבור לביצוע הרפורמה.

ברצוני להדגיש כי עד הרפורמה גיהלו ספרים רק 20,000 עצמאיים, ועכשיו מנהלים ספרים כבר יותר מ־110,000 עצמאיים. על מה אתה מגן?

יחזקאל פלומין (הליכוד):

על 100,000 שאינם יכולים לנהל ספרים.

שר-האוצר י. רבינוביץ:

יכולים לנהל ספרים, כפי שמנהלים בכל העולם. אלפי עצמאיים, בייחוד בענף המסחר הקמעונאי, השקיעו כספים רבים ברכישת קופות רושמות — וזהו אחד ההישגים הגדולים — והם מנהלים ספרים לפי החוק. ההצעה שלכם לגבות מס ערך מוסף באמצעות הסיטונאים היא צעד גרסיבי, כי מרכיב הרווח הקמ-

הכספים ולכנסת אין בהן שום נגיעה. חברי-הכנסת גור, הם קובעים את הדברים כשרירות לבם, הם מחליטים, מעלים ומורידים והם קובעים את הסוגים ולנו אין מה לומר בזה.

אני בא ושואל את עצמי: רבותי, האם אנחנו רוצים להשלים עם קיומו של חוק שאנחנו יודעים שיהיה "חוק כנוביץ" מס' 2? האם אנחנו רוצים לגרום לכך שההשפעה המידבקת של אותם אשר אינם יכולים לנהל ספרים תעבור גם אל אלה שיוודעים ויכולים לנהל ספרים? האם את זה אנחנו רוצים?

ישראל קרגמן (המערך):

האם אתה מתחרט על החוק?

יחזקאל פלומין (הליכוד):

אני לא מתחרט על החוק, חברי-הכנסת קרגמן. אתה לא הוגן באמריך זאת. אתה יודע שאני חרד לא פחות ממך לרפורמה.

(חבר-הכנסת י. קרגמן קורא קריאת-ביניים)

חבר-הכנסת קרגמן —

(קריאות באולם)

הצעת החוק שאנחנו מציעים באה להבטיח מס ערך מוסף ולא להיפך: יש שאנחנו באים ומציעים שהוא ייגבה בשלב הסיטונאי, יש בכך כדי להקדים את גביית המס. זה בא להבטיח את גביית המס.

(חבר-הכנסת י. קרגמן קורא קריאת-ביניים)

חבר-הכנסת קרגמן, אתה רואה קדושה בפנקסים, ואני אתן לך עשר שיטות איך אפשר להעלים מס עם פנקסים טובים ביותר. בואו לא נראה בזה את העיקר. לא זו הבעיה.

(קריאות באולם)

הצעת החוק שאנחנו מציעים באה להבטיח גביית דווקה בשלב הקל ביותר: לתפוס את הנושא, וזה בשלב המכירה לקמעונאי. יתר על כן, לא רק זאת, אנחנו מציעים חובת דיווח דו-חודשי של כל הסיטונאים שדיווחו על כל המכירות ולכל הקמעונאים. פתקים אלה ילכו מיד לתיקי הקמעונאים ואלה יהיו פתקי האינפורמציה, אלה יהיו הפתקים שעליהם אפשר לבסס את השמות הקובעות של הקמעונאים. את זה אתם לא השכלתם להציע. את זה אנחנו מציעים.

אנחנו לא בעד העלמת מס. אנחנו נגד זה שתמרו בטפסים, בספרים ובניירות את חיינו של האזרח שלא לצורך, אם אפשר לעשות את הדברים בדרך יותר פשוטה ויותר יעילה. האמינו לי שבדרך שאנחנו מציעים יגבו לא פחות מס, ואני מדבר כאיש מקצוע. אם אתם באים ומטיחים: "בחירות", קודם תקראו ותבינו את המאטריה. קודם תלמדו ואחרי-כך נתמודד.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

גם אלה המתנגדים מכירים את המאטריה. הווי-כוח הוא עקרוני: האם קמעונאי צריך לנהל פנקסים או לא?

מבחינת יכולת ניהול חשבונות, בעלי מלאכה אינם שונים מסוחרים ועירים, ולעתים הם גם בעלי מלאכה וגם קמעונאים כאחד.

אימוץ ההצעה של חברי-הכנסת פלומין ייצור איפוא אנדרלמוסיה בגביית מס ערך מוסף ויטיל עומס על המינהל, במקום פישוט המערכת שמתכוונים להשיג על-ידי ההצעה.

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

הי"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות: האחת — הצעת חברי-הכנסת פלומין להעביר הצעת החוק שהגיש לוועדת הכספים; והשנייה — הצעת שר האוצר להסיר הצעת החוק מסדר-היום.

אני מעמיד להצבעה שתי ההצעות זו מול זו.

הצבעה

- 31 בעד ההצעה להעביר הצעת החוק לוועדת הכספים
— 40 בעד ההצעה להסיר הצעת החוק מסדר-היום

ההצעה להסיר הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 2), תשל"ז—1976, מסדר-היום נתקבלה.

ד. הצעה לסדר-היום

הפיקוח הממלכתי והפארלאמנטארי על ההכנות להקמת כורי-כוח גרעיניים
באתר ניצנים

באקליפורניה העביר המחוקק קודם לבחירות לגישאות שלושה חוקים שנועדו למנוע הרחבה של תחנות כוח גרעיניות מתחום המדינה עד שתתבררנה שאלות סיי-לוק הפסולת הגרעינית והטכנולוגיה לעיבוד חוזר שלה ועד שיעשה מחקר בנושא מיקום תת-קרקעי של כורי גרעיניים. על חקיקה כזאת היתה גם הצבעה במסגרת הבחירות בנובמבר במדינת קולוראדו, אורגון וושינגטון.

מארק טוויין אמר שהפוליטיקאים נשענים על הסטאטיסטיקה כמו שהשיכור נשען על פנס רחוב, למיכה אך לא לתאורה. לכן אינני רוצה להביא כאן סטאטיסטיקות. ופירסומים מדעיים ופופולאריים על מחלות, סיכונים וכיוצא באלה, בשנים 1962—1963 עבדתי במחלקה לכימיה גרעינית בכור המחקר בנחל-שורק וגם פירסמתי מאמרים מדעיים בנושא הזה.

(קריאה: ונשארת בריא.)

ונשארת בריא. דווקא בגלל ההיכרות האינטימית שלי את הנושא הזה אני נמנע מלקבוע עמדה על סמך ציטוטים מפירסומים מדעיים אלה או אלה. כמי שקיבל חינוך מדעי אני מרשה לעצמי להיות סקפטי לגבי מחקרים מדעיים, אך הדבר מאפשר לי להיות סקפטי גם לגבי הבטחות ובטחונות שנותנים המדענים, המבטיחים שהכור הגרעיני הוא הדבר הב-

עונאי והשירות הקמעונאי גדל ככל שהמוצר נמכר בחנות יוקרתית יותר. קבלת הצעת החוק תביא לכך ששיעור המס האפקטיבי יהיה יותר נמוך בחנויות יוקרה ויותר גבוה בחנויות עממיות. אימוץ הצעת החוק שלכם ייצור מס דיפרנציאלי, שכן בגלל ההבדלים במרכיב הרווח והשירותים בחנויות שונות ובשכונות ובאזורים שונים יוטל מס שונה על אותו מוצר. אינני שום ספק בכך. בשום ארץ מאלו שבהן הופעל מס ערך מוסף לא אימצו שיטה כזאת, כפי שהוצעה כאן על-ידי חברי-הכנסת פלומין. יתר על כן, בארצות רבות, ביניהן ארצות-הברית, מוטל המס רק בשלב הקמעונאי.

אימוץ הצעה זו יביא ליצירת עומס ביורוקראטי כבד על מינהל המסים, שכן השלטונות יצטרכו לערוך תחשיבים על מתח הרווחים לכל ענף או סוג עיסוק לפי אזורים שונים, לפי רחובות שונים, משום שמתח הרווחים שונה לפי סוג החנות ומיקומה. יהיה צורך לשנות את התחשיב לעתים תכופות בגלל השינויים במחירים ובמתח הרווחים. ריכוז גביית המס אצל הסיטונאים יגביר את כדאיות העלמת המס, וזאת נוסף לצימצום יכולת הפיקוח של כל שלב על השלבים הקודמים לו הנובע מחשבוניות המס לשם קבלת הוויכוח.

הצעת החוק המוצעת על ידי חברי-הכנסת פלומין יוצרת הבחנה בין סיטונאי וקמעונאי. במציאות, הבחנה כזאת קשה להגדרה, כי גם סיטונאי וגם מפעל תעשייתי יכולים למכור ישירות לצרכנים, יתן על כן,

הי"ר פ. שינמן:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום בנושא: הפיקוח הממלכתי והפארלאמנטארי על ההכנות להקמת כורי כוח גרעיניים באתר ניצנים — הצעתו של חברי-הכנסת מואב. רשות הדיבור לחברי-הכנסת מואב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הקמת כורי כוח גרעיניים היא נושא השנוי במחלוקת כמעט בכל מדינה בעולם, ובמיוחד במדינות שבהן מספר האתרים האלטרנאטיביים להקמת הכורים הוא מצומצם ביותר, כפי שהמצב הוא בישראל. במדינות רבות במערב נערך ויכוח ציבורי נוקב על הסכנות של הקמת כורים גרעיניים בקירבת אוכלוסיה צפופה. והייתי יכול לצטט פה רשימה ארוכה של דברים שנאמרו ונכתבו בנושא זה: על עלייה במקרי סרטן הדם בקירבת כורים, על סיכונים, על תקלות בכורים, על חוסר יעילות של כורים, על העובדה שבאנגליה אסרו הקמת כורים מהסוג שהוקם בישראל. והוועדה לאנרגיה אטומית בישראל, שהחליטה לאמץ את התקנים האמריקניים להקמת כורים, מן הראוי שתתן דעתה לקטע מתוך הדו"ח העדכני ביותר שהונח על שולחן הקונגרס על-ידי הנשיא פורד בספטמבר 1976. אקרא מתוכו רק כמה משפטים: "עד לאוגוסט 1975 28 מדינות, לפחות, בארצות-הברית התחילו ביזמת חקיקה נגד הכוח הגרעיני."

מית. וגם לצורך הבדיקות שעושות הרשויות האלה, גם רשות הרישוי וגם היום, חברת החשמל, לוקחות לעצמן חברות יועצים — למעשה, מחוסר כוח-אדם. היום בחר את "אג'נט אנד לנקי", ורשות הרישוי את "אפולוניה", שתיהן חברות ייעוץ אמריקניות.

אני רוצה לצטט משפט אחד מהרצאה שניתנה בכנס האנרגיה במעלות ב-1975. אמר שם אדם שמי בצע חלק מהעבודות בשביל חברות הייעוץ האמרי-קניות. העבודות כולן, בסופו של דבר, באות אל מספר עובדים קטן בארץ המבצע את העבודה, והחברות רק מתרגמות אותה לאנגלית טובה ומעבירות אותה לרשויות השונות. כך שאותה אינפורמציה מגיעה לכל היועצים למיניהם, ואין למעשה בדיקה עצמאית של רשות עצמאית בנושא של כורים גרעיניים.

בנושא חברת החשמל היה לציבור בישראל נסיון מר מאוד ויש חשדנות מרובה, במיוחד לאור הנסיון בהקמת תחנת הכוח רדינג ד', שנבנתה בניגוד לכל שיקול סביבתי למרות התנגדות הציבור. תחנת הכוח "שרונים", שהפעלתה אושרה בדלק נוזלי, הפכה בכורח המציאות לתחנה המופעלת בפחם, וזאת מבלי שהשי-קולים הסביבתיים יובאו בחשבון.

בכל מקרה, רבותי חברי הכנסת, פעלה כאן שיטת ה"סאלאמי": קודם משיגים אישור מוקדם להוצאת כספים על אתר מסויים, ואחר-כך כל שינוי בתחלטה הוא בלתי-אפשרי בגלל השיקולים הכלכליים.

חשוב להתריע לפני הכנסת ובאזני הציבור כי האתר להקמת תחנת הכוח בניצנים טרם אושר וכי התהליכים לבחירת האתר מבין אתרים אלטרנאטיביים אחרים לא נעשו בצורה מסודרת וברורה, לא היו פרושים בפני הציבור ולא ניתנה לציבור כל אפשרות להתערב בשי-קולים. כך, למשל, הוצאו כבר קרוב ל-100 מיליון לירות על סקר של אתרים באזור החוף, פלמחים, ני-צינים (זיקים), אך לא שמעתי על שום סקר רציני אחד שיבחר את האפשרות של שני אתרים נוספים בפנים הארץ, בנחל-הבשור ובחלוצה.

שי-המסחר-והתעשייה ח. בר-לב :

אבל צריך מים לקירור. תמצא מים בחלוצה — נקים את זה בחלוצה.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

אתייחס גם לדברים האלה. שמעתי את פרופסור נלקן מחברת החשמל. הוא אמר שבהשקעה של 20% מהאנרגיה שתופק התחנה אפשר להביא מים לאתרים הללו שנבחרו במיוחד מפני שהם אינם גבוהים, מתחת ל-100 מטר מעל פני הים. כך שהדבר אפשרי, זו שאלה של מחיר.

שי-המסחר-והתעשייה ח. בר-לב :

מחיר וזמן. במקרה זה הזמן קובע יותר.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

אינני רוצה להציע כאן שתוקם תחנת כוח בת-לוצה. אני מציע שהדבר הזה ייבדק.

שי-המסחר-והתעשייה ח. בר-לב :

חברי-הכנסת מואב, זה נבדק מכל הכיוונים, בכל האפשרויות. אם איננו רוצים להישאר בעוד עשר שנים בלי חשמל, יש להקים את הכורים ולקרר אותם על חוף הים. לא יעזור כלום.

טוח ביותר בעולם ואין כל סיכוי של תקלה או נזק לאוכלוסייה שבקיברתו.

הציבור בארץ התעורר לעניין זה רק לאחרונה. הציבור הנאור בעולם כולו — שהיה עד לוויכוח הגר-קב בין המדענים עצמם בדבר הבטיחות, הסיכונים וה-יעילות של הכורים — הציבור הזה נבוכ. הוויכוח הזה בין המדענים גם מגביר עוד יותר את הפחד מפני הקמת הכורים הגרעיניים.

קיבלתי היום מברק מהמועצה הציבורית למניעת הקמת כור אטומי בניצנים. אני רוצה לצטט מתוכו רק שני משפטים: "אנו מתנגדים להקמת תחנת כוח גרעינית באזור ניצנים ודורשים שמשאבים יינתנו לבדיקת אתרים אלטרנאטיביים, כמו חולות חלוצה ופת-ירדות אחרים. אנו יודעים את עמדתך ומצדדים בכל יוזמה ציבורית ופארלאמנטרית שתמנע שואה באזור מאוכלס בצפיפות." במועצה הציבורית הזאת מאור-גנים קרוב ל-3,000 איש ואשה מתושבי אשקלון ואש-דוד.

גופי הרישוי והפיקוח מוקמים בכל המדינות בעו-לם, כנראה גם במדינת ישראל, כדי לקדם בפועל את ביצוע ההוראות והחוקים הגרעיניים לטובת שלו-מו, בטחוננו ורווחתנו של הציבור. לכן, מטבע הדברים הוא שברוב מדינות העולם עניין אישור האתר וה-פיקוח על הקמת כור נתונים לביקורת הציבור. בחלק מהמדינות כל נוהלי הרישוי, הקריטריונים והסטאנדאר-טים שלו פתוחים לידעת הציבור. כל האינפורמציה על הכור הגרעיני, נתוניו ומערכתיו מוגשת לביקורת של גוף הרישוי ופתוחה לפני הציבור לעיונו. כל המחקרים והתמונות שעושה גוף הרישוי פתוחים לצי-בור. כל ההנמקות וההחלטות שניתנות בענייני רישוי של התחנה הגרעינית פתוחות לציבור. בארצות-הברית יש אפילו מעורבות יותר אקטיבית, והציבור יכול למנוע תהליכים של רישוי.

בישראל יש לציבור באופן תאורטי רק אפשרות אחת, באופן עקיף, להשתתף בקביעת האתר לתחנה הגרעינית — באמצעות המועצה הארצית לתיכנון ולב-נייה. המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה מאשרת את תכניות-המיאור הארציות לתחנות כוח, ונציגים של גופים ציבוריים, עיריות וכדומה, המיוצגים במועצה יכולים להגיש את התנגדותם. אבל אין לנציגי גר-פים ציבוריים או לציבור או למי שמרגיש שהוא עשוי להיפגע מהכור אפשרות להגיש התנגדות. התכ-נית הזאת אינה מופקדת והציבור אינו יכול להביא דעתו עליה.

הבעיה העיקרית העומדת לפני הציבור, כשאנחנו עומדים לפני הקמת כורים גרעיניים, היא העדר מידע, העדר יכולת מעשית לבדוק את הדברים באופן עז-מאי; והמידע כולו מוגש לציבור על-ידי היוזמים, על-ידי המעוניינים: חברת החשמל.

אנחנו גם עדים להצגה כאילו יש הפרדת רשויות בתחום הרישוי. כל הגופים בארץ שעוסקים בעניין הגר-עני הם ממשלתיים. כל הגופים הללו עובדים בשביל רשות אחת שהיא גם סמכות העירעור, בשביל ראש הממשלה. כך שכל הבאקאנאליה הזאת של הפרדת רשויות בין היום, חברת החשמל והממשלה, כממלאת-מקום של הנציב העליון, אינה כנונה. רשות הרישוי היא יחידה ממשלתית, וכך גם הוועדה לאנרגיה אטו-

מאגף הרישוי של הוועדה לאנרגיה אטומית הישראלית, באוגוסט 1975. בעמוד 62 בפרק ד' — "סיכון מל-תמתי" — נאמר: "במקרה של פגיעה מלחמתית בכור קיימת סכנה ניכרת להתרחשות תקלה אשר מבחינת ממדיה אופיינית לקבוצה התשיעית של התקלות. מאחר שהסיכוי להתפתחות מלחמה באזורנו הוא מסדר גודל של אחד לעשר שנים, ויותר גבוה מאחד למאה שנים, והסיכוי להתקפה על הכור הוא גבוה מ-1 למיליון — הרי שאנו מגיעים לכך שהסיכוי לקיום תקלה מסוג קבוצה 9 גבוה בישראל מזה המקובל להגדיר בתקלה מקבוצה 9 בארצות אחרות." באנגליה מדברים על סיכוי של 1 לאלף שנות פעולת כור, ובארצות-הברית על סיכוי של 1 למיליון.

והוא קובע: "יש לספל בגורם זה כב'חידוש' אופ-ייני ומיוחד לכורים ישראלים ולהשתמש בשיטה הכ-ללית של הערכת נזקים וסיכונים כדי לקבוע את הת-אמתו של אתר הכולל סיכון זה להקמת כור גרעיני." ועוד נאמר: "יש לציין שהאזור הריק מתושבים האופייני לכורים הישראליים מהווה מקדמה רצויה להקטנת הנזק או הסיכון מתקרית מלחמתית. יש לדי-אוג לשמירה על אזור סגור גדול זה כחלק מה'מיגוון' לכורי כוח 'ישראליים'."

חיים קורפו (הליכוד):
זה מצב טוב.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):
זה מצב טוב, והלוואי שזה היה אמנם כך. אבל, למעשה, אם יוקם הכור בניצנים, פירוש הדבר של-שה קילומטר מגבול אשקלון נחמישה קילומטר מגבול אשדוד. אם נשתמש בקריטריונים האמריקניים, שלא כוללים את הסיכון המיוחד הקיים באזור שלנו ואת הסיכון המלחמתי — — —

חיים קורפו (הליכוד):
אם נשתמש בקריטריונים אמריקניים נצטרך להקים את הכור בקהיר.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):
אני חושב שאפשר להקים את הכור על-פי קרי-טריונים אלה גם אם נביא בחשבון אזור שצריך לש-מור על פניו מתושבים בגלל בעיות בטחוניות. אפשר להקימו בחלוצה או בנחל-בשור, בהשקעה נוספת של אנרגיה. אני חושב שלמחות צריך לבדוק את הדברים אינני רוצה לומר זאת בצורה פסקנית, אבל יש צורך לבדוק. יש צורך לבדוק את הקונצפציות השונות של מיגון הכור: מיקומו על הקרקע, קבור למחצה או תת-קרקעי; המרחק שלו משפת הים והפאקטור של מרחב ההגנה הדרוש מסביב לכור לצורך מיגונו מב-חינה בטחונית.

במצב הדברים הנוכחי אני מציע לכנסת ולציבור לפעול בכמה מישורים: (א) ליום חקיקה שתאפשר הפקדת התכנית לאישור האתר לכור גרעיני לעיון הצי-בור ולהגשת התנגדויות, למרות העובדה שמדובר בתכ-נית מיתאר ארצית. לפני כעשרה ימים פניתי בעניין זה אל ראש הממשלה וציניתי שאני מקווה כי בטרם יובא עניין אישור האתר להקמת הכור לפני המועצה לתיכנון ולבנייה, יימצא פתרון חוקי שיאפשר לציבור לעיין בתכניות ולהגיש השגותיו והתנגדותיו. אני

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

ייתכן מאוד שהקביעה הפסקנית שלך תהיה החלטה של המועצה שתאשר את החלטות המועצה לתיכנון ולבנייה.

אבל הדברים האלה לא נבדקו. האתרים של חלוצה ושל נחל-בשור לא נבדקו. לא הושקעה בהם אף פרו-טה אחת. הם הועלו בשנות ה-60 כהצעה, אבל לא נבדקו. נבדקו רק האתרים באזור החוף. כמובן שאת-רים לאורך החוף — זה נוח יותר, זול יותר, הקיר-בה למי הים מאפשרת קירור. אבל, אדוני השר, האם נבדקה הנוחיות הזאת לעומת הסיכונים הכרוכים בה-קמת התחנה לאורך חוף הים, הן מסיבות בטיחותיות והן מסיבות בטחוניות?

רבותי, ליד הכור שמציעים להקים בניצנים יש אוכלוסיה גדולה. אי-אפשר להשוות מדינה כמו אר-צות-הברית, גרמניה או מדינות אחרות שבהן האוכ-לוסיה די יציבה, לאזורים כמו אשקלון או אשדוד שאנו רוצים להמשיך ולפתח אותם. אנו רוצים שאש-דוד תהיה עיר בת 350 אלף נפש. ולהקים במרחק של חמישה קילומטר מגבולה יותר מכור גרעיני אחד בהיקף כה גדול — אני חושב שהדבר מחייב, לפחות, בדיקה, רצינית. לא אמרתי שאין להקים את הכורים. אמרתי שיש לבדוק באופן רציני את האלטרנא-טיבות האחרות. נדמה לי שהדבר לא נעשה. האם נערכו כל הסקרים והבדיקות על האתרים האלטרנאטיביים בפנים הארץ? ואם לא, אדוני השר, איך תוכל המו-עצה הארצית לאשר את האתר, כאשר תעמוד לפניה רק הצעה אחת: לאשר את האתר, גם אם יהיו לו מגבלות, או לאשר אותו ו"לשפוך את התינוק יחד עם מה האמבטיה"?

הוועדה לאנרגיה אטומית אינה מיוצגת בוועדה לתיכנון ולבנייה, כך שכל האספקטים הבטחוניים וה-בטיחותיים לא יעמדו באופן ישיר לפני המועצה לתיכ-נון ולבנייה כאשר היא תצטרך לדון בשאלה של אי-שור האתר. לא יהיו בדיה הכללים, לא התקציבים ולא המומחים שיוכלו לקבוע באופן עצמאי אם אמנם זה האתר האידיאלי ואם נבדקו האלטרנאטיבות הא-חרות. צריך ליכור שכל הקריטריונים להקמת כורים הם יחסיים ולא אבסולוטיים.

לפני המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה תעמוד השאלה היכן הוא האתר הכי פחות גרוע. במצב הד-ברים היום, היא לא תוכל אפילו להכריע איפה הוא, מכיוון שלא יובאו לפניה תוצאות מחקרים על אתרים אלטרנאטיביים, כי מחקרים כאלה לא נעשו, ולפי מיטב ידיעתי איש אינו מתכנן לעשותם.

השיקול העיקרי הקובע התאמה הוא אי-התאמה של אתר להקמת כור גרעיני נובע, למעשה, מהבדיקה של שיעור הנזק הפוטנציאלי מתקלות בכורים. תקלות אלה מתחלקות לשלוש קטגוריות: שיחרור של חומר רדיו-אקטיבי, תקלות בתיכנון ותקלות החור-גות מההתיכנון — תקלות שאנו קוראים להן "תקלות בדרגה 9", כלומר, תקלות שאי-אפשר לחזות אותן, כמו רעידות אדמה בדרגה גבוהה או שזאות אחרות. המצב המיוחד של ישראל מבחינת הסבירות הגבוהה למלחמה מגדיל מאוד גם את ההסתברות לאירוע מדר-גה 9. אני רוצה להסתמך בדברים אלה על אנשים שעסקו בנושא ולצטט ממחקר שפירסם דן אילנברג,

בועז מאב (תנועה לזכויות האזרח):
מדוע לא ?

שרי-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

בלשון ילדים: תיכף אני יסביר לך מדוע לא. נניח שנבדקו בדיקות סייסמיות, מטאורולוגיות וגיאולוגיות בלב המדבר ונקבע שהאתר מתאים. אז מה ? האם זה אומר שתוך עשר שנים אנחנו יכולים להקים שם תחנת כוח גרעינית ? — לא. כך שהנתון הרלבנטי הוא הזמן שבו אתה צריך לספק חשמל באמצעות כוח גרעיני; ואם בתחום הזמן הזה אינך יכול לעשות זאת אלא לאורך חוף הים, אין לך מנוס אלא לקבוע את האתר הראשון על חוף הים.

כולם יודעים שאנחנו מטפלים בפרויקט הידרו-אלקטרי שמטרתו להביא מים מן הים התיכון אל ים-המלח. לאורך תעלה זאת אנחנו רוצים ליצור במשך השנים אתרים לתחנת כוח גרעינית לעתיד. אולם קב"ע תוואי כזה והכשרתו אחר-כך ובניית תחנת כוח גרעינית — כל זה אינו יכול להתבצע בתחום 10—11 שנים שבהן אנחנו יכולים לפתור את ענייני החשמל בלי כוח גרעיני, ולכן אין שום מנוס אלא לקבוע את האתר הראשון לאורך חוף הים, בתוואי כזה שהמים המלוחים לא יזהמו את מאגרי המים המתוקים בנגב. זה לא קו שאתה מסמך בעפרון על המפה ואו"מ: בואו נחפור פה תעלה.

אם כן, בדיקות אלו נעשו, ומאחר שאני בטוח שאלפי התושבים שאתה הולך להביא בהמוניהם לוע"ד דות למיניהן אינם רוצים להישאר בעוד עשר שנים בלי חשמל, עליהם להבין שאין מנוס אלא לפתור זאת עליידי כורי כוח גרעיניים.

ואשר לשאלת הבטיחות: העולם מנוסה, ומב"חית הבטחון הנושא הזה פתור. בעולם יש עשרות כורי כוח גרעיניים הפועלים בלב ישובים, עליידי סופרמארקטים. אותם ישובים התנגדו בזמנם, אבל הבינו שאם לא יספקו חשמל בדרך זו לא יהיה חשמל, והבינו שמבחינת הבטיחות יש לדבר פתרונות.

מבחינת הבטחון יש לישראל בעיה מיוחדת, אבל גם לה יש פתרון עליידי בנייה מיוחדת ועל ידי העובדה שברגע שאתה מפסיק הפעלתו של כור כוח גרעיני הוא איננו מהווה סיכון בטחוני. את זה אתה יכול לעשות רק אם חלק מאספקת החשמל שלך באה מהמקור הזה.

כך שהאלטרנאטיבות נבדקו, ואם אנחנו לא רוצים שבעוד עשר שנים נעמדו במקום הזה וישובו פה חברי הכנסת ושר יצטרך לספר מדוע אין חשמל, אנחנו צריכים להבין שחייבים לאתר מקום לאורך חוף הים. האיתור הזה, אדוני היושבי-ראש, הוא לא שרירותי, הוא איננו יכול להתבצע על ידי איוון קנוניה או איוון "קליקה" או איוון חבורה. יש חוקים — יש חוק התיכ-נון והבנייה, יש חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים — ובתקנות שלנו נקבעו גופים שבלעדיהם איש אינו יכול לאשר אתר. ואם מדובר באתרים לתחנת כוח גרעינית, הרשות המוסמכת לכך זו הוועדה לאנרגיה. טו"מית. לציבור הרחב יש כתובת, יש לו למי לפנות ולפני מי להביע דעתו.

בועז מאב (תנועה לזכויות האזרח):
איוון כתובת ?

מקווה שהממשלה תנקוט צעד כזה. אם לא, אני סבור שהכנסת צריכה לקבל על עצמה יזמה לחקיקה בעניין זה: להכניס תיקון בחוק התיכנון והבנייה.

חיים קורפו (הליכוד):

האם זה לא תלוי בחוק רשות האנרגיה ? ודאי שכן.

בועז מאב (תנועה לזכויות האזרח):

אינני יודע אם אמנם הדבר כך. היו השגות רבות לגבי ההרכב הציבורי של הרשות לאנרגיה, ואינני רוצה לגלוש לנושא אחר שלא קשור לתחום הזה. אני סבור שיש ליוזם חקיקה שבה תיקבע אחריות מוחלטת ובלעדית של חברת החשמל לנוק שייגרם בגלל הכור הגרעיני, ללא צורך להוכיח רשלנות או אשמה של חברת החשמל, כפי שיש צורך לעשות בחוקי הנוזיקין הקונבנציונאליים. (ג) יש צורך לקבוע בחוק חובת המפעיל את תחנת הכוח לקבל כיסוי על הביטוח וכן בטחונות מתאימים והגדרת הגבול שבו אחראית המדינה לפיצויים מעבר לגודל הביטוח. (ד) יש לקבוע אחריות פארלאמנטארית בצורה של ועדה מוועדת הכנסת או ועדת אד-הוק שתהיה אחראית על הנזק שאגרעיני. הצעת ככר בהודמנויות קודמות להקים ועדת כנסת למדע, לפיתוח טכנולוגי ולאנרגיה, ולידעתי זו תהיה הוועדה המתאימה ביותר. (ה) לקבוע אחריות מיניסטריאלית על ביצוע כל החוקים הנוגעים לרישוי ולפיקוח על הקמת הכור ותקנות להקמתו והפעלתו.

אני רק רוצה לציין שמל"ן, כגוף ציבורי העוסק באיכות הסביבה, פנתה באוגוסט 1974 לראש הממשלה, כמי שחתם על תקנות פיקוח על מצרכים ושרי-רותים, כור גרעיני, כמי שאחראי על הנושא וכמי שהוא גוף עירעור, וביקשה להגיש השגותיה על נושא הכורים הגרעיניים ולקבל אינפורמציה. עד היום הזה לא נקבעה פגישה עם ראש הממשלה, אף כי נשלחו מספר רב של תזכורות, והיו דחיות אין ספור.

עד היום אין אחריות מיניסטריאלית, וצריך לקבוע במפורש מי אחראי ולפני מי יכול הציבור לבוא בטענות.

סעיף אחרון: בהעדר חקיקה מתאימה, המאפשרת השתתפות הציבור בתהליך אישור ההחלטות, אני מודיע כאן שבינתיים אפעל לכך שיוגשו אלפי התנגדויות של אזרחים מאשקלון ומאשדוד באשר להקצאת האתר בניצנים לתחנת כוח. התנגדויות האלה יוגשו במסגרת אחרת, שהיא המסגרת של אישור תכנית-המימון של מחוז הדרום והיא תופקד בימים הקרובים. ננצל כל אפשרות במסגרת החוק הקיים ונפעל לחקיקת חוק כדי לאפשר מעורבות הציבור, כדי שתידבקנה כל האלטרנאטיבות האפשריות וימצא האתר המתאים לכורים הגרעיניים.

הד"ר ס. שינמן:

רשות הדיבור לשר המסחר והתעשייה, לתשובה.

שרי-המסחר והתעשייה ח. בר-לב:

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, חברי-הכנסת מואב ספק קובע ספק שואל אם נבדקו אתרים במרכז הארץ. אני קובע שאתרים נבדקו, גם אם לא נערכו בדיקות סייסמיות, מטאורולוגיות וכדומה באותם אתרים. זה לא רלבנטי.

— הצעה לסדר-היום (בר"ל, מואב, שינמן); חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 17) (שינמן, ארבלי-אלמוזלינו) —

ביותר, אבל האתר לא יאושר ובודאי שלא תקום התחנה מבלי שהגורמים המוסמכים יתנו את אישורם. ובתוזה האספקה של ספק אמריקני לתברת תחשכל הוכנס סעיף המתנה את ביצוע חוזה האספקה באישור האתר על-ידי הרשויות המוסמכות.

אדוני היושב-ראש, חרף העובדה שאני חושב שהנושא הזה מתנהל בצורה התקינה ביותר — מאחר שהוא עלה בכנסת, אני מציע שהוא יועבר לדיון בוועדה.

היו"ר פ. שינמן:

לאיוו ועדה, ועדת הכלכלה?

ש"המספח-ההתעשייה ח. בר"ל:
ועדת שתקבע ועדת הכנסת.

היו"ר פ. שינמן:

האם המציע מסכים להעביר את הצעתו לוועדה?

כונו מואב (תנועה לזכויות האזרח):
בהחלט.

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא לוועדה שתקבע על-ידי ועדת הכנסת. אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה
שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

ה. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977 *

(קריאה ראשונה)

הוועדה הכינה את הצעת החוק לקריאה ראשונה בנוסח המונח על שולחן הכנסת. הצעת החוק באה לתקן הוראות החוק העיקרי המגבילות תשלום גימלאות כפל לאלמנות. לפי סעיף 32 לחוק שירות המדינה (גימלאות) מתקבל כי אלמנה המקבלת קיצבת שאירים, אשר הגיעה לגיל פרישה, עשויה לרדת באופן תלול ולהגיע עד למאקסימום של 70% מהמשכורת הקובעת, לעומת הכנסה מאקסימאלית עד 140% אשר היתה לה בטרם פרישתה לקיצבה. דהיינו, 100% המשכורת שהיתה לה ועוד 40% קיצבת שאירים.

הצעת החוק, שהגני מתכבדת להגיש היום לכנסת על סעיפה, באה לתקן תיקון חלקי את ההגבלה המוטלת כיום על אלמנה בכך שהיא מרימה את תקרת ההקצבה של אלמנה זו למאקסימום של 70% מהמשכורת הקובעת עד למאקסימום של 90% מהמשכורת הקובעת.

בסעיף 1 — סעיף 32 לחוק שירות המדינה (גימלאות) [נוסח משולב], תשל"ז—1970, אחרי סעיף קטן (ז) יבוא: "(ח) על אף האמור בסעיף זה, אלמנה

ש"המספח-ההתעשייה ח. בר"ל:

מיד אגיד לך: יש ועדה הכוללת אנשי מקצוע מכל המשרדים והרשויות הנוגעים בדבר. הוועדה הזאת פירסמה ברבים הזמנה לציבור להביא לפניו דעות והצעות, ולהזמנה זו נענו כמה גורמים חשובים ובהם חברי-הכנסת בועז מואב, מלר"ז ונציגי התושבים באזורי אשדוד ואשקלון. כן עיבדה ועדה זו. תהליך להקצאת האתר ולהוצאת היתר בנייה של תחנת כוח גרעינית מנקודת-ראות סביבתית.

כונו מואב (תנועה לזכויות האזרח):

זה לא כולל את העניין הבטיחותי שהוא העניין המכריע.

ש"המספח-ההתעשייה ח. בר"ל:

אדוני חברי-הכנסת, אתה ואני וכולנו יודעים שחובשי אשקלון ואשדוד אינם יכולים לתרום לעניין הבטיחותי, ואני מרשה לעצמי לומר שגם מלר"ז היא לא הגורם המקצועי העליון בישראל לענייני בטיחות של כורי כוח גרעיניים. יש ועדה לאנרגיה אטומית וזו אחראית. כל הקהילה המדעית הישראלית עומדת לרשותה. כך שלפי דעתי העניין מתנהל בצורה סבירה בהחלט. אני יכול להבטיח שלא תקום תחנת כוח גרעינית ולא יאושר האתר מבלי שכל הרשויות המופקדות על הנושאים הללו יתנו דעתן או יתנו עזרתן. אם כרגע נערכות במקום חפירות או מוקם שם מגדל לצרכי בטיחות מטיאורולוגית — אלה הם שלבי הבדיקה של האתר, כי צריך לבדוק זאת סייסמית, גיאולוגית, מטיאורולוגית. את הבדיקות הללו אנו עושים באתר הזה כי הוא נראה למומחים כאתר המתאים

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום: הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977 — קריאה ראשונה. את הצעת החוק תביא יושבת-ראש ועדת העבודה, חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני באמת מודה לחברי הכנסת מהליכוד דווקא שנשארו, לפחות הם, לשמוע דברי. חמיד נופל בחלקי להיות האחרונה בדיונים בהצעות לסדר-היום והצעות חוק בימי רביעי, ותמיד עולה בגורלי להביא את הדברים לפני כנסת כמעט ריקה. על כך באמת נתונה תודתי. כתמורה לכך אקצר בדברי.

אדוני היושב-ראש, הגני מתכבדת להביא לכנסת, לקריאה ראשונה, חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977. הצעת חוק זאת יסודה בהצעת חוק פרטית שהגשתי לכנסת ואשר נדונה ביום ב' בכסלו תשל"ז (24 בנובמבר 1976) בקריאה מוקדמת והועברה באותו יום לוועדת העבודה.

חוברת י"ג, ישיבה שע"ג, כ"ט טבת תשל"ז (19 ינואר 1977)

— חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 17) (ארבלייאלמוזלינו, שינמן) —

שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 17), תשל"ז—
1977, לוועדת העבודה. ניגש להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק שירות המדינה
(גימלאות) (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977,
לוועדת העבודה נתקבלה.

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, סימנו את סדר-היום של ישיבה

זו.

הישיבה הבאה תתקיים, אם-ירצה-השם, ביום שני
הבא בשעה 16:00 אחרי-הצהריים. היו ברוכים.

הזכאית לגימלאות כפל, כאשר האחת היא קיצבת
שאייר עקב פטירת בעלה והשנייה היא קיצבת פרי-
שה מכוח שירותה — ייקרא לגביה סעיף קטן (ב)
כאילו במקום 70%, פעמיים, יבוא 90%."

חברי הכנסת, הוועדה הציעה כי תחילתו של חוק
זה תהיה ביום א' בניסן תשל"ו (1 באפריל 1976).

כמו כן, בסעיף 3 מוצעת הוראת מעבר הקובעת
כי חוק זה יחול, גם לגבי הזמן שלאחר תחילתו,
על אלמנה של מי שנפטר לפני כן ועל שאיריו.

הנני מבקשת לאשר הצעת החוק בקריאה רא-
שונה ולהעבירה לוועדת העבודה לשם הכנתה לקריאה
שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, ההצעה היא להעביר את הצעת חוק

הישיבה ננעלה בשעה 15:26.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות שע"א-שע"ג

- א. מניעת צעדים נוספים המכוונים להקמת מונופול מוחלט בתחבורה הציבורית על-ידי מיווג "אגד" ו"דן" — דיון.
- ב. זילזול חברת "אגד" בירושלים כלפי אזרחים המשתמשים בתחבורה הציבורית — דיון.
- ג. הצעה לתיקון סעיף 85 לתקנון הכנסת.
- ד. הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט להסיר מסדר-היום של הכנסת הצעות חוק התפורות הכנסת הש' מינית, תשל"ז—1977, הצעות חברי-הכנסת מ. פעיל, ע. נוף, ת. טובי וא. לבנבראון.
- ה. חוק לתיקון דיני העונשין (הפסקת הריון), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. אחריותה ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות — דיון.
- ז. בעיית הירידה מהארץ — דיון.
- ח. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 9), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- ט. חוק האפוטרופוס הכללי, תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- י. חוק רואי חשבון (תיקון מס' 3), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק קרן המדע הדו-לאומית, תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יב. שאילתות ותשובות.
- יג. הצעות לסדר-היום.
- יד. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- טו. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- טז. היקפן של השקעות במפעלים פטרוכימיים — דיון.
- יז. חוק שירות הציבור (מתנות), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 6), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 7), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק הבחירות לכנסת התשיעית (הצבעה במכשיר הצבעה), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.
- כב. חוק המקדמה (מס' 2), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק מס מכירת צמודים, תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות (תיקון מס' 5), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.
- כו. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפול) (תיקון מס' 3), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק לתיקון פקודת השותפויות, תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- כט. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 11), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- ל. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 12), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- לא. דו"ח ועדת חורב — דיון.
- לב. השיבושים החמורים בשירותים הציבוריים — דיון.
- לג. שידורים בטלוויזיה הפוגעים במוראל הציבור — דיון.
- לד. הדרכים לביצוע המלצות ועדת ראש הממשלה לנוער במצוקה — דיון.
- לה. פיטורי עובדים דרוזים בגמל חיפה — דיון.
- לו. התנהלויות בשומרון — דיון.
- לז. חילול שבת הפוגע ברגשות הציבור הדתי בבני-ברק — דיון.
- לח. התפרעות נגד ציבור דתי בבני-ברק על רקע השבת והתנהגות המשטרה — דיון.
- לט. הקמת שתי תחנות כוח גרעיניות להפקת חשמל — דיון.
- מ. איכות הסביבה בישראל וההגנה עליה — דיון.
- מא. מעמד האשה בישראל — דיון.
- מב. היערכות החינוך בשנות המצוקה — דיון.
- מג. יצירת בהלה משקית כתוצאה מהדלפות על פיתוח גדול הצפוי בקרוב, עליית המדד ב-4.5% בחודש נובמבר וההתייקרות הגדולה העומדת בשער — דיון.
- מד. המצב במוסדות לילדים בארץ — דיון.
- מה. דרישה להסגרתו של המחבל אבו-דאוד לישראל — דיון.
- מו. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה) — הצעת חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.

גה. חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הג' נה ופ' תוח) (מס' 4), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).

גז. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים) (תיקון), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).

גז. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (הגב' לת התנועה של כלי-רכב), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).

גח. חוק מילווה מלחמה ומימון רכש (תיקון מס' 3), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).

נט. חוק המועצה לענף הלול (תיקון מס' 2), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).

ס. הצעות חוק של חברי כנסת.

סא. הודעת הממשלה על החלטתה לקבוע שרים למלא תפקיד שרים שכהונתם בממשלה נפסקת.

מז. חוק להארכת תקפו של תקנות-שעת-חירום (הס' דרים בעקבות שינוי שער המבצע), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

מח. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).

מט. חוק החוזים האחדים (תיקון מס' 2), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).

נ. חוק כפיית קיום פסקי דין, תשל"ד—1973 (קריאה ראשונה).

נא. הצעות סיעות הליכוד וחזית דתית תורתית שלא יחול דין רציפות על הצעת חוק האיגוד השיתופי, תשל"ב—1971.

נב. חוק ביטוח פקדונות, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).

נג. חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).

נד. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).

ב. הצעות לסדר-היום לישיבה שע"ג

787. ב. מואב (תנועה לזכויות האזרח) : הפיקוח הממלכתי והפארלאמנטארי על ההכנות להקמת כור-יח כוח גרעיניים באתר ניצנים.

783—786. הסכם סאדא-חסיין — הצעות חברי-הכנסת מ. בגין, י. בן-מאיר, מ. פעיל וע. נוף.

ג. תקנון הכנסת (תיקון)

ציע לכלול דיון במסקנות הוועדה בסדר-היום של הכנסת ; כמו כן רשאי כל חבר הכנסת, על-ידי הצעה לסדר-היום, להציע לכלול דיון כאמור בסדר-היום של הכנסת.

(א) יושב-ראש הכנסת יעביר את מסקנות הוועדה אל השר אשר העניין הנדון נמצא בתחום תפקידיו. לא ברור היה מי הוא השר שבתחום תפקידיו נמצא נושא המסקנות, יעביר יושב-ראש הכנסת את מסקנות הוועדה לידי ראש הממשלה. (ד) תוך שישה חודשים מיום קבלת המסקנות יודיע השר בכתב ליושב-ראש הכנסת על כל פעולה שפעל בעקבות המסקנות. הודעת השר תונח על שולחן הכנסת.

במקום סעיף 85 הקיים יבוא :

85(א) מסקנות הוועדה והטיפול בהן

(א) בעניין שאינו הצעת חוק ואשר נמסר על-ידי הכנסת לדיון אחת הוועדות תביא הוועדה את מסקנותיה לידיעת חברי הכנסת על-ידי הנחתן על שולחן הכנסת, וזולת אם החליטה הוועדה, מטעמים מיוחדים שתציין בהחלטתה, שלא לפרסם את מסקנותיה ; והוועדה רשאית שלא לפרסם את הטעמים להחלטתה. מסקנות של ועדה שיונחו על שולחן הכנסת יונחו בצירוף מסקנות המיעוט או חבר בודד של הוועדה, אם היו כאלו.

(ב) בכל מקרה שאין החלטה מראש של הכנסת לקיים דיון במסקנות הוועדה רשאית הממשלה לה-

ד. הצעת חוק הפיקוח על חקיקת משנה, תשל"ו—1976

(הצעת חברי-הכנסת י. בארי)

45 הימים האמורים. (ג) שינוי או ביטול, לפי סעיף 2(א) לעיל, ייכנסו לתוקף ביום ההחלה, אלא אם נקבע מועד אחר לתחילת תקפם.

3. ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת תקבע את סדרי הנחתן של התקנות ואת דרך שינויין או ביטולן.

1. תקנות בנות פועל תחוקתי (להלן — התקנות) יונחו, תוך 10 ימים מיום התקנתן, על שולחנה של ועדת כנסת שבתחום ענייניה נמצא החוק, שמכותו הותקנו התקנות.

2. (א) תוך 45 ימים מיום הנחתן של התקנות רשאית הוועדה לשנותן או לבטלן.

(ב) ימי הפגרה של הכנסת לא יבואו במניין של

ד ב ר י ה ס ב ר

החוק המוצע בא לחייב להניח תקנות בנות פועל תחיקתי על שולחן הכנסת, וזו תהיה מוסמכת לשנותן או לבטלן תוך 45 ימים. דרכי ההנחה, השינוי והביטול תיקבענה על-ידי ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

בשלהי 1965 הגיש חבר-הכנסת ר. ארזי נושא הגדרון הצעת חוק, שלא עברה את שלבי החקיקה הרגילים, כדי להיקרא חוק.

בעידן המודרני מהווה חקיקת-משנה חלק ניכר מן החקיקה הנורמטיבית. להוציא תקנות, שלגביהן מותר במפורש, כי תקפון באישור ועדה מוועדות הכנסת, אין לכנסת כוח לפקח על חקיקת-משנה. מצב זה אינו מניח את הדעת ואין להשלים עמו. די להזכיר תקנות חשובות כתקנות סדרי-דין וכתקנות התעבורה כדי לחייב מסקנה זו.

החוק המוצע בא לתקן המעוות על-ידי הנהגת הסדר דומה לזה הנהוג באנגליה מכוח חוק התעודת-הסטטוריות, 1946.

ה. הצעת חוק הגנת השכר, תשי"ח—1958 (תיקון), תשל"ו—1976

(הצעת חבר-הכנסת ע. נוף)

גימלה המשולמת לעובדים שפרשו לגימלאות.
סעיף 17(א) בחוק המקורי יסומן: 17(ב).

1. הוספת סעיף

אחרי סעיף 17 לחוק העיקרי יבוא:

17(א) "שכר מולן" כאמור בסעיף 17 — לרבות

ד ב ר י ה ס ב ר

שה של מתפרנסים, שמפאת מצבה הפיסי והשיעור הנמוך יחסית של אמצעי הקיום שלה הרי היא רגישה ביותר לפגיעות וכל דחייה כזו עשויה להפקירה למצב של מחסור ממש.

התיקון הנוכחי בחוק בא במטרה להחיל את החוק המקורי, המעניש הלנת שכר ומסייע למגיעה, גם על תשלומים המגיעים למי שיצא לגימלאות. בכך מתוקן עוול סוציאלי לשכבת עובדים מקופחת.

החוק להגנת השכר הוא מכשיר המרתיע מפני עייבוב בתשלום שכרו של עובד. מן החוק המקורי נשמט הנושא של שכר הפנסיונרים. כתוצאה מכך רבים המקרים בהם פנסיונר, החי על סכום הפנסיה, שהוא ממילא מצומצם, נאלץ להמתין מעבר למועד לקבלת התשלום, ובתקופת-הביניים הוא משולל כל אמצעי קיום.

זוהי פגיעה קשה ובלתי-צודקת דווקא בשכבה חל-

ו. הצעת חוק קרן מדע הדו-לאומית, תשל"ז—1977

1. הגדרות

בחוק זה —

"הקרן" — קרן המדע הדו-לאומית של ארצות-הברית וישראל, שהוקמה על-פי הסכם הקרן; "הסכם הקרן" — ההסכם שבין ממשלת ישראל לבין ממשלת ארצות-הברית של אמריקה, שנחתם ביום 27 בספטמבר 1972, לרבות חילופי מכתבים בין הממשלות האמורות מאותו יום.¹

2. תאגיד

הקרן היא תאגיד, כשר לכל זכות, חובה ופעולה משפטית.

3. ארגון הקרן והנהלתה

הקרן תאורגן ותנוהל לפי הסכם הקרן ובהתאם לכללי הנוהל והתקנות שהותקנו על-פיו.

4. פקדונות בבנק ישראל

בנק ישראל רשאי לקבל פקדונות מאת הקרן.

5. שינויים בהסכם הקרן

הממשלה רשאית, באישור ועדת הכספים של הכנסת, להציע שינויים בהסכם הקרן ולהסכים לשינויים כאמור.

6. ביצוע ותקנות

שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצוען של הוראות הסכם הקרן ולמילוי התחייבויותיה של המדינה על-פיהן, ובמיוחד בדבר מתן פטורים ממסים ומתשלומי חובה כאמור בסעיף 12 להסכם הקרן.

¹ כתבי אמנה 811, כרך 23, עמ' 155; 8811, כרך 23, עמ' 164א.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 2

י. לבנבראון מציע :

למחוק את הסעיף.

לסעיף 5

א. לבנבראון מציע :

אחרי המלים "ועדת הכספים של הכנסת" יבא
 "ובאישורה של הכנסת".

ז. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון), תשל"ו—1976

(הצעת חבר-הכנסת י. ארידור)

1. הוספת פרק ב'

אחרי סעיף 30 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משו-
 לב), תשכ"ח—1968 (להלן — החוק העיקרי), יבוא :

"פרק ב' : ביטוח פנסיה"

סימן א' : הוראות כלליות

פיצויי פטורין על-פי כל דין או הסכם עבו-
 דה או הסכם אחר או נוהג.

(2) מעביד שעובד מעובדיו או שעובדים
 מעובדיו פקעה זכותם כאמור בסעיף קטן (1),
 יעביר למוסד סכום שהיה משתלם בגינו או
 בגינם לו היוונו את זכותם לפיצויי פטורין
 ביום ג' בתמוז תשל"ו (1 ביולי 1976) לפי
 כללים, לרבות באשר למועדי תשלומים שק-
 בע השר באישור ועדת העבודה של הכנסת.
 (3) בכללים שייקבעו באשר לחישוב ההיוון
 יילקחו בחשבון, בין היתר, סוג העבודה ומס-
 פר שנות העבודה הצפוי עד הגעת המבוטח
 לגיל פרישה ובלבד שמועדי התשלומים כאמור
 לא יפחתו מ־5 שנים.

(4) מבוטח שמועברים לגביו למוסד סכומים
 בגין פיצויי פטורין כאמור בסעיף זה, תיחשב
 תקופת עבודתו שבגינה מועברים הסכומים
 הנ"ל כתקופה שבה המבוטח היה מבוטח על-פי
 הוראות חוק זה, הכל לפי כללים שקבע שר
 העבודה באישור ועדת העבודה של הכנסת.

30. הגבלת צבירת זכויות

מי שצריכות להשתלם לו גימלאות בגין היותו
 מבוטח ובגין היותו שאיר של מבוטח או מבוטחים
 אחרים, לא יעלה סכום הגימלאות שישתלם לו על
 ההכנסה הקובעת, כתגדרתה בסעיף 30ט, הגבוהה
 ביותר מבין ההכנסות הקובעות של המבוטחים
 שבגינם תשתלמנה לו הגימלאות.

סימן ב' : מבוטחים

(1) מי שפטור מביטוח פנסיה כאמור בסימן
 ו' לפרק זה ;

(2) מי שלא צבר תקופת אכשרה כנדרש בס-
 עיף 130 ;

30א. הגדרות

בפרק זה —

"אלמן", "אלמנה", "ילד" — כהגדרתם בסעיף
 5 לחוק ;

"תורה" — הורה של מבוטח והורה של אשת המ-
 בוטח או הורה של מבוטחת והורה של בעל המ-
 בוטחת ובלבד שההורה סמוך על שולחן המבוטח
 או המבוטחת, ושאלו הוא מסוגל לכלכל עצמו
 מעבודה, והוא מחוסר כל הכנסה אחרת כדי מחיי-
 תו ;

"הכנסה" — ההכנסה שבגינה צריכים להשתלם דמי
 ביטוח בכפוף למאקסימום הקבוע לתשלומים ;
 "מבטח" — כל מי שמקיים הסדר ביטוח גימלה
 למבוטחים, למעט המוסד.

30ב. היעזוב התקופה לתשלום גימלה

נוצרה זכות לגימלה, או לתוספת גימלה לפי פרק
 זה לאחר האחד בחודש, תשולם הגימלה או התו-
 ספת כאילו נוצרה הזכות באחד באותו חודש.

30ג. אי-ביטוח בתקופת עילת הגימלה

לעניין הזכויות לפי פרק זה רואים כמבוטח גם
 תושב ישראל שהשלים תקופת הכשרה כאמור בס-
 עיף 130, אף אם לאחר מכן לא היה מבוטח בעת
 שחלה העילה לקבלת הגימלה לו או לשאיריו.

30ד. פיצויי פטורין

(1) מי שהשלים תקופת אכשרה כאמור בס-
 עיף 130, תפקע זכותו וזכות שאיריו לקבלת

130. מיהו מבוטח

תושב ישראל שמלאו לו שמונה-עשרה שנה, והוא
 מבוטח לפי הוראות פרק ג', מבוטח גם לפי הו-
 ראות פרק זה, להוציא —

1. תושב ישראל בן שישים וחמש ומעלה בגבר או בן שישים ומעלה באשה; תושב מדינה אחרת, שנעשה תושב ישראל ואזרחתה לאחר מכן והיה בעת התאזרחותו בן חמישים וחמש ומעלה בגבר או בן חמישים ומעלה באשה, יקבע לגביו השר, באישור ועדת העבודה של הכנסת, תקנות להסדרת ביטוח פנסיה מיוחד.

(2) מי שהיה מובטל ונשתלמו בעבורו דמי ביטוח אבטלה טובא במניין תקופת אבטלתו לצורך חישוב תקופת האכשרה, הכל כפי שקבע השר בתקנות, באישור ועדת העבודה של הכנסת.

(3) מי שמלאו לו לפני תחילתו של חוק זה שישים ושתיים בגבר או חמישים ושבע באשה. 130. תקופת האכשרה. תקופת האכשרה, המוכה לגימלת פנסיה, היא אחת מאלה:

- (1) שלושים ושישה חודשים רצופים שבהם היה אדם מבוטח כחוק ושקדמו למועד המוכה את המבוטח או את שאיריו בגימלת פנסיה;
- (2) שישים חודשים שבהם היה אדם מבוטח כחוק, אף אם הם בלתי רצופים, ובלבד שחלו בעשר השנים שקדמו למועד המוכה את המבוטח או את שאיריו בגימלת פנסיה;
- (3) מאה ועשרים חודשים, שבהם היה אדם מבוטח כחוק, אף אם אין הם רצופים.

330. מבוטחים אחרים

(1) מי שביום תחילתו של חוק זה היה אחד מאלה —

סימן ג': ביטוח פנסיה למבוטח

הכנסת להגדיל את ההכנסה הקובעת של סוגי בני אדם אם היא נמוכה מההכנסה הקובעת שהיתה מחושבת לולא קרה באחד או יותר מהחודשים לפיהם חושבה ההכנסה הקובעת אחד מאלה —

(1) המבוטח היה חולה, במשך למעלה משלושה חודשים;

(2) עבודתו של המבוטח הפכה ממלאה לחלקית או הוקטנה חלקיותה;

(3) המבוטח היה עובד שכיר ושכרו הופחת, או היה עובד עצמאי והכנסתו פחתה מסיבות בלתי תלויות בו מעבר לשיעור שנקבע בתקנות, לתקופה שנקבעה בהן.

331. גימלת פנסיה למבוטח

(א) מבוטח שהגיע לגיל גימלת פנסיה ישלם לו המוסד גימלת חודשית בכפוף לאמור בסעיף קטן (ב).

(ב) הגימלה החודשית שתשלם למבוטח תהיה שווה לחלק השש-מאות של ההכנסה הקובעת כפול במספר החודשים בהם נשתלמו בעבור המבוטח דמי ביטוח פנסיה; אולם הגימלה החודשית שתשלם למבוטח לא תעלה על שבעים אחוזים מן ההכנסה הקובעת.

(ג) למרות האמור בסעיף קטן (ב) לא יעלה סכום גימלת הפנסיה וקיצבת הויתנה המשתלמת למבוטח על הסכום הגבוה מבין אלה —

(1) ההכנסה הקובעת למבוטח;

(2) השכר הממוצע החודשי.

(ד) גימלת הפנסיה למבוטח לתקופה פלוגית תוקטן בשיעור שייקבע בתקנות אם גדולות כלל הכנסות המבוטח בתקופה שבה משתלמת הגימלה מכפולת השכר הממוצע החודשי בש-

332. ההכנסה החודשית הקובעת

(א) בסימן זה —

"השכר הממוצע החודשי" לחודש שחל בשנה פלוגית — החלק השנים-עשר של השכר הממוצע לשנת כספים פלוגית, המחושב כאמור בסעיף 1;

"היחס הקובע" למבוטח לחודש פלוגי — היחס שבין הכנסת המבוטח לאותו חודש לבין השכר הממוצע החודשי לאותו חודש;

"הכנסת המבוטח" — הכנסת המבוטח לפיה משתלמים דמי ביטוח פנסיה;

"ההכנסה הקובעת" למבוטח שנשתלמו בעבורו דמי ביטוח פנסיה בשישים חודשים או יותר — ממוצע היחסים הקובעים למבוטח בשישים החודשים האחרונים בהם נשתלמו בעבורו דמי ביטוח פנסיה כפול בשכר הממוצע החודשי לחודש בו משתלמת גימלה למבוטח או לשאיריו;

"ההכנסה הקובעת" למבוטח שנשתלמו בעבורו דמי ביטוח פנסיה בפחות משישים חודשים — ממוצע היחסים הקובעים בשלושים ושישה החודשים האחרונים בהם נשתלמו בעבורו דמי ביטוח פנסיה כפול בשכר הממוצע החודשי לחודש בו משתלמת גימלה למבוטח או לשאיריו;

(ב) המוסד רשאי להקטין את ההכנסה הקובעת לפי כללים שנקבעו על-ידי השר בתקנות באישור ועדת העבודה של הכנסת בשיעור שלא יעלה על שלושים אחוזים אם נמוך ממוצע היחסים הקובעים למבוטח, בכלל החודשים בהם נשתלמו בעבור המבוטח דמי ביטוח פנסיה, ממוצע היחסים הקובעים בחודשים לפיהם חושבה ההכנסה הקובעת.

(ג) המוסד רשאי לפי כללים שייקבעו על-ידי השר בתקנות באישור ועדת העבודה של

(4) המבוטח מעוניין בהגדלת שיעור הגימלה המגיעה לו —

רשאי המוסד לאשר לו לאחר את גיל גימלת הפנסיה לגיל שבין שישים וחמש לבין שבעים בגבר ולגיל שבין שישים לבין שישים וחמש באשה, אך לא יאוחר מהגיל שבו יגיע המבוטח לזכות לגימלה השווה לשבעים אחוזים מן ההכנסה הקודמת בעת ובלבד שישתלמו בעבורו דמי ביטוח פנסיה כאמור בפרק ח'.

(ד) בעבור כל חודש שנתקיים במבוטח הא-מור בסעיף קטן (ג) יצבור המבוטח זכות לגימלה בשיעור של החלק השלוש מאות מן ההכנסה הקובעת.

(ה) הפסיק מבוטח שנתקיים בו האמור בסעיף קטן (ג) לעבוד — תשתלם לו גימלה חודשית בכפיפות להוראות פרק זה החל מהחודש הראשון שלאחר החודש בו הפסיק את עבודתו.

(ו) נפטר מבוטח שנתקיים בו האמור בסעיף קטן (ג) בתקופת עבודתו האמורה שם, ינהגו בשאייריו כאילו היו שאירי מבוטח שהיה זכאי לגימלת פנסיה.

(ז) מבוטח שנתקיימו בו רק התנאים (1) ו-(2) האמורים בסעיף קטן (ג), לא ישתלמו בעדו דמי ביטוח.

סימן ד': ביטוח פנסיה לשאיירים

(ב) נפטר מבוטח שלא השתלמה בעבורו בפועל גימלת פנסיה לפי האמור בסעיף 30א(ב) או שלא הגיע לגיל גימלת פנסיה כאמור בסעיף 30א(א) — ישלם המוסד לשאייריו גימלת פנסיה חודשית לשאיירים בשיעור מן ההכנסה הקובעת כקבוע בלוח ד3.

(ג) סכום הגימלאות לפי הוראות סעיף זה לא יעלה על שמונים אחוזים מן ההכנסה הקובעת.

(ד) עלה סכום הגימלאות לפי הוראות סעיף זה על שמונים אחוזים מן ההכנסה הקובעת, תופחת הגימלה לכל אחד מן השאיירים ביחס שווה.

סימן ה': ביטוח פנסית נכות

ידי מחלה מקצועית והוא מבוטח לפי הוראות פרק ג'.

(ג) לא תוקנה זכות לפנסית נכות למי שנכרתו נגמר על-ידי פעולה צבאית או על-ידי כל סיבה אחרת שהסיכון בגינה מבוטח על-ידי כל דין.

(ד) מי שמבוטח לפי הוראות פרק ז' ולפי הוראות סימן זה, ישתלמו בעדו גימלאות או

לוש, ובלבד שהגימלה שתשתלם למבוטח תהיה לפחות בשיעור של שלושים אחוזים מן הגימלה שהיתה משתלמת לו לולא היו לו הכנסות נוספות.

30א. גיל גימלת פנסיה

(א) הגיל לגימלת פנסיה הוא שישים וחמש בגבר ושישים באשה;

(ב) מבוטח שצבר לפחות מאה ועשרים חודשי שנים שבהם נשתלמו בעבורו דמי ביטוח פנסיה למוסד ובנוסף לכך עוד מאה ועשרים חודשים בהם נשתלמו בעבורו דמי ביטוח פנסיה למוסד או דמי ביטוח למבטח שכלל שר העבודה את שמו מרשימה מהרשימות שפירסמן כאמור בסעיף ו' לפרק זה — רשאי המוסד לאשר לו להקדים את גיל גימלת הפנסיה לגיל שבין שישים לבין שישים וחמש בגבר, ובין חמישים וחמש לבין שישים באשה, בתנאי שהמבוטח הפסיק לעבוד ובתנאי שקיימת לכך סיבה בריאותית המוכרת לצורך זה על-ידי המוסד.

(ג) מבוטח שנתקיימו בו כל התנאים האלה, יחדיו —

(1) גיל המבוטח גבוה מגיל גימלת הפנסיה;

(2) המבוטח ממשיך לעבוד;

(3) גובה הגימלה המגיעה למבוטח נמוך משבעים אחוזים מן ההכנסה הקובעת;

30ב. אלמנה שנישאה

אלמנה שנישאה לא תיפקע זכותה לפי הוראות פרק זה.

30ג. דין אלמן

דין אלמן לעניין פרק זה כדין אלמנה.

30ד. גימלה לשאיירים

(א) נפטר מבוטח שהגיע לגיל גימלת פנסיה כאמור בסעיף 30א(א) או שהשתלמה בעבורו בפועל גימלת פנסיה על-ידי הוראות סעיף 30א(ב) — ישלם המוסד לשאייריו גימלת פנסיה חודשית לשאיירים בשיעור מן הגימלה שהיתה משתלמת למבוטח אילמלא נפטר, כקבוע בלוח ד2.

30ו. זכות לפנסית נכות

(א) זכות לפנסית נכות תהיה למי שנקבעה נכותו כאמור בסעיף 30טז אם עמד בתקופת אכשרה כנדרש בסעיף 30 ולאוחר שמיצה את מלוא זכותו לדמי מחלה או לחופשה שנתית שלהם הוא זכאי לפי כל דין או הסכם.

(ב) לא תוקנה זכות לפנסית נכות למי שנכרתו נגמר על-ידי תאונה בעבודה או על-

הוועדה הרפואית לעררים ולערער על החלטת
הוועדה הרפואית לעררים כאמור בסעיפים 64,
א64 ו' 65 לחוק.

30. ישיורי גימלת הפנסיה לנכה

(א) ישיורי גימלת הפנסיה לנכה, שלגביו נקבעה כאמור בסעיף 30טז דרגת נכות מלאה, שווה לשיעור גימלת הפנסיה שהיתה משתלמת לו לפי סימן ג' לו הגיע לגיל גימלת פנסיה כאמור בסעיף 30א(א); אולם הגימלה תחושב לפי מניין החודשים שבהם נשתלמו בפועל דמי ביטוח פנסיה בעבור הנכה.

(ב) ישיורי גימלת הפנסיה לנכה, שלגביו נקבעה כאמור בסעיף 30טז, דרגת נכות חלקית. יהיה יחסי, בהתאם לדרגת הנכות, לשיעור גימלת הפנסיה שהיתה נקבעת לו אילו היתה נקבעת לו דרגת נכות מלאה כאמור בסעיף קטן (א).

עלה סכום הגימלה והשכר על ההכנסה הקובעת, תוקטן הגימלה בהתאם לכללים שיקבע השר בתקנות.

(ג) מבוטח ששולמה לו גימלת פנסיה ושעבד עבודה חלקית לפי סעיף קטן (ב), יילקחו במניין חודשי עבודתו בהם עבד עבודה חלקית ובהם השתלמו בעבורו דמי ביטוח פנסיה לצורך חישוב גימלת הפנסיה שלה יהיה זכאי בהגיעו לגיל גימלת פנסיה כאמור בסעיף 30א(א).

(ד) נכה שהגיע לגיל גימלת פנסיה כאמור בסעיף 30א יחולו לגביו הוראות סימן ג'; ובלבד שהגימלה המשתלמת לנכה לא תהיה נמוכה מן הגימלה שהיתה משתלמת לו לולא הגיע לגיל גימלת פנסיה.

31. שאירי נכה

נפטר מבוטח נכה יהיו שאיריו זכאים לאותן זכויות העומדות לשאירי מבוטח שנפטר כאמור בסעיף ד'.

סימן ו': פטור מחובת ביטוח

(ב) השר יפרסם רשימה של המבוטחים המיזמים הסדר ביטוח מקביל ושל המבוטחים המקיימים הסדר ביטוח חלקי. הרשימה טעונה אישור ועדת העבודה של הכנסת.

33. פיקוח על הסדר מקביל ועל הסדר חלקי.
(א) הסדר ביטוח מקביל והסדר ביטוח חלקי יופעלו לפי תנאים שקבע השר בתקנות באישור ועדת העבודה של הכנסת כל עוד יש מבוטחים באותו הסדר אצל אותו מבטח.

(ט) מבטח המקיים הסדר ביטוח מקביל או הסדר ביטוח יחולו לתוך לפיקוחם של משרד העבודה ושל משרד האוצר לפי תנאים שקבעו השר ושר האוצר בתקנות, באישור ועדת העבודה של הכנסת.

לפי הוראות פרק 21 או לפי הוראות סימן זה — הכל כפי שיבחר המבוטח או מי שהוסמך בחוק לבחור בשם המבוטח או בשם שאיריו.

30. קביעת דרגת נכות

(א) דרגת הנכות המוכרת לצורך סימן זה תיקבע לצמיתות או מפעם לפעם על-ידי רופא או על-ידי ועדה רפואית לפי בקשת המוסד או המבוטח ובהתאם למבחנים ולעקרונות שהשר קבעם בתקנות לאחר התייעצות בשר הב-ריאות.

(ב) המוסד רשאי לקבוע בדיקות רפואיות חוזרות, פעם בשלושה חודשים, ולפי תוצאות הבדיקות לקבוע את זכותו של הנכה להמשיך קבלת פנסיה נכות.

(ג) סדרי הדיון של הרופא או של הוועדה הרפואית ייקבעו על-ידי השר בתקנות.

(ד) בקביעת דרגת נכות לענין סימן זה /א ישימו לב לכל מום, פגם או ליקוי מלידה או כתוצאה ממחלה, מתאונה או מכל סיבה אחרת שהיו לפני הפגיעה שבקשר אליה מוערכת דרגת הנכות, וכן לכל מום, פגם או ליקוי שבאו ממחלה, מתאונה או מכל סיבה אחרת שהיתה אחרי הפגיעה כאמור, אם מגיעים בגינם תשלומים על-פי דין כלשהו.

(ה) על אף האמור בסעיף קטן (ד), רשאי השר לקבוע בתקנות, באישור ועדת העבודה של הכנסת, נסיבות שלפיהן תובא בחשבון לצורך הגדלת דרגת הנכות מפגיעה קודמת, בין אם בשלה שולמה או משתלמת גימלה לפי הוראות חוק זה ובין אם בשלה לא שולמה ואין משתלמת גימלה לפי הוראות חוק זה אם עקב האופי המצטבר של הנכויות נפגע במידה ניכרת כושר השתכרותו של הנכה מעבודתו.

(ו) הרואה עצמו נפגע על-ידי קביעת דרגת נכות בהתאם להוראות סעיף זה רשאי, בתנאים שנקבעו בתקנות, לערוך על הקביעה בפני

30. הסדר ביטוח מקביל והסדר ביטוח חלקי.

(א) (1) בסימן זה ביטוח מקביל — ביטוח פנסיה המקנה למבוטח, לדעת ועדת העבודה של הכנסת, את עיקרי הזכויות המוקנות לו בחוק זה.

ביטוח חלקי — ביטוח פנסיה שאינו מקנה למבוטח, לדעת ועדת העבודה של הכנסת, את עיקרי הזכויות המוקנות לו בחוק זה.

(2) ביטוח בקופת גמל, שאינה מקנה זכות לפנסיה, ייחשב כביטוח מקביל או חלקי לפי העניין בהתאם לכללים שיקבע השר העבודה בתקנות, באישור ועדת העבודה של הכנסת, בהתחשב בזכויות המוקנות למבוטח.

שצבר המבוטח בקופת גמל, כאמור בסעיף 30, אם היה מבוטח בקופה כזו.

30כג. ביטוח עובד על-ידי ביטוח חלקי עובד המבוטח בהסדר ביטוח חלקי יבוטח על-פי הוראות פרק זה, וזכויותיו תשתלמנה לו על-פי הוראות פרק זה על-ידי המוסד אם המוסד, המ- בטח והמבוטח הסכימו לכך. במקרה זה המוסד יגבה מהמבטח את תמורת הזכויות שהצטברו אצל המבטח, הכל לפי תנאים שקבע השר בתקנות, באישור ועדת העבודה של הכנסת.

30כא. פטור למבוטחים בהסדרים מקבילים

(א) מי שהיה מבוטח בהסדר ביטוח מקביל לפני יום ג' תמוז תשל"ו (1 ביולי 1976), וטרם הגיע לגימלה, ימשיך להיות מבוטח בהסדר ביטוח זה, יהיה פטור מתשלום דמי ביטוח ולא יהיה מבוטח על-פי הוראות פרק 11.

(ב) עובדים שחל עליהם האמור בסעיף קטן (א) יהיה מעסיקם פטור מתשלום דמי ביטוח בעבורם.

30כב. ביטוח עובד על-ידי ביטוח משלים

עובד, המבוטח בהסדר ביטוח חלקי על-ידי מבטח, יבוטח על-ידי המוסד בביטוח משלים כפי שקבע השר בתקנות באישור ועדת העבודה של הכנסת. דמי הביטוח המשתלמים ממנו וממעבידו ייגבו על-ידי המוסד ויועברו למבטח על-ידי המוסד בשיעור המתאים לחלקיות ההסדר. סך דמי הביטוח של ההסדר החלקי ושל הביטוח המשלים וסך זכויות המבוטח יהיה שווה לדמי הביטוח ולזכויות מבוטח המשתלמים על-פי פרק זה, בהתחשב בזכויות

2. הוספת סעיף 157(ד4)

אחרי סעיף קטן 157(3ד) לחוק העיקרי, יבוא:
"4ד) כל מבוטח לפי פסק 11 ישתלמו בעדו דמי ביטוח פנסיה" בגבולות סכומי ההכנסה הקבועים בלוח י"א.

3. הוספת לוחות ד2 וד3

אחרי לוח 1ד לחוק העיקרי, יבוא:
"לוח 2ד"

גימלאות פנסיה לשאירי מבוטח

(סעיף 30 דיד (א))

פרט	השאיר	השיעור
1.	אלמנה	60%
2.	כל ילד	20%
3.	כל ילד יתום מאב ומאם	40%

גימלאות פנסיה לשאירי מבוטח

סעיף 30 דיד (ב))

פרט	השאיר	השיעור
1.	אלמנה שהיתה בעת פטירת המבוטח בת ארבעים ומעלה	40%
2.	אלמנה שהיתה בעת פטירת המבוטח בת שלושים ומעלה ושעדיין לא היתה בת ארבעים	35%
3.	אלמנה, שיש עמה ילדים, יהא גילה אשר יהא	40%
4.	כל ילד של המבוטח שאמו אלמנה הזכאית לגימלה	15%
5.	כל ילד של המבוטח שאמו איננה זכאית לגימלה	20%
6.	כל הורה של המבוטח	15%"

נסת, רשאי להקטין תשלומי דמי ביטוח פנסיה, או לפטור מהם, בגין סוגי מבוטחים אשר ממשיכים להיכלל בהסדר פנסיה תקציבית.

(ג) לצורך הוראות חוק מס עובד לא יראו ערך מהוון של גימלת שאירים כנכס עובד.

6. תיקון סעיף 167(א) בסעיף 167(א) לחוק העיקרי, במקום "או (27) יבוא (27)" או "(27)".

7. תחילה
7. תחילתו של חוק זה בתום שנה מיום קבלתו בכנסת.

דבריו הסבר

(א) בתקופה הסמוכה לפרישתו) ולרמת השכר (או רמת המחיה הכללית) נתקבלה כנורמה מחייבת לא רק בדמוקראטיות המערביות המפותחות אלא גם במדינות רבות אחרות.

5. העקרון המונח ביסוד ההצעה הוא שיש להבטיח מינימום פנסיוני לכל אדם עובד וכן להתחשב ברמת הכנסתו בעבר. בעוד המינימום צריך להיות מובטח בקיצבת הזיקנה או השאירים הקיימת בא הביטוח הפנסיוני להתחשב, עד לתקרה מסוימת, ברמת ההכנסה.

ההגיון העומד מאחורי עקרון הביטוח הפנסיוני טמון בעובדה כי מבוטחים רבים נהנים מרמת הכנסה שונה בתקופת עבודתם. לכן יש לגבות מהם דמי ביטוח שונים, המותאמים להכנסתם, ולהבטיח להם רמות גימלה שונות לאחר שפרשו מעבודה — בין מסיבת גיל ובין מסיבת נכות. כל זאת, מעבר לרמת מינימום מסוימת, שיש בה כדי מחיה, המובטחת בקיצבת הזיקנה האחידה. עם זאת ברור כי מעבר למאקסימום מסוים אין המדינה צריכה או יכולה לשאת בביטוח הפנסיוני, אף שאפשר להתיר את הסדרתו במסגרת פרטיות.

6. דומה כי בישראל אין חולקים על חשיבות הביטוח הפנסיוני ועל הצורך בביצועו הכולל, אלא שחילוקי הדעות בדבר דרך יישומן של כוונות אלה שיבשו באורח עקבי את כל הנסיונות להגשימן.

במיוחד בלט הדבר בהשעיית מסקנותיה של ועדת ברייב ובאווירה שנתלוותה למהלך עבודתה בשנת 1971 ובראשית 1972. המקור למחלוקות האמורות נעוץ, בעיקרו של דבר, במצבם של הסדרי הביטוח הנהוגים בישראל למעשה. בהעדרם של חובת ביטוח ושל פיקוח הולם מטעם המדינה רב מאוד מספר המועסקים, שאינם מבוטחים, בעוד שעובדים שהובטחו קשורים, לעיתים, לכמה הסדרים בעת ובעונה אחת או להסדרים הנבדלים זה מזה באורח קיצוני.

7. בין הסדרי הפנסיה וההסדרים החילופיים לפנסיה ניתן למנות, כמובן, את הביטוח המסחרי ואת צנרת החסכון השונות בבנקים. ואולם מהותם של הסדרים אלה שונה במידה ניכרת מן המקובל בקרנות הפנסיה ההסתדרותיות ובקרנות הפנסיה וקופות הגמול שהוקמו במקומות עבודה יהודיים. שכן, אם מקובל באלטרנטיבה הראשונה לשים את הדגש על אבטחת הרווחיות למארגן ההסדר ועל היתרונות האינדיבידואליים

4. תוספת פרט 10 בלוח י' אחרי פרט 9 בלוח י' לחוק העיקרי יבוא: "10 פנסיה 16% 5%".

5. תחולת דין אחר (א) היו מבוטח או שאיריו זכאים לתשלום או לגימלה, לפי כל דין, בגין עילה המזכה אותם לגימלה גם לפי חוק זה, יהיו זכאים לבחור בחוק או בחוקים שלפיהם הם רוצים לקבל את זכויותיהם, ובלבד שלא יהיו זכאים לקבל זכויותיהם לפי חוק זה בנוסף לזכויותיהם לפי כל חוק אחר בגין אותה תקופת ביטוח. (ב) שר העבודה, באישור ועדת העבודה של הכ-

1. הצעת חוק זו, לביטוח פנסיה ממלכתית, מבוטסת על העקרונות הבאים:

(א) הבטחת עתידם של כל האזרחים העובדים בישראל וכל ובני משפחותיהם באמצעות ביטוח פנסיה שיבוצע על-ידי המדינה.

(ב) ביטוח זה יהא חובה על כל אזרח שאינו נהנה מביטוח פנסיה מקיפה בקרנות הפנסיה השונות או מביטוח בהיקף דומה בקופת גמל.

(ג) אזרחים הנהנים מביטוח "פנסיה מקיפה" יישאו במסגרת ביטוחם הקיים.

(ד) אזרחים הנהנים כיום מביטוח "פנסיה יסוד" החלקית או מביטוח חלקי בקופת גמל יוכלו לבחור: להשלים את ביטוחם באותה קרן או להשלים אותו בביטוח הממלכתי.

2. בצורה זו יושגו התוצאות העיקריות הבאות:

(א) לא ייוותר בישראל אדם עובד שישאר ללא פנסיה מלאה או ביטוח בהיקף דומה בקופת גמל. (ב) מי שכבר מבוטח באופן מלא בקרן פנסיה או בקופת גמל לא יפסיד שום זכויות.

(ג) אלו המבוטחים באופן חלקי ישלימו את כיוון טוחם להיקף מלא בביטוח הממלכתי או בקרן או בקופה בה הם מבוטחים.

(ד) במשך הזמן ילך ויצטמצם באופן טבעי מספר המבוטחים בקרנות הפנסיה ובקופות הגימלה. באופן כזה ייווצר תהליך הדרגתי של העברת כל הביטוח המקיף לידי המדינה בהתאם למקובל במתקדמות שבמדינות.

3. לגבי קבוצות אוכלוסיה מיוחדות, שלא יצברו את תופת האכשרה הקבועה כחוק, קיימת אפשרות לסידורים מיוחדים.

4. רעיון הביטוח הפנסיוני המודרני, שראשיתו בעקרונותיו של הלורד בווריג, אומץ במרוצת השנים, הלכה למעשה, בקרב מעגל מדינות רחב. כך, למשל, נתקבלו חוקים המנהיגים חובה כללית של ביטוח פנסיוני בשבדיה (1 בינואר 1960), בבריטניה (6 באפריל 1961); פינלנד (1 ביולי 1962); בקנדה (1 בינואר 1966) ובנורבגיה (1 בינואר 1967).

אבטחת גימלת זיקנה וגימלת נכות הצמודה לוותק בעבודה (ובביטוח), לשכר המבוטח בתקופת עבודתו

וחברתיים, כגון יצירת הבסיס להקלת נידות העובדים בישראל.

11. מדינות אחדות שאינן מנהיגות שיטת ביטוח פנסיה מלא במובן האקטוארי המקובל, וביניהן אוסטרליה, ניו-זילנד, קנאדה ודנמרק, מקדישות חלק מתקציבן הלאומי השוטף לכיסוי תשלומי פנסיה. אפשר לטעון שגם בישראל צפויה הוצאה כזאת מחמת הדאגה למ-בוטחי הקרנות, אך מן הבחינה האקטוארית עדיף ההס-דר שמציע החוק על הסדרי המדינות האמורות ובעיקר על ההסדרים הנהוגים בישראל למעשה, וזאת מן הסיבות הבאות:

(א) מוצע קצב קבוע של צבירת זכויות בשיעור של שישי האחוז בחודש לעומת שיעור כפול המקובל בעשר השנים הראשונות בקרנות ההס-דרות;

(ב) הוראות החוק מאפשרות מעבר של עובדים מהסדרי פנסיה תקציבית להסדרי חוק זה מבלי לגרוע מזכויות הפנסיה שצברו ומבלי להטיל עליהם הוצאה שאינה מוטלת עליהם כיום.

(ג) יבטל מתן פיצויי פיטורין שהתשלומים בעדם יוחלפו בתשלומים לביטוח הפנסיה.

(ד) לא ישתלמו מענקים ולא יינתנו הלוואות, בני-גוד למקובל בקרנות, כדי שאדם לא ישעבד את עתידו. אולם יוכל אדם לקבל הלוואה על סמך הסדרי ביטוח פרטיים נוספים אם יעשה אותם.

(ה) יאופשר שינוי בסיס ההכנסה הקובעת במקרים של התקדמות חריגה בהכנסה בתקופה הסמוכה לפרישה מהעבודה. דבר זה ימנע יצירת פיקציות.

(ו) יוקטן בהרבה גיל המבוטחים הממוצע נוכח החלת חובת הביטוח על מועסקים מגיל 18. זאת בניגוד למקובל בקרנות בהן גיל כניסה, הנמוך משלושים (לגברים), אינו מביא לצבירת זכויות מעשית כשגיל הכניסה האופטימאלי הוא ארבעים.

(ז) נוכח אכיפת חובת הביטוח תובטח כניסה מת-מדת של מבוטחים חדשים. כאן יש לזכור כי על-פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ניכרת יציבות בגיל החיצוני (כ-26) לעומת העלייה הקלה בגיל הממוצע (כיום כ-30) ובתוחלת החיים.

12. סכום דמי הביטוח המשתלם, 16% מההכנסה, בכ-פוף לתקרה, נחשב כיום כמספיק כדי לכסות הוצאות ביטוח מקיף. יש להניח שנוכח ההיקף הגדול של כני-סת חובה גם של עובדים בגיל צעיר, שלא היו מעו-נן יינים להיכנס באותו גיל לקרנות פנסיה, ייווצר גם עודף הכנסות בתחילת הפעלת החוק, שיתקרב לאיזון הכנסות והוצאות מאוחר יותר. מובן שלאור הנסיון אפשר יהיה להכניס שינויים המתחייבים מן ההכנסות וההוצאות.

אליים המירביים למבוטח, הרי שבאלטרנאטיבות מן הסוג השני מושם הדגם על עקרון ההדריות וטובת הכלל. אפס, השגתן של מטרות אלו נמצאת לקויה גם כאן וזאת משתי סיבות:

(א) ציבור בן כמה מאות אלפי מפרנסים אינו מבוטח בביטוח פנסיוני כלשהו;

(ב) יש ליקויים חמורים באורח הניהול של קרנות הפנסיה הקיימות ואלה מפחיתים את סיכויי מ-בוטחים לממש את זכויותיהם בעתיד.

8. (א) על-פי נתוני דין-וחשבון קיזור והמוסד לבי-טוח לאומי: מסתבר כי כ-350,000 מועסקים (מהם כ-250,000 עצמאיים) אינם מבוטחים בפנסיה נו-ספת לקיצבת הויקנה של הביטוח הלאומי. ההכ-נסה הפנסיונית של כ-150,000 שכירים אחרים מוב-טחת באמצעות הסדר תקציבי. כמחצית מן השכי-רים המבוטחים בהסדר פנסיוני אינם כלולים בהסדר הידוע בשם "פנסיה מקיפה" ואשר בחוק זה קרוי "הסדר מקביל".

(ב) חוק זה לא יחול למעשה על כ-500,000 מפו-נסים וישלים זכויות ל-300,000 מפרנסים נוספים מיד עם תחילת הפעלתו. במשך הזמן, באופן טבעי, הוא יחול על כל המפרנסים בישראל.

9. אשר למצבן האקטוארי של הקרנות מן הראוי לצ-טט את דין-וחשבון לשכת האקטואר של ההסדרות הכללית מפברואר 1975: "בעוד שבשנים קודמות נבע עיקר הגידול בתשלום הפנסיות מגידול מספר הפנסי-יונים... הרי שבשנים האחרונות, ובמיוחד בשנה האחרונה, מהווה עליית סכומי הפנסיות הממוצעות גורם מרכזי". על דמי הביטוח השוטפים מצביע הדין-וחשבון: 5... הם נמוכים בהרבה משיעורי העלייה של תשלומי הפנסיה השנתית. בעוד שדמי הביטוח השנתיים עלו במשך שלושה-עשר שנה פי תשעה, הרי תשלומי הפנ-סיה עלו פי שישים ואחת". גם דין-וחשבון מכון ברוק-דייל לגרונטולוגיה ממארס 1976 מצביע, בעקיפין, הן על מגרעות אקטואריות של הקרנות ההסדרותיות והן על ליקויים במידת הפרוגרסיביות שלהן. אף שי-דוע כי לתהליך "ההזדקנות הטבעית" של כל הסדר פנסיוני גלויים סיכונים אקטואריים, הרי שבמקרה זה מתקבלת תמונה חמורה בהרבה.

10. הסדר פנסיה ממלכתית, המוצע בחוק זה, יבטיח גם את כלליות הגימלה וגם ימנע תקלות שיכולות להתרחש כתוצאה מהסדרים לקויים מבחינה אקטוארית בקרנות הפנסיה השונות, הסדרים העלולים לעלות לצי-בור הון תועפות אם לא ייחקק חוק פנסיה ממלכתית בעוד מועד. בצד הנימוקים הכרוכים ברעיון הפנסיה גופו ובמצב הגשמי בישראל יש לזכור כי יש נימו-קים כבדי משקל בעד הנהגת מערכת פנסיה אחידה לכלל המועסקים עקב ההשלכות הברורות שיש להג-הגת שיטה כזאת בתחומים מרכזיים אחרים, תלכלילים

ה. הצעת חוק הנוטריונים (תיקון), תשל"ז—1977

(הצעת חברי-הכנסת מ. שחל)

"(ג) הגיע לישראל כעולה, עסק במקצוע של עורך-דין 10 שנים לפחות, מהן שנתיים לפחות בישראל, והגיש בקשתו לרשיון תוך 5 שנים מהיום שבו עלה, או תוך 12 חודשים מיום היכנסו לתוקף של חוק זה, לפי המועד המאוחר מבין השניים".

1. תיקון סעיף 2(א)(ג)
בהמשך לסעיף 2(א)(ג) לחוק האמור ייוספו המלים:
"או תוך 12 חודשים מיום היכנסו לתוקף של חוק זה, לפי המועד המאוחר מבין השניים".
נוסחו המלא של סעיף 2(א)(ג) המתוקן יהיה, איפוא:

ד ב ר י ה ס ב ר

דיו שהם עולים חדשים ממלאים בכול את תנאי סעיף 2 אך למרות זאת נבצר מהם לפנות מהוראותיו, שכן 5 שנים מיום עלייתם חלפו לפני היכנסו של החוק לתוקף שנה מיום פירסומו, כלומר, 11 ביוני 1977. כלומר, המדובר באנשים שנפגעו מחמת עיתוי המקרי לחלוטין של תאריך היכנס החוק לתוקף, באשר אילמלא העיתוי ביש המזל היו ממלאים בכול את הכישורים המוקדמים הנדרשים לתפקיד הנוטריון.

לדוגמה, ביום פירסום החוק הגיע הוותק של עורך-דין לכ-20 שנה, מהן כ-10 שנים בחוץ-לארץ וכ-4 שנים בישראל. אולם 5 שנים מיום עלייתו ארצה תפוגנה לפני 11 ביוני 1977, מועד היכנסו של החוק לתוקף. יוצא מכך, שאותו עורך-דין יאלץ להמתין עוד 11 שנים כדי שימלאו 15 שנים לעיסוקו בעריכת-דין בישראל ורק אז יוכל להגיש בקשתו לנוטריון.

מוצע לקבוע, כי התנאי האמור לעיל של הגשת הבקשה לרשיון תוך 5 שנים מיום שבו עלה יתוקן באופן שייאמר כי הגשת הבקשה לרשיון צריכה להיעשות "תוך 5 שנים מהיום שבו עלה המבקש, או תוך 12 חודשים, או כל מועד אחר, מיום היכנסו של החוק לתוקף לפי המועד המאוחר מבין השניים".

הוראה שכוון לא תפתור את רוח החוק, אך, מצד שני תקל על עורכי-דין ותיקים אשר איתרע מזלם ומועד עלייתם ארצה חל יותר מ-5 שנים לפני מועד היכנס החוק לתוקף.

לפני שבועות מספר פורסם חוק הנוטריונים, תשל"ז—1976. מנוסחו מתברר שסעיף מסוים בו עלול ליצור פגיעה חמורה בציבור עורכי-דין ותיקים שהם עולים חדשים. הפגם היוצר סכנה זו רבה פגיעתו, אך נקל לתקנו עלי-די שיוני קל בחוק.

מתברר מן החוק כי ציבור הנזקקים לשירותים משפטיים בכלל וציבור עורכי-הדין בפרט יהיו תלויים במידה רבה בשירותיו של "נוטריון" כמשמעותו בחוק האמור. לשם המחשה: סעיף 20 לחוק קובע כי יפוי-כוח כללי ויפוי כוח בענייני מקרקעין חס-עונים רישום לא יהיו בני-תוקף אלא אם נערכו או אומתו בידי נוטריון. נקל לראות מה מידת התלאות שייצור החוק האמור בין עורכי-הדין במלאכתם היום-יומית לבין הנוטריונים.

נוכח דברים אלו נראה כי סעיף 2 לחוק, הקובע באילו תנאים כשיר אדם להיות נוטריון, לוקה בנוקשות יתירה, וכפי שכבר נאמר לעיל, רבה פגיעתו בעיקר בציבור עורכי-הדין שהם ותיקים ובאותה עת עולים חדשים. סעיף 2 לחוק קובע, בין השאר, כי כדי להיות נוטריון נזקק אדם ל-15 שנים לפחות של עיסוק במקצוע עריכת-דין בישראל, או בתנאי חילופי, במקרה של עורכי-דין עולים חדשים, עיסוק בעריכת-דין 10 שנים לפחות, מהן שנתיים לפחות בישראל" בתנאי שהבקשה לרשיון הוגשה תוך חמש שנים מיום העלייה ארצה.

סעיף זה אינו מביא בחשבון מקרים שבהם עורכי-

ט. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 6), תשל"ה—1975

(הצעת חברי-הכנסת ש. אלוני, י. הורביץ וש. תמיר)

פר קולותיהם. הכשרים המספר היוצא מהכפלת המודד במספר המאנדאטים שזכתה בו כאמור, ולפי תור גודלם של עורפים אלה יהיו הרשימות וזכאיות לקבל כל אחת מאנדאט אחד נוסף מן המאנדאטים שנשארו אחרי חלוקתם לפי סעיף קטן (ג)."

1. תיקון סעיף 81
בסעיף 81 לחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), תשכ"ט—1969, במקום סעיף קטן (ד) יבוא:
"ד) לכל רשימה שהשתתפה בחלוקת המאנדאטים כאמור ייקבע "עורך קולות" עלי-די שיוכח ממס-

דברי הסבר

בישראל, הם שוליים לעומת העיוות המגמתי והי-
בולט שייצור על-פי הצעת החוק של חברי הכנסת
עופר-בדר.

בשיטה זו, כל קול שיינתן לטובת סיעה גדולה
ישקול יותר מקול שיינתן לסיעה בינונית או קטנה.
כך יסולף רצונם של רבבות בוחרים שיצביעו
בתום-לב, בהתאם למצפונם, לרשימה מסוימת, ומכוח
החוק יעבור קולם, בניגוד לרצונם, למפלגה אחרת

אם יתקבל, איפוא, החוק לא תייצג הכנסת הבאה
נאמנה את רצון העם".

על חוות-דעת זו חתומים: פרופ' בנימין וייס,
פרופ' למתימאטיקה, ירושלים; פרופ' עזריאל לוי,
פרופ' למתימאטיקה, ירושלים; פרופ' שמואל קניאל,
פרופ' למתימאטיקה, ירושלים; ד"ר מיכאל שמשוני,
חוקר בכיר במתימאטיקה שימושית, רחובות.

אילו היתה קיימת בישראל חוקת-יסוד היה חוק
בדר-עופר נפסל מעיקרו; בהעדר חוקת-יסוד על הכי-
נסת לבטל את החוק על-ידי חקיקה מיוחדת.

הצעת התיקון הנוכחית באה לבטל את תיקון מס'
4 לחוק הבחירות לכנסת אשר נתקבל על-ידי הכנסת
ביום 4 באפריל 1973.

חוק התיקון האמור, הידוע בכינויו חוק דה-הונט
או חוק בדר-עופר, התקבל בכנסת למרות התנגדות
רבתי-היקף של דעת-הקהל ומרבית העתונים הבלתי-
תלויים.

הנתונים שבהם נתקבל החוק האמור, ומידת העיוות
והפגיעה שהוא פוגע בעקרונות יסוד של החיים הדמו-
קראטיים, מחייבים יזמה לשינויו.

קבוצה של פרופסורים למתימאטיקה באוניברסיטה
בדקו את המשמעות הממשית של הפעלת החוק בנתונים
המפלגתיים הנוכחיים בישראל. בחוות-דעתם הם קבעו,
בין היתר: "כאזרחים אנשי מדע, שאינם נמנים עם
שום מפלגה, אנו מתקוממים נגד הצעת החוק עופר-
בדר, באשר בנתונים הקיימים בישראל היא פוגעת
באופן בולט בעקרונות-היסוד של שוויון בין קול לקול.

עלינו להטעים כי הפגמים הבלתי-נמנעים בכל
שיטה של חלוקת עודפים, לרבות השיטה הקיימת עתה

1. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 6), תשל"ו—1976

(הצעת חבר-הכנסת י. שריר)

המודד במספר המאנדאטים שזכתה בו כאמור, ול-
פי תור גודלם של עודפים אלה יהיו הרשימות
זכאיות לקבל כל אחת מאנדאט אחד נוסף מן
המאנדאטים שנשארו אחרי חלוקתם לפי סעיף
קטן (ג)."

1. תיקון סעיף 81
בסעיף 81 לחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב)
תשכ"ט—1969, במקום סעיף קטן (ד) יבוא:
"ד). לכל רשימה שהשתתפה בחלוקת המאנדא-
טים כאמור ייקבע "עודף קולות" על ידי שינוכה
ממספר קולותיהם הכשרים המספר היוצא מהכפלת

דברי הסבר

לפי שיטה זו זכו שתי הסיעות הגדולות, המערך
והליכוד, בתוספת מאנדאט כל אחד על חשבון החזית
התורתית והמפלגה הליברלית העצמאית. פרופסורים
ואנשי ציבור, וכן מומחים לחישובים של חלוקת
המאנדאטים לפי השיטה הנהוגה אצלנו, הביעו בשעתם
את מחאתם. כעת, שנכנסנו לשנה האחרונה של כהונת
כנסת זו, ונערכות ההכנות לבחירות לכנסת הבאה, הגיע
הזמן לדון ולהחליט על ביטול חוק בדר-עופר ולחזור
למצב הקודם.

התיקון המוצע בא לבטל את חוק הבחירות לכנסת
(תיקון מס' 4), הידוע כ"חוק בדר-עופר", שנתקבל
בכנסת השביעית ב-4 באפריל 1973, ולחזור לשיטת
החישוב הקודמת של חלוקת המאנדאטים.

בשעתה עוררה החקיקה התפוצה של חוק בדר-
עופר הר ציבורי רב, ולאחר קבלת החוק הביעו רבים,
גם מבין אלה שהצביעו בעד החוק, את צערם על כך.
שיטת דה-הונט שהונהגה אז פוגעת בעקרון של שוויון
ערך הקול ומעניקה יתרון לסיעות הגדולות על חשבון
הסיעות הבינוניות והקטנות.

2. הצעת חוק מילווה בטחון תשכ"ז—1967 (תיקון), תשל"ו—1975

(הצעת חבר-הכנסת א. מלמד)

המילווה ששילם אדם יהיה ניתן, כולו או מקצתו,
לפרעון מוקדם למען מטרה מהמטרות שקבע שר
האוצר בתקנות באישור ועדת הכספים של הכי-
נסת; בתקנות כאמור ייקבע דרך הפרעון המוק-

1. הוספת סעיף 9א
אחרי סעיף 9 לחוק מילווה בטחון, תשכ"ז—
1967 יבוא:
"9א. פרעון מוקדם

מענה ניתנה."

ד, דרך חישוב הריבית וההצמדה של המילווה, והדרך שבה יובטח כי הפרעון ישמש למטרה של-

ד ב ר י ה ס ב ר

תקד היה זה למעלה מ-30% והשנה כנראה קרוב ל-30%. בצת ובעונה אחת אנו נותנים להם אשראי זול ב-15%.

מטרת הצעת החוק היא, איפוא, מתן אפשרות לסקטור זה לפדות את המילווה שבידיו כדי שיעמוד לרשותו הון עצמי; לא לשלם לו 30% בעד המילווה ועם זאת לתת לו אשראי מסובסד.

אנו עדים היום לעובדה שסקטורים מסויימים במשק, שאנו רוצים לעזור להתפתחותם, חסר להם אשראי בעקבות המדיניות המוניטארית ההכרחית כיום במשק. אין ספק שצריך להתחשב בסקטורים אלה ולהעמיד לרשותם מיליוני לירות בתנאים נוחים, אך כאן עלול להיווצר אבסורד שכבר התרענו עליו לא פעם. בידי אותם הסקטורים, כגון סקטור התעשיינים, מילווה בטחון שאנו משלמים בעדו טבין ותקילין. אשר-

¹ ס"ח תשכ"ו, עמ' 70.

י"ב. הצעת חוק המילווה לבטחון המדינה, תשכ"ח—1968 תשל"ו—1975

(הצעת חבר הכנסת א. מלמד)

לפרעון מוקדם למען מטרה מהמטרות שקבע שר האוצר בתקנות באישור ועדת הכספים של הכנסת; בתקנות כאמור ייקבע דרך הפרעון המוקדם, דרך חישוב הריבית וההצמדה של המילווה, והדרך שבה יובטח כי הפרעון ישמש למטרה של-

מענה ניתנה."

1. הוספת סעיף 10א
אחרי סעיף 10 לחוק המילווה לבטחון המדינה, תשכ"ח—1968¹ יבוא:

"10א. פרעון מוקדם

המילווה ששילם אדם יהיה ניתן, כולו או מקצתו,

ד ב ר י ה ס ב ר

וזה בטחון שאנו משלמים בעדו טבין ותקילין. אשתדל היה זה למעלה מ-30% והשנה כנראה קרוב ל-30%. בעת ובעונה אחת אנו נותנים להם אשראי זול ב-15%. מטרת הצעת החוק היא, איפוא, מתן אפשרות לסקטור זה לפדות את המילווה שבידיו כדי שיעמוד לרשותו הון עצמי; לא לשלם לו 30% בעד המילווה ועם זאת לתת לו אשראי מסובסד.

אנו עדים היום לעובדה שסקטורים מסויימים במשק, שאנו רוצים לעזור להתפתחותם, חסר להם אשראי בעקבות המדיניות המוניטארית ההכרחית כיום במשק. אין ספק שצריך להתחשב בסקטורים אלה ולהעמיד לרשותם מיליוני לירות בתנאים נוחים, אך כאן עלול להיווצר אבסורד שכבר התרענו עליו לא פעם. בידי אותם הסקטורים, כגון סקטור התעשיינים, נמצא מיל-

¹ ס"ח תשכ"ח, עמ' 82.

יג. הצעת חוק המילווה לבטחון המדינה תשכ"ט—1969 (תיקון). תשל"ו—1975

(הצעת חבר הכנסת א. מלמד)

האוצר בתקנות באישור ועדת הכספים של הכנסת; בתקנות כאמור ייקבע דרך הפרעון המוקדם, דרך חישוב הריבית וההצמדה של המילווה, והדרך שבה יובטח כי הפרעון ישמש למטרה שלמענה ניתנה."

1. הוספת סעיף 10א
אחרי סעיף 10 לחוק המילווה לבטחון המדינה, תשכ"ט—1969¹ יבוא:

"10א. פרעון מוקדם

המילווה ששילם אדם יהיה ניתן, כולו או מקצתו, לפרעון מוקדם למען מטרה מהמטרות שקבע שר

¹ ס"ח תשכ"ט, עמ' 82.

דברי הסבר

בטחון שאנו משלמים בעדו טבין ותקילין. אשתקד היה זה למעלה מ-30% והשנה כנראה קרוב ל-30%. בעת ובעונה אחת אנו נותנים להם אשראי זול ב-15%. מטרת הצעת החוק היא, איפוא, מתן אפשרות לסקטור זה לפדות את המילווה שבידיו כדי שיעמוד לרשותו הון עצמי; לא לשלם לו 30% בעד המילווה ועם זאת לתת לו אשראי מסובסד.

אנו עדים היום לעובדה שסקטורים מסויימים במ"ש, שאנו רוצים לעזור להתפתחותם, חסר להם אשראי בעקבות המדיניות המוניטארית ההכרחית כיום במשק. אין ספק שצריך להתחשב בסקטורים אלה ולהעמיד לרשותם מיליוני לירות בתנאים נוחים, אך כאן עלול להיווצר אבסורד שכבר התרענו עליו לא פעם. בידי אותם הסקטורים, כגון סקטור התעשיינים, נמצא מילווה

יד. הצעת חוק המילווה לבטחון המדינה תשכ"ט—1969 (תיקון). תשל"ו—1975

(הצעת חברי הכנסת א. מלמד)

לפרעון מוקדם למען מטרה מהמטרות שקבע שר האוצר בתקנות באישור ועדת הכספים של הכנסת; בתקנות כאמור ייקבע דרך הפרעון המוקדם, דרך חישוב הריבית וההצמדה של המילווה, והדרך שבה יובטח כי הפרעון ישמש למטרה שלמענה ניתנה.

1. הוספת סעיף 8א
אחרי סעיף 8 לחוק מילווה בטחון, תשל"ו—1970¹
יבוא:

"8א. פרעון מוקדם
המילווה ששילם אדם יהיה ניתן, כולו או מקצתו,

דברי הסבר

בטחון שאנו משלמים בעדו טבין ותקילין. אשתקד היה זה למעלה מ-30% והשנה כנראה קרוב ל-30%. בעת ובעונה אחת אנו נותנים להם אשראי זול ב-15%. מטרת הצעת החוק היא, איפוא, מתן אפשרות לסקטור זה לפדות את המילווה שבידיו כדי שיעמוד לרשותו הון עצמי; לא לשלם לו 30% בעד המילווה ועם זאת לתת לו אשראי מסובסד.

אנו עדים היום לעובדה שסקטורים מסויימים במ"ש, שאנו רוצים לעזור להתפתחותם, חסר להם אשראי בעקבות המדיניות המוניטארית ההכרחית כיום במשק. אין ספק שצריך להתחשב בסקטורים אלה ולהעמיד לרשותם מיליוני לירות בתנאים נוחים, אך כאן עלול להיווצר אבסורד שכבר התרענו עליו לא פעם. בידי אותם הסקטורים, כגון סקטור התעשיינים, נמצא מילווה

¹ ס"ח תשל"ו, עמ' 44.

טו. הצעת חוק מילווה בטחון תשל"א—1971 (תיקון), תשל"ו—1975

(הצעת חברי הכנסת א. מלמד)

האוצר בתקנות באישור ועדת הכספים של הכנסת; בתקנות כאמור ייקבע דרך הפרעון המוקדם, דרך חישוב הריבית וההצמדה של המילווה, והדרך שבה יובטח כי הפרעון ישמש למטרה שלמענה ניתנה.

1. הוספת סעיף 8א
אחרי סעיף 8 לחוק המילווה בטחון, תשל"א—1971¹ יבוא:
המילווה ששילם אדם יהיה ניתן, כולו או מקצתו, לפרעון מוקדם למען מטרה מהמטרות שקבע שר

דברי הסבר

בטחון שאנו משלמים בעדו טבין ותקילין. אשתקד היה זה למעלה מ-30% והשנה כנראה קרוב ל-30%. בעת ובעונה אחת אנו נותנים להם אשראי זול ב-15%. מטרת הצעת החוק היא, איפוא, מתן אפשרות לסקטור זה לפדות את המילווה שבידיו כדי שיעמוד לרשותו הון עצמי; לא לשלם לו 30% בעד המילווה ועם זאת לתת לו אשראי מסובסד.

אנו עדים היום לעובדה שסקטורים מסויימים במ"ש, שאנו רוצים לעזור להתפתחותם, חסר להם אשראי בעקבות המדיניות המוניטארית ההכרחית כיום במשק. אין ספק שצריך להתחשב בסקטורים אלה ולהעמיד לרשותם מיליוני לירות בתנאים נוחים, אך כאן עלול להיווצר אבסורד שכבר התרענו עליו לא פעם. בידי אותם הסקטורים, כגון סקטור התעשיינים, נמצא מילווה

¹ ס"ח תשל"א, עמ' 73.

טז. הצעת חוק מילווה בטחון תשל"ב—1972 (תיקון), תשל"ו—1975

(הצעת חברי הכנסת א. מלמד)

האוצר בתקנות באישור ועדת הכספים של הכנסת; בתקנות כאמור ייקבע דרך הפרעון המוקדם, דרך חישוב הריבית וההצמדה של המילווה, והדרך שבה יובטח כי הפרעון ישמש למטרה שלמענה ניתנה.

1. הוספת סעיף 7א
אחרי סעיף 7 לחוק מילווה בטחון, תשל"ג—
1972¹ יבוא:
המילווה ששילם אדם יהיה ניתן, כולו או מקצתו, לפרעון מוקדם למען מטרה מהמטרות שקבע שר

דברי הסבר

בטחון שאנו משלמים בעדו טבין ותקילין. אשתקד היה זה למעלה מ-30% והשנה כנראה קרוב ל-30%. בעת ובעונה אחת אנו נותנים להם אשראי זול ב-15%. מטרת הצעת החוק היא, איפוא, מתן אפשרות לסקטור זה לפדות את המילווה שבידיו כדי שיעמוד לרשותו הון עצמי; לא לשלם לו 30% בעד המילווה ועם זאת לתת לו אשראי מסובסד.

אנו עדים היום לעובדה שסקטורים מסויימים במשק, שאנו רוצים לעזור להתפתחותם, חסר להם אשראי בעקבות המדיניות המוניטארית ההכרחית כיום במשק. אין ספק שצריך להתחשב בסקטורים אלה ולהעמיד לרשותם מיליוני לירות בתנאים נוחים, אך כאן עלול להיווצר אבסורד שכבר התרענו עליו לא פעם. בידי אותם הסקטורים, כגון סקטור התעשיינים, נמצא מילווה

ס"ח תשל"ב, עמ' 58.

יז. הצעת חוק מילווה בטחון תשל"ג—1973 (תיקון), תשל"ו—1975

(הצעת חברי הכנסת א. מלמד)

האוצר בתקנות באישור ועדת הכספים של הכנסת; בתקנות כאמור ייקבע דרך הפרעון המוקדם, דרך חישוב הריבית וההצמדה של המילווה, והדרך שבה יובטח כי הפרעון ישמש למטרה שלמענה ניתנה.

1. הוספת סעיף 7א
אחרי סעיף 7 לחוק מילווה בטחון, תשל"ג—1973¹ יבוא:
המילווה ששילם אדם יהיה ניתן, כולו או מקצתו, לפרעון מוקדם למען מטרה מהמטרות שקבע שר

דברי הסבר

בטחון שאנו משלמים בעדו טבין ותקילין. אשתקד היה זה למעלה מ-30% והשנה כנראה קרוב ל-30%. בעת ובעונה אחת אנו נותנים להם אשראי זול ב-15%. מטרת הצעת החוק היא, איפוא, מתן אפשרות לסקטור זה לפדות את המילווה שבידיו כדי שיעמוד לרשותו הון עצמי; לא לשלם לו 30% בעד המילווה ועם זאת לתת לו אשראי מסובסד.

אנו עדים היום לעובדה שסקטורים מסויימים במשק, שאנו רוצים לעזור להתפתחותם, חסר להם אשראי בעקבות המדיניות המוניטארית ההכרחית כיום במשק. אין ספק שצריך להתחשב בסקטורים אלה ולהעמיד לרשותם מיליוני לירות בתנאים נוחים, אך כאן עלול להיווצר אבסורד שכבר התרענו עליו לא פעם. בידי אותם הסקטורים, כגון סקטור התעשיינים, נמצא מילווה

1 ס"ח תשל"ג, עמ' 92.

יח. הצעת חוק מילווה מלחמה, תשל"ד—1973 (תיקון), תשל"ו—1975

(הצעת חברי הכנסת א. מלמד)

לפרעון מוקדם למען מטרה מהמטרות שקבע שר האוצר בתקנות באישור ועדת הכספים של הכנסת; בתקנות כאמור ייקבע דרך הפרעון המוקדם, דרך חישוב הריבית וההצמדה של המילווה, והדרך שבה יובטח כי הפרעון ישמש למטרה שלמענה ניתנה.

1. הוספת סעיף 7א
אחרי סעיף 7 לחוק מילווה מלחמה, תשל"ד—
1973¹ יבוא:
7א. פרעון מוקדם
המילווה ששילם אדם יהיה ניתן, כולו או מקצתו,

1 ס"ח תשל"ד, עמ' 3.

ד ב ר י ה ס ב ר

בטחון שאנו משלמים בעדו טבין ותקילין. אשתקד היה זה למעלה מ-30% והשנה כנראה קרוב ל-30%. בעת ובעונה אחת אנו נותנים להם אשראי זול ב-15%. מטרת הצעת החוק היא, איפוא, מתן אפשרות לסקטור זה לפדות את המילווה שבידיו כדי שיעמוד לרשותו הון עצמי; לא לשלם לו 30% בעד המילווה ועם זאת לתת לו אשראי מסובסד.

אנו עדים היום לעובדה שסקטורים מסויימים במ"ש, שאנו רוצים לעזור להתפתחותם, חסר להם אשראי בעקבות המדיניות המוניטארית ההכרחית כיום במשק. אין ספק שצריך להתחשב בסקטורים אלה ולהעמיד לרשותם מיליוני לירות בתנאים נוחים, אך כאן עלול להיווצר אבסורד שכבר התרענו עליו לא פעם. בידי אותם הסקטורים, כגון סקטור התעשיינים, נמצא מילווה

יט. הצעת חוק מילווה מלחמה ומימון רכש תשל"ה—1975 (תיקון). תשל"ו—1975

(הצעת חברי הכנסת א. מלמד)

לפרעון מוקדם למען מטרה מהמטרות שקבע שר האוצר בתקנות באישור ועדת הכספים של הכנסת; בתקנות כאמור ייקבע דרך הפרעון המוקדם, דרך חישוב הריבית וההצמדה של המילווה, והדרך שבה יובטח כי הפרעון ישמש למטרה שלמענה ניתנה.

1. הוספת סעיף 7א
אחרי סעיף 7א להוק מילווה מלחמה ומימון רכש, תשל"ה—1975¹ יבוא:
"7א. פרעון מוקדם
המילווה ששילם אדם יהיה ניתן, כולו או מקצתו,

ד ב ר י ה ס ב ר

בטחון שאנו משלמים בעדו טבין ותקילין. אשתקד היה זה למעלה מ-30% והשנה כנראה קרוב ל-30%. בעת ובעונה אחת אנו נותנים להם אשראי זול ב-15%. מטרת הצעת החוק היא, איפוא, מתן אפשרות לסקטור זה לפדות את המילווה שבידיו כדי שיעמוד לרשותו הון עצמי; לא לשלם לו 30% בעד המילווה ועם זאת לתת לו אשראי מסובסד.

אנו עדים היום לעובדה שסקטורים מסויימים במ"ש, שאנו רוצים לעזור להתפתחותם, חסר להם אשראי בעקבות המדיניות המוניטארית ההכרחית כיום במשק. אין ספק שצריך להתחשב בסקטורים אלה ולהעמיד לרשותם מיליוני לירות בתנאים נוחים, אך כאן עלול להיווצר אבסורד שכבר התרענו עליו לא פעם. בידי אותם הסקטורים, כגון סקטור התעשיינים, נמצא מילווה

¹ ס"ח תשל"ה, עמ' 110.

כ. הצעת חוק זכויות הווג הצעיר, תשל"ה—1975

(הצעת חברי הכנסת מ. נסים וי. פלומין)

3. הפטור על פריט אחד בלבד
זוג צעיר יהיה זכאי לקבל הפטור האמור בגין רכישת פריט אחד בלבד מכל אחד מסוגי הטובין המפורטים בתוספת.
4. תוקף הפטור
תקפו של הפטור האמור הוא חמש שנים מיום נישואי הזוג הצעיר.
5. הסמכות להתקין תקנות
א. שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי:

1. הגדרות
בחוק זה —
"זוג צעיר" — שנתקיימו בו תנאים אלה:
(א) בני הזוג נישאו בישראל כדין;
(ב) שני בני הזוג הם אזרחי המדינה ויושבים בה ישיבת קבע שלוש שנים רצופות;
(ג) גילו של כל אחד מבני הזוג אינו עולה על 35 שנה.
"מסי עקיפין" — מכס, מס קנייה, היטל בטחון, וכל מס אחר המוטל על ייצור, מסחר או רכישת טובין.

(אא) להוסיף סוגי טובין לתוספת;
(בב) להוסיף סוגי טובין לתוספת ולסייג את הפטור לזוג צעיר שיש לו ילד הסמוך על שולחנו.

2. פטור ממסי עקיפין
על אף האמור בכל דין יהא זוג צעיר זכאי לפטור ממסי עקיפין לגבי טובין המפורטים בתוספת ואשר נרכשו על ידו לצרכי משק ביתו.

ב. שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

(גג) להתקין תקנות בדבר התנאות הפטור באי מכירת הטובין תוך מועד שייקבע ובדבר החזרת מסי עקיפין אם הטובין נמסרו.

תוספת

1. מקרר חשמלי שנפחו עד 11 רגל מעוקב ;
2. תנור או כיריים לבישול (גאז או חשמל) ;
3. מקלט טלוויזיה (שחור-לבן) ;
4. מקלט רדיו (ערך לפני מסים עד 500 לירות) ;
5. ריהוט חדר שינה ופינת אוכל שערכם הכולל לפני מסים אינו עולה על 3,000 לירות.

דברי הסבר

ניים שיירכשו על ידם עם נישואיהם. במיוחד אמורים הדברים לגבי טובין שמסי העקיפין מהווים חלק גדול ממחירים ומתן הפטור יהווה סיוע מוחשי לזוג הצעיר. פטור דומה מוענק לעולים חדשים והרחבת תחולתו גם על זוגות צעירים יהא בה גם תרומה לשיפור האווירה החברתית.

הצעת החוק כוללת הוראות ברורות הבאות למנוע ניצול לרעה של זכות זו על-ידי זוגות צעירים.

נוכח היוקר המאמיר נעשה מצבם של זוגות צעירים חמור יותר ומצוקתם גוברת. אמנם המדינה מצאה לנכון לסייע במידה ידועה לזוגות צעירים מעוטי יכור בתמיצאת פתרונות דיוור, אך לא ניתנה תשומת הלב לבעיית רכישת אבזרים חיוניים ביותר למשק הביתי.

מוצע בזה להקל על זוגות צעירים על-ידי מתן פטור ממסי עקיפין על מספר פריטי ציוד וריהוט חיוני

כא. הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 2), תשל"ז—1976

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

(3) על אף האמור בסעיף קטן (2) רשאי הקמעונאי, לאחר שהוכיח להנחת דעתו של המנהל כי הוא מנהל חשבונות על-פי התקנות, לקבל אישור מהמנהל שהוראות סעיף זה לא יהולו עליו ועל מי שמספק לו טובין.

(4) שר האוצר רשאי, בתקנות, לקבוע נוהלים והוראות לביצוע חוק זה, לרבות תחשיבים לחישוב מחירים של טובין הנמכרים על-ידי הקמעונאים כאמור בסעיף קטן (1).

2. תחילה

הוראות סעיף 1 ייכנסו לתוקף 30 יום לאחר קבלת החוק בכנסת.

דברי הסבר

עיקרי הצעת החוק הם :

א. קמעונאי שלא ינהל ספרים, מחמת הקשיים הכרוכים בכך, ישלם מראש מס ערך מוסף גם על המכירות העתידיות שלו. בכך לא רק יובטח תשלום מלוא המס אלא אף יוקדם.

ב. המוכר טובין לקמעונאי יהיה חייב לדווח על הטובין שמכר לקמעונאי. דו"ח זה יתן לשלטונות המס אפשרות לעמוד על הכנסותיו של הקמעונאי ולגרום לכך שישולם מס אמת.

1. הוספת סעיף 21א

בחוק העיקרי, אחרי סעיף 21 יבוא :

21א. (1) המוכר טובין לקמעונאי יגבה ממנו מס על בסיס מחירי המכירה בהם מוכר הקמעונאי טובין אלה ויצרף לדו"ח התקופתי שלו גם דו"ח על הטובין שמכר לקמעונאי.

(2) קמעונאי כאמור יהיה פטור מהגשת דו"ח תקופתי ומניהול חשבונות על-פי התקנות ועל-פי פקודת מס הכנסה, אולם יהיה חייב ברישום סך כל הפדיון היומי. חובת רישום הפדיון היומי לא תחול על קמעונאי שעיקר עיסוקו מכירת מוצרי מכולת.

חוק מס ערך מוסף נכנס לתוקף ללא הכנה נאותה וללא הכשרת הציבור, במיוחד ציבור הקמעונאים, להפחיתו בצורה תקינה.

בחודשי הפעלתו הראשונים התברר כי נוצרו קשיים רבים בקרב ציבור הקמעונאים אשר לא יכלו לעמוד במעמסה המינהלית הכרוכה בהפעלה.

לעומת זאת חובה לשקוד כי מס ערך מוסף הנגבה מן הצרכן יועבר במלואו ובמועדו לאוצר המדינה וכן יש ליצור דפוסים אשר ינעלו דלת בפני העלמות מס הכנסה.

לפיכך מוגשת בזה הצעת חוק אשר תכליתה לפשט את הליכי המס ולהבטיח מניעת העלמות מס.

כב. מסקנות ועדת העבודה בעניין מצבם של הקשישים בישראל

המתאימה לכונן ובריאותו. הוועדה מציעה כי ייקבעו סוגי עבודות שיקנו לעובד זכות להקדים את פרישתו מן העבודה ותנאים בהם את גילי הפרישה המקדמת. רצוי לבחון גם תנאים אחרים שלפיהם תינתן זכות להקדים את פרישתו מהעבודה, כגון בריאות לקויה.

(4) הוועדה מציינת את הצורך בטיפול בהכנת העובד לפרישה וטיפול בתהליכי פרישתו מהעבודה. על משרדי הממשלה או הרשות לענייני פנסיונרים, אם תקום, לעבד ולהציע כלים לטיפול בבעיה חיונית זו כדי למנוע חלל ריק אצל העובדים הפורשים. ההכנה לפרישה הייבולית להתחיל מספר שנים לפני הפרישה עצמה והתהליך חייב להיות רצוף ומתמשך. יש צורך ביצירת מודעות לנושא אצל העובדים והמעסיקים בד בבד.

שיטות ההכנה המקדמות לפרישה רצוי שתהיינה מגוונות ככל האפשר — פירוטמים, הרצאות, ייעוץ אישי וקבוצתי, פיתוח תחביבים ושטחי התעניינות, וכן הסבה מקצועית בעת הצורך.

יש להתייחס למשפחת המועמד לפרישה כשזתפה בתיכנון ובהכנת העובד לקראת הפרישה הצפויה.

(5) הוועדה ממליצה כי תיבדק האפשרות של מעבר עובדים העומדים לפני פרישה לעבודה חלקית או לעבודות קלות יחסית יחלק מן הפתרונות לפרישתו של העובד הוותיק.

יש לשמור על קשר שוטף בין הפורש למקום עבודתו וכן לפתוח תחנות ייעוץ מקומיות שיוכשרו לצורך זה.

(6) בכל הפעולות למען הפנסיונרים והקשישים יש לשתף בתיכנון ובחזונית דעת את אירגוני הפנסיונרים והקשישים בארץ.

(7) הוועדה מברכת על פעולות התנדבות למען הפנסיונרים וקוראת למשרדי הממשלה והגופים הציבוריים לעזור לאירגונים וולנטאריים בפעולותיהם.

(8) הוועדה מעודדת את המוסד לביטוח לאומי להרחיב את פעולותיו במסגרת תחנות-ייעוץ לקשיש וממליצה כי בכל רשות מקומית תהיה תחנה מסוג זה שתפעיל בתוכה פנסיונרים מתנדבים.

(9) הוועדה מציינת בהערכה את חברת "המשקם" ופעולותיה על האפשרות שהיא יוצרת לקליטתם בעבודה של הקשישים והמוגבלים מתוך מגמה לספק להם תעסוקה מתאימה ולעזור להם להתגבר על החלל הריק.

הוועדה ממריצה את חברת "המשקם" ליצור מקומות עבודה נוספים למוגבלים וקשישים בעבודה יצרנית.

(10) הוועדה מציינת את פעולות משרד הסעד במסגרת "השירות לזקן וקוראת למשרד להמשיך ולהרחיב שירותים אלה.

(11) לידיעת חברי הוועדה הובאו נסיונותיהם של אירגונים ממשלתיים שנעשים בטיפול בקשישים בכלל ובעובדים הפורשים מעבודה במסגרת.

מליאת הכנסת העבירה בישיבתה מיום ט"ז בתמוז תשל"ה (25 ביוני 1975) לוועדת העבודה את הדיון בהצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת י. בן-מאיר בנושא הנ"ל.

הוועדה קיימה דיונים מקיפים בנושא זה ושמעה את נציגי משרד העבודה, נציגי שירות התעסוקה, נציגי משרד הבריאות, נציגי המוסד לביטוח הלאומי, נציגי חברת "המשקם", ד"ר י. קיסטר, שופט בית המשפט העליון מהעבר ויושב-ראש הוועדה הציבורית בנושא "הפרישה מהעבודה", ואת נציגי המרכז לבטחון סוציאלי בהסתדרות.

נציגי המוסד לביטוח לאומי מסרו כי בישראל היו בתחילת שנת 1976 277,500 קשישים בגיל 65 שנה, יהודים וערבים. שיעור הקשישים מקרב כלל האוכלוסיה היהודית הוא 8.7%.

תוחלת החיים בארץ לגבר 70.9 שנה ולאשה 74.5 שנה, וזאת בזכות שירותי הרפואה המשופרים בארץ הגורמים להגדלה תמידית של מספר הקשישים בישראל ובהתאם לכך הצורך בטיפול גובר באוכלוסיה זו. יש לציין כי תוחלת החיים הממוצעת לגבר יהודי בגיל 65 היא תוספת 13.9 שנים ולאשה יהודיה 15.4 שנים.

משרדי הממשלה והגופים הציבוריים רגישים לב-עיה החברתית הגוברת של טיפול בקשישים, דבר שהתבטא במינוי 8 ועדות לבדיקת הטיפול בקשישים מאז שנת 1965. הובאו לידיעת חברי הוועדה ההמלצות של ועדת ד"ר קיסטר שהוגשו לשר העבודה.

בתום הדיונים באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

(1) הוועדה מאמצת את המלצת ועדת ד"ר קיסטר, שעבודתה רוכזה ע"י ד"ר א. ניצן, להקים "רשות ממלכתית ציבורית לנושא הפרישה והפנסיונרים" וזאת כדי לזווג פעולות אופרטיביות למען הקשישים, שיפור והרחבת פעולות קיימות, גיבוש מדיניות אחידה ותיאום בין הגורמים המטפלים בבעיית הקשישים.

(2) הוועדה מציעה להמשיך בהסדר הקיים בדבר פרישה בגיל הנקוב לגבר 65 שנה ואשה 60 שנה (למעט עובדי מדינה, רשויות מקומיות ומספר מוסדות נוספים שבהם גיל הפרישה הוא 65 לגבר ולאשה), ולהמשיך לכלול עקרון זה בחוקים הנוגעים בדבר ובחסכמים הקיבוציים לגבי פרישת העובד. אולם במסגרת עקרון הפרישה בגיל הנקוב תתאפשר, בהתאם למשלת-היד ולקריטריונים אחרים, פרישה גמישה; כלומר, תינתן לעובד אפשרות להמשיך בעבודתו בהסתמך המעסיק מעבר לגיל הפרישה או לצאת ממנה לפני גיל הפרישה הנקוב. זאת לפי עקרונות ברורים אשר ייקבעו בהסכמת הצדדים הנוגעים בדבר — אירגוני המעסיקים ואירגוני העובדים — ובהתאם לכללים שייקבעו בחוק הפנסיה הכללית.

(3) הוועדה ממליצה למצוא הסדר בקרב המעסיקים לפרישה הדרגתית של עובדים ממקום עבודתם במקרים שבהם ניתן הדבר. הדבר יאפשר לעובד העומד על סף פרישה והמעוניין בכך לצמצם באופן הדרגתי את מספר שעות עבודתו השבועיות וכן למצוא לו עבודה

אות להעלות את רמת המוסדות הפרטיים לפי שלוש החלטות שקיבל:

(א) להצמיד את הסטאנדארד של המוסדות הפרטיים לזה המקובל במלבי"ן;

(ב) הקמת קרן בסך של 2 מיליון לירות לשיפוצ ורכישת ציוד רפואי;

(ג) לספק כוח-אדם מיוחד של אחיות על-ידי קורסיים.

(16) הוועדה קוראת ומעוררת את משרד הבריאות לפתח את הנושא של טיפול ושיקום הקשישים בבית על-ידי האחיות לבריאות הציבור. הוועדה רואה טיפול זה כחיוני במיוחד לאור העובדה שהקשיש גם מקבל טיפול וגם נשאר בסביבתו הטבעית.

(17) הוועדה מברכת על ההסכם שנחתם בין קופ"ח, משרד הסעד והמוסד לביטוח לאומי ושתוקפו מ-1 באוקטובר 1976, הסכם שלפיו נהנים הקשישים מקבלי ה"ט"ס מתשלום בעד טיפול מרפאתי ואישפוז. הוועדה קוראת לכל שאר קופות-החולים בארץ להצטרף להסדר זה.

הוועדה רשמה לפניה כי ההסכם הנ"ל נעשה על בסיס של הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

(18) הוועדה ממליצה כי המוסד לביטוח לאומי, בתאום עם משרדי הבריאות והסעד, ישלח הודעה מפורטת לכל קשיש על זכויותיו וחובותיו כדי להקל עליו בהתמצאות בענייני צרכיו האישיים.

(19) הוועדה קוראת למוסדות, הנותנים שירותי ציבורי, לעבד נוהלים וסדרים שיקלו על הקשישים בקבלת אותם השירותים.

הוועדה קוראת לממשלה להעניק כרטיסי הנחה לנסיעה ברכבת ובתחבורה הציבורית. הוועדה קוראת לרשויות המקומיות לתת הנחה במסים לקשישים נזקקים.

(20) הוועדה קוראת למשרדי הממשלה (שיכון, סעד, בריאות וביטוח לאומי) לבחון את פתרון "דיוור מוגן לקשישים", שלידם יינתנו שירותים מיוחדים לקשישים כתחליף וכתוספת לבתי-האבות הקיימים.

(21) הוועדה ממליצה על תיקון בחוק הביטוח הלאומי שיאפשר לקשישים שפרשו מעבודה בהגיעם לגיל הפרישה להמשיך לעבוד ולקבל את מלוא קיצבת הדימנציה שלהם וזאת כדי לנצל כוח-אדם בעל נסיון רב שיוכל לתרום למשק מכוחו ונסיונו.

הוועדה מציינת בסיפוק את "הפרוייקט לפרישה מתוכננת של עובדים", שנעשה על-ידי המוסד בייטוח לאומי יחד עם "האגודה לפרישה מתוכננת שליד מועצת פועלי חיפה" ובשיתוף עם עיריית חיפה ואוניברסיטת חיפה במגמה לסייע ולהכין את העובד לפרישה ויצירת חודעת הפרישה אצל העובדים.

הוועדה קוראת למוסד לביטוח לאומי להרחיב את נסיונותיו בעניין ההכנה לפרישה ולעשות נסיונות מעייאלה בערים נוספות.

(12) הוועדה מציינת כי בקרב העובדים בגיל הפרישה טמון כוח עבודה מיומן בעל כישורים רבים, עשיר בנסיון ומעש. הוועדה בדעה כי יש לנצל כוח-אדם זה אשר ביכולתו עדיין לתרום תרומה ניכרת לפיתוחו של המשק וקידומו.

הוועדה ממליצה לפני שירות התעסוקה לבדוק אפשרות פתיחת מדור מיוחד לטיפול בעובדים אחרי גיל הפרישה אשר פונים ללשכת שירות התעסוקה ומביעים את רצונם לעבודה.

כן מציעה הוועדה להרחיב ולמסד פעולות כדוגמת חברת "המשקם" וכן ליצור אפשרויות ליעוץ, הסבה והשמה בהתאם למקורות התעסוקה המצויים.

הוועדה קוראת למעסיקים לעשות להבטחת תעסוקה לקשישים בגיל הפרישה במסגרת האפשרויות הקיימות כדי לאפשר לא רק מילוי מחסור בכוח-אדם במשק אלא גם יצירת תכנים חדשים ופעולות מועילות לפנסיונרים.

(13) הוועדה ממליצה לפתוח את מרכזי הקהילה לפעולות תרבות, בידור ותחביבים לקשישים וכן לפתוח מועדוני קשישים חדשים.

(14) לוועדה נמסר על-ידי נציג משרד הבריאות כי יש כעת כ-350 מיטות לטיפול גריאטרי לטווח קצר ו-900 מיטות לטווח הבינוני ותוך 3-4 שנים יכסה המשרד כ-80% מהצרכים בשטח זה.

הוועדה קוראת למשרד הבריאות להשלים את התכנית לאישפוז גריאטרי, כך שבכל בית-חולים אזורי תהיה מחלקה גריאטרית שתספק את מלוא הצרכים.

הוועדה קוראת למשרד הבריאות לארגן שירותי רפואה המתאימים לצרכי הקשישים, כמו אישפוז ממוקד, מרפאות שכונתיות, אספקת שירותי בית ועוד.

(15) לוועדה נמסר כי משרד הבריאות וקופת חולים משתמשים בכ-1,500 מיטות במוסדות פרטיים לטיפול ממושך. הוועדה מחזקת את ידי משרד הבריאות.

כג. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בעניין השוואת מחיר המים בבירה ליתר הרשויות המקומיות

מחיר המים בירושלים יקר יותר מאשר ברשויות מקומיות רבות אחרות בשיעור עד 20%, וזה מחמת התנאים המיוחדים של הספקת מים לירושלים, ריחוק העיר ממקורות המים, הצרכים המחייבים את איגומם וכן עקב התנאים הטופוגרפיים של העיר. כתוצאה מכך נגרמה גרענות למחלקת המים בעיריית ירושלים, המ-אורגנת למשק כספי סגור.

בישיבת הכנסת ביום ח' באדר ב' תשל"ו (10 במארכ 1976) העלה חבר-הכנסת ח. שמעוני הצעה לסדר-היום בנושא הנ"ל. מליאת הכנסת החליטה להעביר את הדיון בנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. ועדת הפנים ואיכות הסביבה קיימה דיון בהשתתפות נציגי משרד הפנים, נציגים מנציבות המים ונציגי עיריית ירושלים.

יותר המשולם על ידי רשויות מקומיות בארץ לבין המחיר המשולם על-ידי עיריית ירושלים — עד שה הסדר האמור בסעיף 1 יתבצע הלכה למעשה.

(3) הוועדה פונה לעיריית ירושלים לנקוט כל הצעדים הדרושים כדי להבטיח שמשק המים שלה יתנהל ביעילות וחסכון.

לפיכך באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

(1) להשוות את מחיר המים לעיריית ירושלים למחיר הנהוג לגבי יתר הרשויות המקומיות בארץ ולכסות את ההפרש על-ידי קרן האיוון. הוועדה פונה לשר החקלאות להביא עניין זה לסיומו המהיר.

(2) הוועדה רשמה לפניה את התחייבות משרד הפנים לכסות את ההפרש הנובע מן המחיר הנמוך

כד. מסקנות ועדת הכספים בעניין הפליה בתשלומי מסים בין סוחרים במזרח ירושלים ומערבה

לגבי שנת 1975, עם המעבר משיטת הניכויים לשיטת הזיכויים, ניתן היה להשוות השוואה נאמנה יותר את המס הממוצע המגיע מעסקים בשני חלקי העיר ירושלים.

(ג) הגבייה במזרח ירושלים נתקלה בקשיים גדולים יותר במערב העיר. הקושי המיוחד במזרח העיר הוא עקב חוסר מפקחים הבקאים בשפה הערבית.

(ד) בראשית השלטון הישראלי היתה ועדה שקבעה מדיניות עיקולים במזרח העיר בהתחשב גם בשיעור קולים מדיניים. היום מדיניות העיקולים שווה בשני חלקי העיר, אך יישומה קשה יותר במזרח העיר משום הצורך בליווי משטרת קבוע.

נמסר לוועדה כי הוגשו עשר תביעות על אי-תשלום מס ערך מוסף במזרח העיר ובמקרה אחד הוטל קנס של 7,000 לירות.

4. למרות הקשיים האובייקטיביים באכיפת חובות ניהול ספרים במזרח ירושלים ובהגשת תביעות משפטיות בגין עבירה זו, שחייבות להיות מתואמות עם הוועדה לבטחון ירושלים, רשמה הוועדה לפניה הודעת בא-כוח האוצר בדבר הגברת המאמצים ליישום חובות ניהול ספרים במזרח העיר.

5. נטען בפני הוועדה שהסוחרים במזרח ירושלים אינם נדרשים כלל לשלם מסי רכוש בעוד הסוחרים היהודיים נדרשים לשלם מדי שנה 3.2% מן השווי הריאלי של מבנה הנותם.

הוועדה שמעה את תשובת בא-כוח האוצר כי אי-גביית מס רכוש על מקרקעין, בין של יהודים ובין של ערבים, בין חומות העיר העתיקה, היא לפי החלטת ועדת שרים, לפני משורת הדיון, אשר החליטה להמשיך בנוהל שהיה קיים עוד בימי התורכים.

הוועדה תובעת לבחון את האפשרות של הטלת מס רכוש שווה בכל חלקי העיר וממליצה על כך.

6. הוועדה פונה לשר האוצר להמשיך במאמצים לשיפור מתמיד בגביית מסים במזרח ירושלים ולהתאימה לרמה המתחייבת מאופי הפעילות הכלכלית שם.

הוועדה מבקשת לקבל דיווח על גביית מס הכנסה, מס ערך מוסף ומס רכוש בשנת הכספים 1976 במזרח העיר, תוך השוואה לגבייה במערבה, בתום שנת הכספים.

ביום ט"ז בתמוז תשל"ו (15 ביולי 1976) העבירה מליאת הכנסת לוועדת הכספים הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת א. כץ בנושא הנ"ל.

הוועדה דנה בנושא בהשתתפות הממונה על הכנסת המדינה ונציג מס הכנסה. הוועדה אף שמעה הערות מפי מנכ"ל אירגון סוחרים ירושלים.

לפיכך באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1. הוועדה קובעת שתשלום מסים הוא חובה יסודית של כל אזרח המדינה ללא הבדל דת ולאום. יתר על כן, אחד מכללי היסוד של מסחר תקין הוא תחרות בתנאים שווים. לכן יש להתיר לאכיפה מליאה של חוקי המסים בכל רחבי המדינה לרבות בירושלים בירת ישראל.

2. הוועדה בדעה שיש מקום להעמיק את גביית המסים במזרח ירושלים. עם זאת אין היא מתעלמת מן הקשיים הכרוכים בדבר.

אמת-המידה היחידה להשוואה של גביית מסים בין הסוחרים בשני חלקי העיר צריכה להיות התשלום בפועל לעומת ההכנסה הריאלית של הסוחרים, ואין להתעלם מן העובדה כי הבדלים בגודל העסק ובהיקף פעולתו של סוחרים לבטא הבדלים ברמת ההכנסות בעסקים בחלקי העיר השונים.

3. הוועדה רשמה לפניה את ההודעה הבאה של בא-כוח האוצר:

(א) גביית המסים במזרח ירושלים הגיעה 7 מיליון לירות בשנת הכספים 1973, 10 מיליון לירות בשנת 1974 ו-22 מיליון לירות בשנת 1975. כל זה לעומת 4 מיליון לירות (מחזירים של יום) בשנת 1966. הגידול נמשך גם בשנת הכספים 1976.

(ב) ב-1975 היו בירושלים 4,700 קימעונאים, מהם 3,030 במערב ירושלים ו-1,670 במזרח ירושלים. סה"כ מס ההכנסה הממוצע שהגיע מקימעונאי בירושלים בשנת 1974 היה 7,400 לירות. מס ההכנסה הממוצע שהגיע באותה שנה מקימעונאי יהודי היה 9,440 לירות והמס שהגיע מקימעונאי ערבי היה 3,700 לירות בלבד. הוועדה לא קיבלה מן האוצר נתונים מעודכנים על אחוזי הגבייה בפועל מהסוחרים הערביים בהשוואה לגבייה בפועל מהסוחרים היהודיים.

חלק מההבדלים במס המגיע עלול לנבוע לא רק מהבדלים בהכנסות אלא בעיקר בשל הבדלים משמעותיים בגודל המשפחה ובמספר הילדים, אשר היו בשנת 1974 גורם עיקרי בחישוב מס ההכנסה המגיע.

סיכום הישיבות

- ת. שר-המשפטים ח. י. צדוק הביא לקריאה ראשונה חוק סדר הדיון הפלילי (תיקון מס' 9), תשל"ז—1977. בדיון השתתף ח. קורפו. שר המשפטים השיב לו.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- ט. יושב-ראש הישיבה מ. שחל הביא לדיון את הסעיף האחרון — חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977, קריאה ראשונה. עקב אי-נוכחות יושבת-ראש ועדת העבודה, מגישת החוק, נעל היושב-ראש את הישיבה.
- ישיבה שע"א (כ"ט בטבת תשל"ז — 19 בינואר 1977) היו"ר — א. גיבלבר; ש. ז. אברמוב; פ. שינמן.
- א. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב על 4 שאלות של חברי הכנסת: י. בארי, א. רונן.
- שר-התינוך והתברות א. ידלין השיב על 10 שאלות של חברי הכנסת: י. בארי, ש. לורינץ, נ. קצב, מ. בן-פורת, ה. זיידל, ש. ארבל-אלמוזלינו, א. אפרת, י. מ. אברמוביץ, א. נמיר.
- ב. מ. בגין, י. בן-מאיר, מ. פעיל וע. נוף הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-היום בדבר הסכם סאדאת-חוסייני. שר-החוז' י. אלון השיב להצעות. א. לבני-בראון הציע לא לכלול בסדר-היום הצעות חברי הכנסת מ. בגין וי. בן-מאיר.
- הוחלט: לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת.
- ג. י. ארידור הגיש הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון), תשל"ז—1976. שר-העבודה מ. ברעם השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדה שע-ליה תחליט ועדת הכנסת.
- מ. פעיל וא. ורדיגר מסרו הודעו על הימנעות סיעותיהם מהצבעה.
- ד. מ. שחל הגיש הצעת חוק הנוטריונים (תיקון), תשל"ז—1976. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- ה. ש. תמיר הגיש הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 6), תשל"ה—1975, המשותפת לחברי-הכנסת ש. אלוני וי. הורביץ. י. שערי הגיש הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 6), תשל"ז—1977.
- א. אנקוריון הציע להסיר את שתי הצעות החוק מסדר-היום. ש. תמיר וי. שערי חזרו והשיבו לו.
- הוחלט: להסיר את שתי הצעות החוק מסדר-היום.
- ו. א. מלמד הגיש תשע הצעות חוק: הצעת חוק מילווה בטחון תשכ"ז—1967 (תיקון); חוק המילווה לבטחון המדינה תשכ"ח—1968 (תיקון); חוק המילווה לבטחון המדינה תשכ"ט—1969 (תיקון); חוק מילווה
- ישיבה שע"א (כ"ז בטבת תשל"ז — 17 בינואר 1977) היו"ר — י. ישעיהו; פ. שינמן.
- א. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הביא הצעה לתיקון תקנון הכנסת.
- הוחלט: לקבל את התיקון.
- ג. מ. ארנס וא. ורדיגר פתחו את הדיון בעניין מגיעת צעדים נוספים המכוונים להקמת מונופול מוחלט בתחבורה הציבורית עלידי מיזוג "אגד" ו"דן"; זילול חברת "אגד" בירושלים כלפי אורחים המשתמשים בתחבורה הציבורית. בדיון השתתפו: שר-התחבורה ג. יעקבי, כץ, ע. הדר (הורביץ), א. אבטבי, א. רונן, ש. י. גרוס, י. גולן, א. לבני-בראון.
- ישיבה שע"ב (כ"ח בטבת תשל"ז — 18 בינואר 1977) היו"ר — מ. שחל.
- א. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ב. ראש-הממשלה י. רבין הודיע על החלטת הממשלה לקבוע שרים למלא תפקיד שרים שכהונתם בממשלה נפסקת. בדיון השתתפו: י. מודעי, מ. כרמל, י. בורג, י. דרניצקי (יודין), מ. ארנס, א. ורדיגר, י. שערי, י. קרגמן, מ. וילנר, ש. תמיר, ב. מואב, א. אליאב, ב. הלוי, א. שוסטק, מ. פעיל. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב למתווכחים.
- הוחלט: לאשר את ההחלטה.
- ג. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על החלטת ועדת הכנסת לבטל את החלטתה להעביר את הצעת חוק האומנים, תשל"ד—1974, לוועדה משתפת של ועדת הכלכלה וועדת החוקה, חוק ומשפט, ובמקום זאת תחליטה להעביר את ההצעה לוועדת העבודה.
- ד. י. בארי הגיש הצעת חוק הפיקוח על חקיקת-משנה, תשל"ז—1976. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעה. י. בארי חזר והשיב לו.
- הוחלט: להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.
- ו. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק קרן המדע הדו-לאומית, תשל"ז—1977. בדיון השתתף א. לבנבראון.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- ז. ש. פרידמן (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט להסיר הצעות חוק התפזרות הכנסת השמינית. בוויכוח השתתפו: מ. פעיל, א. לבנבראון.
- הוחלט: לקבל את ההצעה.

חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 2), תשל"ז—1976.
שר-האוצר י. רבינוביץ השיב להצעה.
הוחלט: להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

ב. מואב הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הפיקוח
הממלכתי והפארלאמנטארי על ההכנות להקמת כו-
רי-כוח גרעיניים באתר גיצנים. שר-המסחר-וה-
תעשייה ת. בריילב השיב להצעה.
הוחלט: להעביר את הנושא לוועדה שתיקבע על-
ידי ועדת הכנסת.

ש. ארבלי-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביאה
לקריאה ראשונה חוק שירות המדינה (גימלאות)
(תיקון מס' 17), תשל"ז—1977.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.

בטחון תשל"ל—1970 (תיקון); חוק מילווה בטחון
תשל"א—1971 (תיקון); חוק מילווה בטחון תשל"ב
—1972 (תיקון); חוק מילווה בטחון תשל"ג—
1973 (תיקון); חוק מילווה מלחמה תשל"ד—1973
(תיקון); חוק מילווה מלחמה ומימון רכש תשל"ה
—1975 (תיקון), תשל"ו—1975. שר-האוצר י. רבי-
נוביץ השיב להצעות. א. מלמד חזר והשיב לו.

הוחלט: להעביר את ההצעות לוועדת הכספים.

ז. י. פלומין הגיש הצעת חוק זכויות הזוג הצעיר,
תשל"ה—1975. שר-האוצר י. רבינוביץ השיב לה-
צעה. י. פלומין חזר והשיב לו.

הוחלט: להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

ח. י. פלומין (בשם קבוצת חברי כנסת) הגיש הצעת